

Beleidsdraaiboek

Klassieke Varkenspest & Afrikaanse Varkenspest

KVP versie 3.0

AVP versie 1.0

Juli 2013

Wanneer bij varkens verschijnselen worden gezien die kunnen wijzen op varkenspest, neem dan contact op met de NVWA via het landelijk meldpunt voor dierziekten:

045- 546 31 88

Dit nummer is 24 uur per dag en 7 dagen per week bereikbaar.

Voor dierhouders, dierenartsen en laboratoria geldt een meldplicht voor een verdenking van varkenspest.

Als u een besmettelijke ziekte bij uw dieren vermoedt die aangifteplichtig is en u deze verdenking niet meldt, bent u medeverantwoordelijk voor de verspreiding van de dierziekte.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding	11
1.1 Het beleidsdraaiboek klassieke varkenspest, versie 3.0	12
1.2 Annex Het beleidsdraaiboek Afrikaanse Varkenspest, versie 1.0	12
1.3 Leeswijzer	13
Hoofdstuk 2: De ziekten KVP en AVP	15
2.1 De ziekte klassieke varkenspest	16
2.1.1 Aangifteplicht en bestrijdingsplicht.....	16
2.1.2 Het virus	16
2.1.3 Infectieroutes.....	16
2.1.4 Pathogenese.....	17
2.1.5 Klinische verschijnselen.....	17
2.1.6 Pathologie	19
2.1.7 Diagnostiek	19
2.2 De ziekte Afrikaanse varkenspest	21
2.2.1 Aangifteplicht en bestrijdingsplicht.....	21
2.2.2 Het virus	21
2.2.3 Infectieroutes.....	22
2.2.4 Pathogenese.....	22
2.2.5 Klinische verschijnselen.....	23
2.2.6 Pathologie	23
2.2.7 Diagnostiek	23
Hoofdstuk 3: Juridische basis	25
3.1 Inleiding	26
3.2 Belangrijkste actoren dierziektebestrijding	26
3.3 Juridisch kader.....	26
3.4 Hoofdpijnen Nederlands rechtskader.....	27
3.5 Dierziekte elders	28
3.6 Internationale context.....	28
3.6.1 Office International des Epizooties/ World Animal Health Organisation.....	29
3.6.2 De Europese Unie (EU).....	29
Hoofdstuk 4: Crisisorganisatie.....	31
4.1 Inleiding	32
4.2 De crisisorganisatiestructuur van EZ	32
4.2.1 Departementale crisisorganisatie.....	32
4.2.2 Regionale Crisisorganisatie.....	33
4.2.3 Overige draaiboeken	33
Het EZ Handboek Crisisbesluitvorming.....	33
Het Handboek Financieel Management in Crisissituaties.....	33
Het Handboek Communicatie bij Crisis.....	33
Het Crisisdraaiboek van het Centraal Veterinair Instituut (CVI-Lelystad)	34

Het Draaiboek Crisisbeheersing Dienst Regelingen	34
4.3 Financiële voorzieningen	34
4.3.1 Kosten en financiering van de bestrijding	34
4.3.2 Inkomsten van het Diergezondheidsfonds	35
4.3.3 Bijdragen van bedrijfsleven aan het Diergezondheidsfonds	35
4.3.4 Toekennen van tegemoetkoming in de kosten bij bestrijding	35
4.4 Middelen	35
4.4.1 Personeel	35
4.4.2 Expert Teams	36
4.4.3 Apparatuur en voorzieningen	37
4.4.4 Laboratorium	37
4.5 Training van personeel	38
4.6 Real time alarmoefeningen	38
4.7 Voorlichting, educatie en bewustzijn van dierziekten	38
4.7.1 Meldplicht	38
4.7.2 Voorlichting	39
4.7.3 Veterinaire opleiding	39
4.7.4 Agrarische opleidingen	39
4.8 Opzettelijke besmetting / bioterrorisme	39
Hoofdstuk 5: Communicatie	41
5.1 Handboek communicatie bij crises	42
5.2 KVP/AVP en aandachtspunten communicatie	42
5.3 Communicatiedoelgroepen en -doelstellingen	43
5.3.1 Communicatiedoelgroepen	43
5.3.2 Communicatiedoelstellingen	43
5.4 Communicatiestrategie	44
5.5 Communicatie per fase	46
5.5.1 Communicatie in de normaalfase	46
5.5.2 Communicatie in de aandachtsfase/verdenkingsfase	47
5.5.3 Communicatie in de crisisfase	48
5.5.4 Communicatie bij scenario's buitengewone omstandigheden	49
5.5.5 Communicatie in de nafase	50
Hoofdstuk 6: Fasen en Scenario's	51
6.1 Inleiding	52
6.2 Fasen en scenario's	52
6.2.1 Normale fase	53
6.2.2 Aandachtsfase	53
6.2.3 Verdenkingsfase	53
6.2.4 Crisisfase	53
6.2.5 Fase van buitengewone omstandigheden	54
6.2.6 Nafase	54
6.3 Voorbeelden van beleidsinstrumenten per scenario	54
6.3.1 Scenario's A en B	54
6.3.2 Beleidsinstrumenten in scenario's C en D	55

6.3.3 Beleidsinstrumenten in scenario E	55
6.3.4 Beleidsinstrumenten in scenario's F en G.....	56
6.3.5 Beleidsinstrumenten in scenario's H en I	56
Hoofdstuk 7: Beleidsinstrumenten	57
7.1 Inleiding	58
7.2 Handelsconsequenties.....	58
7.3 Contactbedrijven via import.....	59
7.4 Informeren en adviseren	60
7.5 Advies aan veehouders	60
7.6 (hygiëne)Protocollen.....	61
7.7 Reinigen en ontsmetten (R&O) van vervoermiddelen	62
7.8 Bezoekers	62
7.9 Risicovolle activiteiten.....	65
7.10 Manifestaties en evenementen	65
7.11 Fokverbod	66
7.12 Standstill.....	66
7.13 Ruimen	66
7.13.1 Besmette bedrijven.....	66
7.13.2 Verdachte bedrijven.....	67
7.13.3 Preventieve ruiming in 1 km gebied	67
7.14 Vaccinatie.....	67
7.15 Regionalisering.....	68
7.15.1 Controle	70
7.16 Instellen gebieden	70
7.16.1 Inleiding.....	70
7.16.2 Gebied met vervoersverbod.....	70
7.16.3 Beschermings- en toezichtsgebied	70
7.16.4 Ruimingsgebied.....	71
7.16.5 Voorlopig vaccinatiegebied.....	71
7.16.6 Groot vaccinatiegebied.....	71
7.16.7 Buffergebied	72
7.17 Natuur	74
7.18 Defensie.....	74
7.19 Vectorbestrijding	74
7.20 Afschermplicht	74
7.21 Welzijnstransport en -opkoop.....	74
7.22 Welzijnscommissie.....	75
Hoofdstuk 8: Maatregelpakketten.....	77
8.1 Inleiding	78
8.2 Uitleg van de maatregelpakketten	78
8.2.1 Vervoer van varkens.....	78
8.2.2 Vervoer van dieren die niet gevoelig zijn voor KVP infectie.....	78
8.2.3 Levende producten.....	79
8.2.4 Mest en mestvervoermiddelen.....	79

8.2.5 Melk	79
8.2.6 Diervoeders	80
8.2.7 Bezoekers	80
8.2.8 Destructiemateriaal	80
8.2.9 Tabel maatregelpakketten	81
8.3 Maatregelpakket standstill	82
8.3.1 Vervoer van varkens	82
8.3.2 Vervoer van niet gevoelige diersoorten	82
8.3.3 Levende producten	82
8.3.4 Mest	82
8.3.5 Melk	82
8.3.6 Diervoeders	82
8.3.7 Bezoekers	83
8.3.8 Destructiemateriaal	83
8.3.9 Vervoermiddelen	83
8.4 Maatregelpakket beschermingsgebied/ toezichtsgebied / vervoersverbodgebied...	83
8.4.1 Vervoer van varkens	83
8.4.2 Vervoer van niet gevoelige diersoorten	83
8.4.3 Levende producten	84
8.4.4 Mest	84
8.4.5 Melk	84
8.4.6 Diervoeders	84
8.4.7 Bezoekers	85
8.4.8 Destructiemateriaal	85
8.4.9 Vervoermiddelen	85
8.5 Maatregelenpakket regio	85
8.5.1 Vervoer van varkens	85
8.5.2 Vervoer van niet gevoelige dieren	85
8.5.3 Levende producten	86
8.5.4 Mest	86
8.5.5 Melk	86
8.5.6 Diervoeders	86
8.5.7 Bezoekers	87
8.5.8 Destructiemateriaal	87
8.5.9 Vervoermiddelen	87
8.6 Maatregelenpakket fase van buitengewone omstandigheden	88
Hoofdstuk 9: Vaccinatie	89
9.1 Inleiding	90
9.1.1 Basisprincipe	90
9.1.2 Begrippen	91
9.2 Uitgangspunten	92
9.3 Overwegingen bij de uitgangspunten	92
9.3.1 Zo min mogelijk niet besmette, gezonde dieren doden	92
9.3.2 Standstill 72 uur	93
9.3.3 Groep van deskundigen (veterinair technisch)	93

9.3.4 Gebieden waarin gevaccineerd zal worden	93
9.3.5 Uitbraak in een nieuw gebied.....	94
9.3.6 Hobbydieren.....	94
9.4 Maatregelpakket voorlopig vaccinatiegebied	94
9.5 Uitvoering vaccinatie	94
9.5.1 Biggen	95
9.5.2 Vleesvarkens.....	95
9.5.3 Zeugen	95
9.5.4 Opfokgelten.....	95
9.5.5 Beren	95
9.5.6 Hobbydieren.....	95
9.6 Verplaatsing in verband met welzijn	96
9.6.1 Vleesvarkens.....	96
9.6.2 Gevaccineerde biggen.....	96
9.6.3. Niet-gevaccineerde biggen.....	96
Hoofdstuk 10: Afbouw	97
10.1 Afbouw algemeen	98
10.1.1 Afbouw algemeen.....	98
10.2 Afbouw per gebied.....	98
10.2.1 Regio's	98
10.2.2 Beschermings- en toezichtsgebied (B/T gebied).....	99
10.2.3 Voorlopige Vaccinatiegebied	99
10.3 Afbouw maatregelpakketten	99
10.3.1 Vervoer van varkens en van ongevoelige diersoorten	99
10.3.2 Mest.....	100
10.3.3 Levende producten.....	100
10.3.4 Melk.....	101
10.3.5 Diervoeders.....	101
10.3.6 Destructiemateriaal.....	101
10.4 Afbouw vaccinatiecirkels.....	101
10.4.0 Maatregelen in Fase 1	101
10.4.1 Vervoer van varkens.....	101
10.4.2 Vervoer van ongevoelige diersoorten	102
10.4.3 Levende producten.....	102
10.4.4 Mest.....	102
10.4.5 Melk	102
10.4.6 Diervoeders.....	102
10.4.7 Bezoekers.....	103
10.4.8 Destructiemateriaal.....	103
10.5 Herbevolking	103
Hoofdstuk 11: Ongevoelige diersoorten en akkerbouwbedrijven.....	105
11.1 Inleiding.....	107
11.2 Herkauwers	107
11.2.1 Inleiding.....	107

11.2.2. Maatregelentabel: Herkauwers	108
11.2.3 Toelichting van de maatregelen	110
11.3 Paarden	112
11.3.1 Inleiding.....	112
11.3.2 Maatregelentabel: Paarden	112
11.3.3 Toelichting van de maatregelen	115
11.4 Pluimvee	117
11.4.1 Inleiding.....	117
11.4.2. Maatregelentabel: Pluimvee	117
11.4.3 Toelichting van de maatregelen	120
11.5 Overige ongevoelige diersoorten	121
11.5.1 Inleiding.....	121
11.5.2 Bedrijfsmatig gehouden ongevoelige dieren	122
11.5.3 Postduiven en overige vogels	123
11.5.4 Hobbymatig gehouden ongevoelige dieren, gezelschapsdieren.....	123
11.6 Akkerbouwbedrijven met of zonder gevoelige diersoorten.....	123
11.6.1 Akkerbouwbedrijven met varkens	123
11.6.2 Akkerbouwbedrijven zonder varkens.....	123
Hoofdstuk 12: Overige houderijen en natuur.....	125
12.1 KINDERBOERDERIJ.....	126
12.1.1 Inleiding.....	126
12.1.2 Advies algemeen.....	126
12.1.3 Maatregelen	126
12.1.4 Communicatie	127
12.2 Hobbydieren	128
12.2.1 Inleiding.....	128
12.2.2 Advies algemeen.....	128
12.2.3 Algemene maatregelen	129
12.2.4 Communicatie	130
12.3 Wilde zwijnen.....	131
12.3.1 Inleiding.....	131
12.3.2 Gehanteerde definities	131
12.3.3 Overleg natuur en besmettelijke dierziekten (ON&BD)	131
12.3.4 Groep van deskundigen	132
12.3.5 Maatregelen	132
12.3.6 Richtsnoeren voor monitoring van wilde zwijnen.....	134
12.3.7 Maatregelen ten aanzien van natuurterreinen.....	135
12.4 Beschermde soorten en rassen.....	138
12.4.1 Inleiding.....	138
12.4.2 Bedreigde landbouwhuisdierrassen (FAO lijst)	138
12.4.3 IUCN	139
12.4.4 Wijziging van de soortenlijsten	139
12.5 Dierentuinen.....	139
12.5.1 Inleiding.....	139
12.5.2 Maatregelen	140

12.5.3 Communicatie	140
12.6 Laboratoria en instituten met varkens	141
12.6.1 Inleiding.....	141
12.6.2 Beleidsinstrumenten voor laboratoria.....	141
12.7 Uitbraak in een slachthuis, grensinspectiepost of vervoermiddel	142
12.7.1 Inleiding.....	142
12.7.2 Maatregelen	142
Hoofdstuk 13: Volksgezondheid	143
13.1 Risico's voor de mens	144
13.2 Sociaal emotionele gevolgen	144
13.2.1 Inleiding.....	144
13.2.2 EZ: Communicatie en afstemming	144
Bijlagen	147
Bijlage 1: Afkortingen en definities.....	149
Bijlage 2: Implementatietabel	151
Bijlage 3: Samenstelling Basisoverleg	155
Bijlage 4: Beleidsinstrumententabel	157
Bijlage 5: Regionalisering	163
Bijlage 6: Varkensdichtheid.....	171
Bijlage 7: Afbouwtable	173
Bijlage 8: Voorbeeld attesten/eigen verklaringen	177
Bijlage 9: Reinigen paard.....	181
Bijlage 10: Hygiëneprotocolen	183

Hoofdstuk 1: Inleiding

- 1.1 Het beleidsdraaiboek KVP versie 3.0
- 1.2 Het Beleidsdraaiboek AVP versie 1.0
- 1.3 Leeswijzer

1.1 Het beleidsdraaiboek klassieke varkenspest, versie 3.0

Klassieke varkenspest (KVP) is een ernstige virusziekte van varkens waarvoor effectief bestrijdingsbeleid cruciaal is. De maatregelen die worden genomen tijdens een uitbraak van KVP moeten ervoor zorgen dat de verspreiding van het virus beperkt wordt en het virus weer wordt uitgeroeid in Nederland.

Het draaiboek is een gedetailleerde handleiding voor een effectief en zorgvuldig optreden van het ministerie van Economische zaken (EZ) bij een uitbraak van KVP. Dit draaiboek dient enerzijds als een "checklist" voor de te nemen maatregelen bij een uitbraak en anderzijds als toelichting op de verschillende maatregelen en beleidsbeslissingen. Het draaiboek voldoet aan de Europese verplichtingen voor het KVP contingency plan van de Europese bestrijdingsrichtlijn (2001/89/EG).

Een draaiboek is een dynamisch geheel. De input van stakeholders, ervaringen met dierziekte-uitbraken en oefeningen, veranderende regelgeving en veranderende opvattingen zijn in dit draaiboek verwerkt. Dit draaiboek is door de Bestuursraad van het ministerie van EZ vastgesteld en is naar de Europese Commissie gestuurd ter goedkeuring als 'contingency plan'.

Op basis van nieuwe reacties en nieuwe opvattingen wordt het beleidsdraaiboek met enige regelmaat geactualiseerd. Het draaiboek is daarmee een weergave van de gehanteerde beleidslijn op een bepaald moment. Het gaat uit van een vereenvoudiging van de complexe situaties die kunnen ontstaan bij verschillende scenario's van de uitbraak van KVP. Tijdens een uitbraak kan door de verantwoordelijke bewindspersoon worden afgeweken van de in dit draaiboek beschreven lijn, indien de situatie daartoe aanleiding geeft. Aan het draaiboek kunnen geen rechten ontleend worden.

1.2 Annex Het beleidsdraaiboek Afrikaanse Varkenspest, versie 1.0

Afrikaanse varkenspest (AVP) is eveneens een ernstige virusziekte van varkens waarvoor effectief bestrijdingsbeleid cruciaal is. De maatregelen die worden genomen tijdens een uitbraak van AVP moeten ervoor zorgen dat de verspreiding van het virus beperkt wordt en het virus weer wordt uitgeroeid in Nederland. De verschijnselen van AVP lijken sterk op die van KVP. De verspreiding van het virus is deels vergelijkbaar met KVP virus, deels anders omdat de infectie mede door teken wordt overgebracht. De bestrijding zal grotendeels hetzelfde zijn voor KVP en AVP, met als belangrijkste uitzondering vaccinatie (er is geen vaccin voor AVP). Daarom is besloten om voor AVP geen apart bestrijdingsdraaiboek te maken. In principe wordt het KVP draaiboek gevolgd. Daar waar voor AVP andere maatregelen gelden, wordt dat expliciet vermeld in de betreffende paragraaf.

1.3 Leeswijzer

In het beleidsdraaiboek zijn beschrijvingen van de ziektes KVP en AVP opgenomen. De aanpak van AVP volgt in grote lijnen die van KVP. Daarom wordt in dit draaiboek met name KVP besproken. In principe geldt dus dat waar in dit draaiboek KVP staat ook AVP kan worden gelezen. Daar waar het beleid voor AVP afwijkt, wordt in de betreffende paragraaf een aanvulling of aanpassing opgenomen voor AVP.

In hoofdstuk 3 wordt de juridische basis beschreven, zowel nationaal (GWWD) als internationaal (oa. EU richtlijn). Hoofdstuk 4 beschrijft globaal de opbouw van de crisisorganisatie, met een verwijzing naar het handboek Crisisbesluitvorming ministerie van EZ. De communicatie over de bestrijding van KVP, met verwijzing naar het handboek Crisisbesluitvorming Directie Communicatie, is terug te vinden in hoofdstuk 5. Vervolgens worden in hoofdstukken 6, 7 en 8 de verschillende fasen, scenario's, beleidsinstrumenten en maatregelpakketten toegelicht. Hoofdstuk 9 behandelt de vaccinatiestrategie en hoofdstuk 10 betreft de nafase. In hoofdstuk 11 worden de maatregelen voor houders met ongevoelige diersoorten en akkerbouwbedrijven besproken. De gevolgen en maatregelen voor houders met gevoelige dieren in andere houderijen dan varkensbedrijven, bijvoorbeeld kinderboerderijen en dierentuinen, worden in hoofdstuk 12 nog eens apart besproken. Tot slot gaat hoofdstuk 13 in op volksgezondheidsaspecten.

In de bijlagen komen achtereenvolgens de afkortingen en definities aan bod, een implementatietabel voor de maatregelen, de samenstelling van overlegstructuren, een tabel met beleidsinstrumenten, de regionalisering, de varkensdichtheid en een tabel voor de afbouw. De daarop volgende bijlagen bevatten voorbeelden van attesten/verklaringen en adviezen over reinigen van paarden. Dan volgt een chronologische beschrijving van de vaccinatie.

Hoofdstuk 2: De ziekten KVP en AVP

2.1 Klassieke varkenspest

- 2.1.1 Aangifteplicht en bestrijdingsplicht
- 2.1.2 Het agens
- 2.1.3 Infectieroutes
- 2.1.4 Pathogenese
- 2.1.5 Klinische verschijnselen
- 2.1.6 Pathologie
- 2.1.7 Diagnostiek

2.2 Afrikaanse varkenspest

- 2.2.1 Aangifteplicht en bestrijdingsplicht
- 2.2.2 Het agens
- 2.2.3 Infectieroutes
- 2.2.4 Pathogenese
- 2.2.5 Klinische verschijnselen
- 2.2.6 Pathologie
- 2.2.7 Diagnostiek

2.1 De ziekte klassieke varkenspest

2.1.1 Aangifteplicht en bestrijdingsplicht

KVP is zowel aangifteplichtig als bestrijdingsplichtig. Aangifteplicht houdt in dat wanneer een veehouder of dierenarts een vermoeden heeft van de aanwezigheid van een dierziekte, deze verplicht is dit te melden aan de bevoegde autoriteit. Bestrijdingsplichtig betekent dat Nederland volgens de regelgeving van de Europese Unie verplicht is om maatregelen te nemen om de ziekte te bestrijden.

Een verdenking van KVP begint meestal met het waarnemen van een klinisch probleem bij varkens door de veehouder, gevolgd door klinisch onderzoek uitgevoerd door de dierenarts. Als een veehouder of dierenarts verschijnselen ziet die op KVP kunnen wijzen, moet dit direct worden gemeld bij het landelijk meldpunt: tel. 045-5463188 (24 uur per dag bereikbaar). De aangifteplicht geldt ook voor laboratoria die monsters van dieren onderzoeken. Een verdenking van KVP kan daarom ook voortkomen uit monitoringprogramma's (pathologie, onderzoek bloedmonsters of tonsillen).

Bij een verdenking van KVP wordt de NVWA gewaarschuwd die, als dat nodig is, materiaal opstuurt voor verdere diagnostiek.

Bij een bevestiging van KVP is de Nederlandse overheid verplicht dit te melden bij de Europese Commissie en bij de Wereldorganisatie voor diergezondheid (OIE).

2.1.2 Het virus

KVP is een virale infectieziekte bij varkens. Het virus dat de ziekte veroorzaakt is een RNA virus, behorende tot de familie der Flaviviridae. Het virus is alleen infectieus voor varkens en wilde zwijnen. Het virus vormt geen gevaar voor de volksgezondheid.

Het virus is verwant aan pestivirussen die bij herkauwers voorkomen: bovine virusdiarree virus (BVDV) en border disease virus (BDV). Deze verwantschap heeft gevolgen voor de diagnostiek, omdat rekening gehouden moet worden met kruisreacties, die kunnen leiden tot fout-positieve serologische resultaten.

2.1.3 Infectieroutes

Introductie van het virus op een bedrijf kan door aanvoer van of contact met geïnfecteerde varkens die ziek zijn of in de incubatiefase zitten. Het virus kan al voor dat klinische verschijnselen zichtbaar zijn, worden uitgescheiden via speeksel, urine, mest en sperma. Verspreiding van virus is ook mogelijk door indirect contact via materiaal, materieel en personen. In gebieden met een hoge varkensdichtheid kan het virus zich verspreiden naar nabijgelegen varkensbedrijven.

Ook insecten en andere vectoren en knaagdieren (plaaagdieren) kunnen mogelijk het virus overbrengen.

Mogelijke manieren om het virus in Nederland binnen te slepen zijn o.a. de (illegale) import van besmette varkens en producten van besmette varkens (vlees, sperma etc.) in combinatie met swill voeding. Het voeren van keukenafval (swill-voeding) is daarom verboden. Ook niet goed gereinigde en ontsmette vrachtwagens waarin besmette varkens zijn getransporteerd of die op besmette bedrijven zijn geweest kunnen een risico

vormen. Insleep door eenheden van defensie, gelegen in gebieden waar de ziekte endemisch is, vormt ook een zeker risico.

Na introductie van virus op een bedrijf kan een varken op verschillende manieren worden geïnfecteerd, bijv. via de mond, neus en door inseminatie. Of een varken na contact met virus ook werkelijk wordt besmet en na besmetting verschijnselen vertoont hangt af van diverse factoren, waaronder de infectiedosis, de infectieroute, de virusstam en de gevoeligheid van het dier. Afhankelijk van o.a. de contactstructuur op het bedrijf (de mate waarin varkens contact met elkaar kunnen hebben) verspreidt de infectie zich snel of langzaam door het bedrijf. In het algemeen zal in een hok waarin varkens 'vrij' door elkaar kunnen lopen, het virus sneller worden verspreid dan in een situatie waarin varkens individueel zijn gehuisvest.

2.1.4 Pathogenese

Na infectie vermeerdert het virus zich eerst in de tonsillen. Daarna verspreidt het virus zich o.a. via het bloed (viremie) en kunnen andere organen worden geïnfecteerd. Afhankelijk van de virulentie (agressiviteit) van de virusstam en de leeftijd van het geïnfecteerde varken kan de infectie leiden tot sterfte. Dieren kunnen ook restloos herstellen. Sommige dieren kunnen echter chronisch geïnfecteerd raken, daarbij ook langdurig virus uitscheiden en na maanden van ziekte alsnog sterven. Tenslotte kan een infectie van drachtige zeugen, indien dit gebeurt in het tweede trimester van de dracht, leiden tot besmetting van de foetus. Deze biggen kunnen immuuntolerant geboren worden, wat betekent dat ze het virus niet als lichaamsvreemd herkennen. Deze biggen kunnen langdurig virus uitscheiden zonder dat ze direct zelf ernstige verschijnselen vertonen. Uiteindelijk zullen deze dieren binnen enkele maanden vaak toch sterven.

Als gevolg van de infectie zullen de dieren antistoffen gaan vormen tegen het virus. Deze zijn meestal vanaf twee tot drie weken na infectie in het bloed aantoonbaar. Het virus is dan meestal niet meer aantoonbaar in de virusisolatie test. Met een PCR- test kunnen ook bij volledig herstelde dieren tot gemiddeld negen weken na infectie nog restanten (niet-infectieus) van het virusgenoom in vooral de lymfoïde organen (tonsil, lymfeknopen) worden aangetoond.

De incubatietijd van een individueel dier varieert van twee tot tien dagen (De incubatieperiode of incubatietijd van een ziekte is de tijd die verstrijkt tussen de besmetting en de eerste klinische symptomen van de ziekte). De bedrijfsincubatietijd, de tijd voordat de veehouder merkt dat er een ziekte in zijn koppel is, duurt meestal veel langer, soms pas twee tot vier weken na de virusinsleep heeft plaatsgevonden. Als het volwassen fokvarkens of een milde virusstam betreft, kan het nog langer duren voordat de besmetting tot uiting komt, omdat de verschijnselen niet duidelijk zijn of helemaal afwezig.

2.1.5 Klinische verschijnselen

Na infectie kunnen verschillende verschijnselen van KVP optreden die variabel en vaak niet specifiek zijn voor varkenspest. De ernst van de verschijnselen hangt o.a. af van de

virulentie (agressiviteit) van het virus en de leeftijd van het dier. Biggen vertonen gewoonlijk ernstiger verschijnselen dan oudere varkens.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen een acute, een chronische en een prenatale vorm van KVP.

Acute vorm:

Hieronder staat een enkele verschijnselen die bij een varken kunnen worden waargenomen, alsmede een aantal bevindingen.

- koorts (meestal $> 40^{\circ}\text{C}$, bij volwassen varkens soms niet hoger dan $39,5^{\circ}\text{C}$);
- verlies van eetlust;
- sloom worden en veel liggen;
- harde mest (vaak met slijm), soms gevolgd door diarree;
- oogontsteking (conjunctivitis) gevolgd door ooguitvloeiing;
- hoest- en ademhalingsproblemen;
- slap in en verlamming van de achterhand;
- verkleuringen in de huid en huidbloedingen, doorgaans op het oor, de staart, de buik en de binnenzijde van de ledematen;
- sterfte;

Dieren kunnen weer volledig herstellen, maar kunnen ook een chronische vorm ontwikkelen. Ook kunnen secundaire bacteriële infecties optreden.

Chronische vorm:

Deze vorm wordt vooral gekenmerkt door aspecifieke verschijnselen zoals:

- wisselende koortsperiodes;
- chronische darmontsteking (enteritis);
- wegwijnen/slijten.

De typische bloedingen van de huid ontbreken. Deze varkens kunnen gedurende twee tot drie maanden vóór hun dood meer klinische verschijnselen van de ziekte vertonen. Het KVP-virus wordt vrijwel constant uitgescheiden tot aan de dood die meestal intreedt maanden na de initiële infectie. In serummonsters kunnen tijdelijk antilichamen worden aangetroffen. Bij de chronische vorm van KVP worden de klinische verschijnselen vaak door secundaire infecties beïnvloed.

Prenatale vorm en late manifestatie van de ziekte:

Het KVP-virus kan via de placenta van drachtige zeugen foetussen infecteren. De gevolgen van zo'n besmetting hangen grotendeels af van het stadium van de dracht en de virulentie van het virus. Besmetting in de beginperiode van de dracht kan leiden tot:

- abortus;
- doodgeboorte;
- mummificatie;
- misvorming.

Besmetting van zeugen tot de negentigste dag van de dracht kan leiden tot de geboorte van persistent geïnfecteerde biggen, die bij de geboorte klinisch normaal ogen, maar continu virus kunnen uitscheiden. Na de geboorte kunnen de volgende verschijnselen optreden:

- groeiachterstand;

- wegwijning;
- soms aangeboren trillen (trilbiggen);
- sterfte na een aantal maanden.

De biggen worden carrier biggen en het verloop van de ziekte wordt "late manifestatie van KVP" genoemd. Deze biggen kunnen ook een rol spelen bij de verspreiding van de infectie en bij het in stand houden van het virus binnen de populatie, omdat zij tot aan hun dood virus kunnen uitscheiden. Deze rol is er eigenlijk alleen indien KVP endemisch is en mogelijke bij wilde zwijnen; bij bestrijding van KVP zoals dat o.a. in Europa gebeurt, spelen dit soort dragers van het virus door het ruimen van besmette bedrijven geen grote rol.

KVP kan eveneens subklinisch verlopen, dus zonder klinisch waarneembare verschijnselen.

2.1.6 Pathologie

De afwijkingen die gevonden worden bij sectie zijn afhankelijk van de klinische verschijnselen en kunnen dus sterk variëren.

Acute vorm:

Bij sectie kan men de volgende bevindingen doen naast wat is genoemd bij de klinische verschijnselen:

- (punt-)bloedingen in lymfeknopen, blaas, nieren, strottenhoofd en milt;
- infarcten, met name in de milt;
- vergrote lymfeknopen;
- encefalitis (hersenontsteking) zonder pusvorming.

Afwijkingen kunnen ook veroorzaakt zijn door secundaire infecties.

Chronische vorm:

De veranderingen zijn minder typisch, bloedingen in organen en serosa worden niet altijd waargenomen. Bij dieren met chronische diarree zijn necrotische laesies in ileum, ileocaecale klep en rectum niet ongevoel. Bij de chronische vorm worden de klinische verschijnselen en het sectiebeeld vaak door secundaire infecties bepaald.

Prenatale vorm en late manifestatie van de ziekte:

De pathologie is bij een als gevolg van KVP geaborteerde foetus is niet specifiek.

2.1.7 Diagnostiek

Diagnostiek van KVP kan beginnen met het waarnemen van klinische verschijnselen of pathologische afwijkingen, maar ook met laboratoriumdiagnostiek in het kader van monitoringsprogramma's of uitsluitingsdiagnostiek. Daarnaast kan ook een risicovol epidemiologisch contact (bijvoorbeeld recente aankopen van dieren uit een gebied waar KVP wordt vastgesteld) aanleiding zijn voor vervolgdagnostiek. Een KVP-verdenking dient altijd gemeld te worden aan en onderzocht te worden door de bevoegde autoriteit (NVWA).

Afhankelijk van de aard van de klinische bevindingen van de officiële dierenarts wordt materiaal opgestuurd voor laboratoriumdiagnostiek, uitgevoerd bij het nationaal referentielaboratorium van het CVI te Lelystad.

Voor de laboratoriumdiagnostiek staat een aantal tests ter beschikking, weergegeven in tabel 1. Welke test wordt gebruikt hangt onder meer af van het moment na infectie waarop monsters voor diagnostiek worden ingestuurd.

Tabel 1: Diagnostische tests voor aantonen van KVP

Test	Materiaal	Aantonen van	Positief (dagen na infectie van een dier)	Duur test ¹
PCR	EDTA-bloed, organen	antigeen (viraal RNA)	3 tot 21 dagen (bloed), 3 tot 60 dagen (organen)	1 uur
Virus isolatie (VI)	organen, EDTA-, heparinebloed	antigeen (levend virus)	5 tot 7-14 dagen (bloed), 3-30 dagen (organen)	5 dagen
ELISA	serumbloed	antistoffen	vanaf 14-21 dagen	1 dag
VNT (NPLA)	serumbloed	antistoffen	vanaf 14-21 dagen	5 dagen

1) Na ontvangst van het materiaal op het laboratorium; duur is slechts indicatie

Tabel 2. Insturen van materiaal t.b.v. varkenspest diagnostiek

Type dier	ten behoeve van	materiaal	test
Ziek	diagnostiek	EDTA-bloed	PCR
Dood	diagnostiek	Tonsil en milt	PCR
Niet ziek	screening	serum bloed	ELISA, NPLA

- Voor dieren met verschijnselen zijn tests voor het aantonen van het virus (PCR, VI).
- Dieren zonder verschijnselen kunnen de infectie hebben doorgemaakt, maar ook nog niet zijn besmet. Dit is niet op het bedrijf vast te stellen. Met tests die antistoffen aantonen kan worden vastgesteld of het dier besmet is geweest met KVP virus. Door meerdere dieren te onderzoeken kan ook een indruk worden verkregen van de prevalentie en daarmee worden geschat wanneer de infectie op het bedrijf is begonnen (antedateren). Een voorscreening wordt gedaan met een enzyme-linked

immunosorbent assay (ELISA). Hiermee kunnen grote aantallen monsters worden verwerkt. De tests is specifiek, maar fout-positieve reacties zijn mogelijk, o.a. indien het varken besmet is geweest met BVD of BDV virussen. Daarom worden positieve resultaten bevestigd in een virus neutralisatie test (VNT) die vier dagen duurt, omdat het een weefselweek techniek is.

2.2 De ziekte Afrikaanse varkenspest

Afrikaanse varkenspest is een virusziekte die voorkomt bij varkens. De klinische verschijnselen lijken erg op de verschijnselen van Klassieke Varkenspest. Beide ziektes zijn erg besmettelijk en vaak dodelijk voor varkens, maar zijn ongevaarlijk voor de mens. De veroorzakende virussen zijn echter zeer verschillend. Daarnaast kan, in tegenstelling tot Klassieke varkenspest, AVP virus worden verspreid door teken. De tekensoort die in Afrikaanse landen voor verspreiding zorgt is nog niet in Nederland gesignaleerd.

Afrikaanse varkenspest komt vooral voor in Afrikaanse landen ten zuiden van de Sahara, maar is ook endemisch op Sardinië en recent zijn uitbraken gemeld in Rusland en gebieden in de Kaukasus. In het verleden (1986) heeft zich ook in Nederland een uitbraak voorgedaan, waarbij de ziekte op twee bedrijven werd vastgesteld.

2.2.1 Aangifteplicht en bestrijdingsplicht

AVP is zowel aangifteplichtig als bestrijdingsplichtig (zie KVP voor definities). Een verdenking van AVP begint meestal met het waarnemen van een klinisch probleem bij varkens door de veehouder, gevolgd door klinisch onderzoek uitgevoerd door de dierenarts. Als een veehouder of dierenarts verschijnselen ziet die op AVP kunnen wijzen, moet dit direct worden gemeld bij het landelijk meldpunt: tel. 045-5463188 (24 uur per dag bereikbaar). De aangifteplicht geldt ook voor laboratoria die monsters van dieren onderzoeken.

Bij een verdenking van AVP wordt de NVWA gewaarschuwd die, als dat nodig is, materiaal opstuurt voor verdere diagnostiek.

Bij een bevestiging van AVP is de Nederlandse overheid verplicht dit te melden bij de Europese Commissie en bij de Wereldorganisatie voor diergezondheid (OIE).

2.2.2 Het virus

Het Afrikaanse varkenspest virus is een DNA virus en is de enige vertegenwoordiger in de familie Asfarviridae. Het is het enige bekende DNA-virus dat insecten als vector gebruikt.

Het AVP virus is zeer resistent en kan meer dan 3 maanden overleven in de omgeving. Het wordt niet geïnactiveerd door bevriezen gevolgd door ontdooien. Het kan dan ook meerdere maanden overleven in rauw, ingevroren vlees. Het virus is daarentegen erg gevoelig voor desinfectantia die vetoplossend en/of oxiderend werken (bijv. hypochloriet).

2.2.3 Infectieroutes

Zowel het gedomesticeerde varken als het wilde zwijn (beide *Sus scrofa*) zijn gevoelig voor infectie met het virus. Verder zijn het wrattenzwijn (*Phacochoerus aethiopicus*), het penseelzwijn (*Potamochoerus porcus*) en mogelijk het reuzenzwijn (*Hylochoerus meinertzhageni*) gevoelig. Deze laatste drie worden wel geïnfecteerd, maar vertonen vrijwel geen klinische verschijnselen, in tegenstelling tot gedomesticeerde varkens en wilde zwijnen.

Varkens kunnen besmet raken door direct contact met besmette varkens of door een beet van een 'besmette' teek. Besmette varkens verspreiden het virus door direct contact via het produceren van secreta en excreta die grote hoeveelheden virus kunnen bevatten. Het virus kan zich verspreiden naar andere varkens als het virus nog niet is gedetecteerd en een uitbraak nog niet is bevestigd. Dit is de zogenaamde hoog risico periode (HRP). Het is erg belangrijk dat deze periode zo kort mogelijk is.

Het verplaatsten van geïnfecteerde varkens naar een bedrijf met nog onbesmette varkens wordt als een van de belangrijkste risicofactoren beschouwd. Het virus is aangetoond in sperma en via kunstmatige inseminatie (KI) of natuurlijke dekking kan het zo ook worden overgebracht. Ook swill voeding met producten van geïnfecteerde varkens kan leiden tot infectie.

In gebieden waar de ziekte endemisch voorkomt (ten zuiden van de Sahara) speelt de teek (*Ornithodoros moubata porcinus*) een rol in de verspreiding. Deze tekensoort komt in Nederland (nog) niet voor. Ook is nog niet aangetoond dat de in Nederland voorkomende teken als vector kunnen fungeren (zie ook hoofdstuk 14 Vector).

Het virus is ongevaarlijk voor mensen, maar mensen kunnen het virus wel passief verspreiden, onder meer via kleding, schoenen en handen. Ook via transportwagens, instrumenten en materialen kan virus worden verspreid. Daarnaast kunnen insecten en andere vectoren en knaagdieren (plaaagdieren) mogelijk de infectie overbrengen. Mogelijke manieren om het virus in Nederland binnen te slepen zijn o.a. de (illegale) import van besmette varkens en producten van besmette varkens (vlees, sperma etc.) in combinatie met swill voeding. Ook niet goed gereinigde en ontsmette vrachtwagens waarin besmette varkens zijn getransporteerd of die op besmette bedrijven zijn geweest kunnen een risico vormen. Toeristen kunnen al dan niet bewust virus uit een besmet land meenemen. Afval afkomstig van schepen en vliegtuigen die komen uit besmette landen kan besmet zijn. Insleep door eenheden van defensie, gelegerd in gebieden waar de ziekte endemisch is, vormt ook een zeker risico.

2.2.4 Pathogenese

Het verloop van de infectie vertoont grote gelijkenis met KVP. Na infectie vermeerdert het virus zich eerst in de tonsillen. Daarna verspreidt het virus zich o.a. via het bloed (viremie) en kunnen andere organen worden geïnfecteerd. Afhankelijk van de virulentie (agressiviteit) van de virusstam en de leeftijd van het geïnfecteerde varken kan de infectie leiden tot sterfte. Dieren kunnen ook restloos herstellen. Sommige dieren kunnen echter chronisch geïnfecteerd raken, daarbij ook langdurig virus uitscheiden en na

maanden van ziekte alsnog sterven. Als gevolg van de infectie zullen de dieren antistoffen gaan vormen tegen het virus. Deze zijn meestal vanaf twee tot drie weken na infectie in het bloed aantoonbaar.

Zodra een dier in een stal verschijnselen van AVP vertoont, verspreidt het virus zich snel door de stal. De incubatietijd (de tijd tussen de besmetting van een varken met het virus en het optreden van de eerste ziekteverschijnselen) verschilt van 2 tot 20 dagen. De Wereldorganisatie voor Diergezondheid (OIE) hanteert een maximale incubatieperiode van 40 dagen. De incubatietijd op bedrijfsniveau kan echter langer zijn, omdat meestal eerst meerdere dieren verschijnselen moeten vertonen voor de veehouder opmerkt dat er sprake kan zijn van varkenspest. Dit betekent dat er eerst enige verspreiding van het virus in een stal moet zijn geweest voor het wordt opgemerkt, en dat kost meestal enkele dagen tot wellicht weken, afhankelijk van het virus, de wijze van contact tussen de varkens en de opmerkzaamheid van de varkenshouder.

2.2.5 Klinische verschijnselen

Na infectie kunnen verschillende verschijnselen van AVP optreden die variabel en vaak niet specifiek zijn voor varkenspest. Bovendien lijken ze sterk op die van KVP. De ernst van de verschijnselen hangt o.a. af van de virulentie (agressiviteit) van het virus en de leeftijd van het dier. Biggen vertonen gewoonlijk ernstiger verschijnselen dan oudere varkens.

Besmette dieren kunnen de volgende verschijnselen vertonen:

- Verminderde eetlust
- Koorts
- (Rood/blauw)verkleuring van de extremiteiten, vooral snuit en oren
- Krampen en afwijkende gang (convulsies en ataxie)
- Hoesten
- Diarree (eventueel bloederig)

In een koppel kan verhoogde sterfte worden waargenomen. De verschijnselen kunnen echter wisselen in ernst en uitgebreidheid zowel tussen dieren op een bedrijf als tussen bedrijven.

2.2.6 Pathologie

De afwijkingen die gevonden worden bij sectie zijn afhankelijk van de klinische verschijnselen en kunnen dus sterk variëren. Ze lijken sterk op de van KVP.

2.2.7 Diagnostiek

Snelle detectie van een eerste uitbraak is essentieel. Varkenshouders zijn verplicht om bij vermoeden van een AVP uitbraak onmiddellijk een dierenarts in te schakelen. Een AVP-verdenking dient altijd gemeld te worden aan en onderzocht te worden door de bevoegde autoriteit (NVWA). De NVWA stuurt een specialistenteam dat zo snel mogelijk bij het verdachte bedrijf langs gaat om de situatie te beoordelen. De NVWA beslist ter plaatse wat er aan nader onderzoek dient te gebeuren.

Voor een definitieve diagnose is nader laboratoriumonderzoek nodig. Het nationale referentielaboratorium CVI stelt de laboratoriumdiagnose. De uiteindelijke beslissing of een bedrijf wel of niet besmet wordt verklaard wordt gedaan door de bevoegde autoriteit.

Hoofdstuk 3: Juridische basis

- 3.1 Inleiding
- 3.2 Internationale context
- 3.3 Juridisch kader
- 3.4 Hoofdpijnen Nederlands rechtskader
- 3.5 Dierziekte elders
- 3.6 Internationale context
 - 3.6.1 Wereld Diergezondheidsorganisatie (OIE)
 - 3.6.2 Europese Unie

3.1 Inleiding

De belangrijkste maatregelen in dit beleidsdraaiboek zijn juridisch geborgd. Dat wil zeggen dat de maatregel voortvloeit uit of is gebaseerd op de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren of een rechtstreeks werkende Europese verordening. Daarmee zijn het geen vrijblijvende maatregelen maar rechtsnormen, die moeten worden nageleefd. Het zijn daarmee verplichtingen en rechten voor burger, bedrijfsleven en overheid. Het niet-naleven van zo'n verplichting is een overtreding, die voor andere dierhouders grote nadelige gevolgen kan hebben (bijvoorbeeld omdat hun dieren door de overtreding van de ander ziek). Overtreding kan daarom worden gesanctioneerd met boetes of gevangenisstraf.

In dit hoofdstuk zal het juridische kader voor dierziektebestrijding in Nederland worden geschetst. Tevens wordt kort ingegaan op de internationale bronnen waaraan de regels voor dierziektebestrijding zijn ontleend.

3.2 Belangrijkste actoren dierziektebestrijding

- De houder van een dier is zelf verantwoordelijk voor de verzorging van de door hem gehouden dieren, hetgeen inhoudt dat hij probeert ziekten onder zijn dieren zoveel mogelijk te voorkomen, eventuele ziekten te bestrijden en verdere besmetting van andere dieren of de mens te voorkomen.
- Niettegenstaande dit uitgangspunt is gebleken dat voor een effectieve bestrijding van de meest voorkomende, besmettelijke dierziekten overheidsbemoeienis noodzakelijk is. Voor dergelijke ziekten heeft de Europese Unie regelgeving vastgesteld. In Nederland heeft de Minister van Economische Zaken (hierna: de minister) op basis van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (hierna de wet) de bevoegdheid gekregen om voor geheel het land of een specifiek gebied tal van preventieve en bestrijdingsmaatregelen te treffen jegens (de houder van) besmette dieren, van dierziekte verdachte dieren of van dieren die mogelijk besmet kunnen raken bij een (vermoeden van) besmettelijke dierziekte.
- De Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit houdt toezicht op de naleving van de regels en is in de praktijk van een dierziektecrisis het eerste aanspreekpunt. Bovendien is de NVWA vaak door middel van mandaat belast met het uitvoeren van de regels, zoals het in naam van de minister ruimen van stallen of het behandelen van aanvragen tot ontheffing of vrijstelling.
- Het Centraal Veterinair Instituut (CVI) in Lelystad onderzoekt de door de NVWA genomen monsters op de aanwezigheid van virus of antilichamen tegen het virus.

3.3 Juridisch kader

In geval van KVP en AVP is het volgende rechtskader relevant:

- Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd) en ter uitvoering daarvan van kracht zijnde algemene maatregelen van bestuur en ministeriële regelingen,
- Modelregeling standstill (ad hoc regeling),
- Modelregeling gebiedsbeperkingen (ad hoc regeling).

In het geval van KVP en AVP zijn voorts relevant:

- Richtlijn 2001/89/EEG (KVP) en 2002/60/EEG (AVP), de EU-bestrijdingsrichtlijnen als basis voor de modelregelingen en het beleidsdraaiboek.
- Richtlijnen 90/425/EEG en 89/662/EEG (handelsrichtlijnen; voornamelijk de vrijwaringbepalingen: artikel 10 respectievelijk artikel 9);

3.4 Hoofdpijnen Nederlands rechtskader

Voor de bestrijding van dierziekten is met name afdeling 3 van hoofdstuk II (dwz artikelen 15 t/m 32) van de Gwvd, getiteld 'De preventie en de bestrijding van besmettelijke dierziekten' relevant.

Een aantal geboden in de Gwvd is gericht aan de houder van dieren. De dierhouder is op grond van artikel 19 Gwvd verplicht de NVWA op de hoogte te brengen indien zijn dier kan zijn besmet of verschijnselen van een besmettelijke dierziekte vertoont. Op grond van artikel 20 Gwvd verleent hij alle medewerking bij het vaststellen van de diagnose. Voorts dient elke dierhouder ervoor te zorgen dat een ziek of daarvan verdacht dier zijn verblijfplaats niet verlaat (art. 29 Gwvd).

Niet alleen de dierhouder, maar ook iedere dierenarts of onderzoeksinstelling is verplicht ieder vermoeden van de aanwezigheid van een door de minister aangewezen besmettelijke dierziekte onverwijld te melden aan de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit. In artikelen 2 tot en met 8 van de Regeling preventie, monitoring en bestrijding van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's zijn alle door de minister aangewezen dierziekten opgenomen. Daarnaast zijn in artikel 10 van die regeling nog enkele dierziekten opgesomd, waarvoor een specifieke meldingsplicht geldt voor dierenartsen en onderzoeksinstellingen. Het betreft dierziekten als listeriose die vaak alleen door middel van laboratoriumonderzoek kunnen worden vastgesteld. Indien de ziekte wordt bevestigd, worden (verplicht op grond van de EU-richtlijn) op basis van artikelen 21 en 22 van de wet de noodzakelijke voorzorgs- en bestrijdingsmaatregelen getroffen op het besmette bedrijf.

In aanvulling hierop is het meestal noodzakelijk bij ministeriele regeling een of meer zones van enkele kilometers rondom het besmette bedrijf in te stellen waarin voor andere bedrijven en de daar gehouden dieren ook beperkingen gelden, zoals vervoersverboden. Dierverblijven in deze zones worden onderzocht op de aanwezigheid van de ziekte of de aanwezige dieren worden gedood. Voor op last van de minister gedode dieren wordt uit hoofde van artikel 86 Gwvd een vergoeding uit het Diergezondheidsfonds (DGF) betaald (zie hoofdstuk 4.4).

Voor sommige ziekten, waaronder KVP wordt onmiddellijk een landelijke standstill afgekondigd met als gevolg dat alle vervoer van dieren en dierlijke producten gedurende enkele dagen stil komt te liggen. In de tussentijd wordt de bron en het verloop van de ziekte opgespoord.

Artikelen 17, 18 en 30 van de wet zijn de grondslag voor de noodzakelijke, tijdelijke ministeriele regelingen op het moment van een dierziekte-uitbraak, namelijk een

tijdelijke gebiedsregeling houdende maatregelen voor een bepaalde zone, alsmede in voorkomend geval een korter durende standstillregeling voor geheel Nederland. De gebiedsregeling omvat meestal de instelling van drie- en tienkilometer-gebieden rondom het besmette bedrijf. Deze regelingen liggen als model op de plank, maar zullen eerst in het geval van een daadwerkelijke uitbraak van een besmettelijke dierziekte bekend worden gemaakt en vrijwel onmiddellijk in werking treden. De bekendmaking zal op basis van artikel 31 van de Gwwd via www.rijksoverheid.nl of andere media geschieden (zie Hfdst 5 Communicatie).

Alle maatregelen zijn erop gericht het verloop van de ziekte in te dammen en verdere verspreiding ervan te voorkomen. Zodra de ziekte onder controle is, worden stapsgewijs enkele maatregelen ingetrokken, totdat weer de normale situatie is bereikt en uiteindelijk de crisismaatregelen in zijn geheel kunnen worden ingetrokken.

Artikel 107 Gwwd tot slot geeft de minister de bevoegdheid bij uitzondering te besluiten vrijstelling of ontheffing te verlenen van hetgeen bij of krachtens de wet is verboden of bepaald. Aan zo'n vrijstelling of ontheffing kunnen voorschriften of voorwaarden worden verbonden. Een vrijstelling heeft betrekking op een groep, terwijl een ontheffing een individueel besluit is. Een vrijstelling of ontheffing zal in ieder geval slechts mogelijk zijn als de EU-bestrijdingsrichtlijn daartoe de ruimte biedt.

3.5 Dierziekte elders

Indien een (vermoedelijke) uitbraak van een besmettelijke dierziekte in een andere EU-lidstaat of een derde land plaatsvindt, wordt (op basis van een besluit van de Europese Commissie) alle intracommunautair verkeer naar Nederland dan wel import uit derde landen van de betrokken diersoort stilgelegd, zo bepalen artikelen 2.29 respectievelijk 2.39 van de Regeling handel levende dieren en levende producten. Voor producten van dierlijke oorsprong bevat artikel 2.1.1.2 van de Regeling veterinaire rechtelijke voorschriften handel dierlijke producten een vergelijkbaar voorschrift. Het gevolg is dat de desbetreffende dieren of dierlijke producten dan niet meer binnen Nederland mogen worden gebracht. De bedoeling hiervan is uiteraard verdere verspreiding van de ziekte te voorkomen.

In bijlage 2 is een transponeringstabel opgenomen over de omzetting van de verplichtingen uit de EU-richtlijn naar nationale regelgeving.

3.6 Internationale context

De geschiedenis heeft geleerd dat dierziekten niet stoppen aan de grens. Sinds 1924 bestaan er daarom (onder de vlag van de OIE) internationale afspraken inzake het voorkomen van de verspreiding van ziekten naar andere landen en –daaraan verbonden– de melding over en weer van gesignaleerde dierziekten, waaraan vele landen (inclusief de Europese Unie en haar lidstaten) zich hebben verbonden. Voornoemde meldingsplicht geldt ook binnen de Europese Unie.

3.6.1 Office International des Epizooties/ World Animal Health Organisation

De Werelddiergezondheidsorganisatie (OIE), gevestigd in Parijs, waarvan bij het verschijnen van dit draaiboek (2012) 178 landen lid zijn, draagt zorg voor inzichtelijkheid en transparantie van de mondiale dierziekte- en zoönosesituatie. Opgericht in 1924, heeft deze organisatie een eigen taak naast haar zusterorganisaties de Wereldvoedsel (Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)) en de Wereldgezondheidsorganisatie (World Health Organization (WHO)) van de Verenigde Naties, met wie zij sinds 1952 respectievelijk 1960 specifieke verdragen heeft gesloten.

De OIE houdt een lijst bij met besmettelijke dierziekten. Aangesloten landen zijn verplicht onverwijld de OIE in te lichten indien zo'n dierziekte op hun grondgebied wordt gesignaleerd (www.oie.int). Dierziekten staan vermeld vanwege hun mortaliteit en morbiditeit, internationale verspreiding en gevolgen en gevaren voor de volksgezondheid. Per dierziekte verstrekt de OIE informatie over criteria, procedures en aanbevelingen voor bestrijding en surveillance om wereldwijd een zo hoog mogelijke diergezondheidssituatie te bewerkstelligen. Dit vormt veelal de basis voor Europese regelgeving.

3.6.2 De Europese Unie (EU)

Met het oog op een goed functionerend vrij verkeer van dieren en landbouwproducten tussen de lidstaten van de Europese Unie onderling, en de handel met derde landen, heeft de EU, mede ter bescherming van de diergezondheid en volksgezondheid (sommige dierziekten zijn ook besmettelijk voor de mens=zoönose) regels gesteld ter voorkoming en bestrijding van de meest voorkomende besmettelijke dierziekten. Zoals hiervoor aangegeven heeft de Europese Unie (EU) een aantal besmettelijke dierziekten afkomstig van de OIE dierziektelijst bestrijdingsplichtig verklaard.

De EU heeft de bestrijdingsplicht van deze dierziekten gebaseerd op een aantal criteria zoals de verspreidingsrisico's, de risico's op zeer zware socio-economische gevolgen en mogelijke gevaren voor de volksgezondheid. Voorbeelden zijn: Aviaire Influenza, Newcastle disease, Mond-en-klauwzeer, Klassieke varkenspest en Afrikaanse varkenspest.

Voor elk van deze besmettelijke dierziekten heeft de EU bestrijdingsrichtlijnen opgesteld. Een bestrijdingsrichtlijn is een de lidstaten van de EU bindende, juridische tekst. Vaak bevat de EU-richtlijn ook een set aan concrete maatregelen, die iedere EU-Lidstaat verplicht is te nemen. In geval van een daadwerkelijke uitbraak van een dierziekte stelt de Europese Commissie vaak aanvullende regels vast door middel van een zogenoemde Beschikking, gericht tot de lidstaat waar de dierziekte is geconstateerd.

Nederland is als EU-lidstaat verplicht een richtlijn en beschikking om te zetten (te implementeren) in nationale, bindende regels. Het karakter van de EU-richtlijn staat toe dat Nederland bovenop de eisen in de richtlijn, aanvullende maatregelen voorschrijft om een ziekte in het licht van de specifieke Nederlandse omstandigheden effectief te kunnen bestrijden. De EU-richtlijnen brengen met zich dat de lidstaten rampenplannen maken als

voorbereiding op een mogelijke dierziekte-uitbraak. Dit beleidsdraaiboek is als zodanig bedoeld en bevat zowel de Europeesrechtelijke verplichte maatregelen en regels als de aanvullende maatregelen vanwege de specifiek Nederlandse omstandigheden. Het dient daarmee zowel als praktische uitwerking van en als een aanvulling op de richtlijn. Daarnaast is ook van groot belang het uitvoeringsdraaiboek van de NVWA.

Hoofdstuk 4: Crisisorganisatie

- 4.1 Inleiding
- 4.2 De crisisorganisatiestructuur van EZ
 - 4.2.1 Departementale crisisorganisatie
 - 4.2.1.1 Departementale crisisstaf
 - 4.2.1.2 Het departementale beleidsteam (dbt)
 - 4.2.1.3 Het NVWA incident- en crisiscentrum (NVIC)
 - 4.2.2 Regionale crisisorganisatie
 - 4.2.3 Overige draaiboeken
- 4.3 Financiële voorzieningen
 - 4.3.1 kosten en financiering van de bestrijding
 - 4.3.2 inkomsten van het diergezondheidsfonds
 - 4.3.3 bijdragen van het bedrijfsleven aan het diergezondheidsfonds
 - 4.3.4 toekennen van schadeloosstellingen bij de bestrijding
- 4.4 Middelen
 - 4.4.1 personeel
 - 4.4.2 expert teams
 - 4.4.2.1 groep van deskundigen
 - 4.4.2.2 specialistenteams voor dierziekten
 - 4.4.2.3 frontteams van de NVWA
 - 4.4.3 apparatuur en voorzieningen
 - 4.4.4 laboratorium
 - 4.4.4.1 organisatie
 - 4.4.4.2 diagnostiek
- 4.5 Training van personeel
- 4.6 Real time alarmoefeningen
- 4.7 Voorlichting, educatie en bewustzijn van dierziekten
 - 4.7.1 meldplicht
 - 4.7.2. voorlichting
 - 4.7.3 veterinaire opleiding
 - 4.7.4 agrarische opleidingen
- 4.8 Opzettelijke besmetting / bioterrorisme

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk bespreken we de organisatie van de dierziektebestrijding. Achtereenvolgens wordt aandacht besteed aan de crisisorganisatiestructuur van EZ, de samenstelling van overlegstructuren en uitvoeringsgedeelte. In de onderdelen daaropvolgend wordt de financiering van de bestrijding besproken, daarna de middelen (personeel, teams, apparatuur en laboratorium) en de opleiding en training van personeel en betrokkenen. Tenslotte wordt aandacht besteed aan bioterrorisme.

4.2 De crisisorganisatiestructuur van EZ

De organisatiestructuur is beschreven in het EZ-handboek crisisbesluitvorming. Dit handboek gaat in op de voorzieningen en maatregelen die noodzakelijk zijn om een crisis af te handelen. De bij EZ gekozen structuur sluit aan bij de (interdepartementale) structuur zoals beschreven in het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming.

Het ministerie werkt tijdens een crisis veelal met een Departementaal Crisis Centrum (DCC) en een Regionaal Coördinatie Centrum (RCC).

4.2.1 Departementale crisisorganisatie

Departementaal Crisiscentrum (DCC-EZ)

Wanneer er een crisis dreigt of is ontstaan kan er over worden gegaan tot het inrichten van een Departementaal Crisiscentrum (DCC). Het DCC huisvest de EZ crisisorganisatie en omvat alle benodigde voorzieningen en faciliteiten. Een volledig opgeschaald DCC bestaat uit de betrokken organisatieonderdelen georganiseerd in het Departementaal Beleidsteam en het Departementaal Adviesteam en andere teams.

4.2.1.1 Departementaal Beleidsteam (DBT-EZ)

De portefeuillehouder crisis van de Bestuursraad zal, afhankelijk van aard en ernst van de situatie, formeel de crisisfase afkondigen. Na afkondiging van de crisisfase zal de meest betrokken directeur-generaal (DG) worden aangewezen als voorzitter van het Departementaal Beleidsteam (DBT). Deze DG zal afhankelijk van de aard van de crisis de samenstelling van het DBT vaststellen. Deze zal bestaan uit de basisbezetting zoals aangegeven in het Handboek Crisisbesluitvorming en zal bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte aangevuld worden met de Chief Veterinary Officer (CVO), de directeur van de directie Regio en Ruimtelijke Economie, de directeurs van de betrokken beleidsdirecties en de directeurs van de betrokken uitvoerende diensten NVWA en Dienst Regelingen. In het DBT worden besluiten genomen over de aanpak van de crisis.

4.2.1.2 Departementaal Advies Team (DAT-EZ)

Het Departementaal Adviesteam (DAT) staat onder leiding van een door de meest betrokken DG aangewezen coördinerend directeur. De personele samenstelling van het departementaal advies team bestaat uit de basisbezetting zoals aangegeven in het Handboek Crisisbesluitvorming en zal bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte aangevuld kunnen worden met medewerkers van de verschillende betrokken directies en

uitvoerende diensten. In het DAT worden o.a. adviezen opgesteld aan het DBT over te nemen besluiten.

4.2.1.3 Het NVWA Incident- en Crisiscentrum (NVIC)

Het NVWA Incident- en Crisiscentrum (het NVIC) staat dag en nacht paraat om dierziektemeldingen af te handelen. Daarnaast zorgt het NVIC voor het actueel houden van de NVWA draaiboeken en het voorbereiden van de organisatie op incidenten en crises d.m.v. het trainen en opleiden van de medewerkers. In crisistijd geeft de NVWA advies aan het DBT over de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van mogelijke maatregelen. Ook nemen NVWA medewerkers zitting in het DAT-EZ. De NVWA is verantwoordelijk voor het uitvoeren van eventuele maatregelen en houdt toezicht op de naleving van de regelgeving. De Directeur van de Divisie Veterinair en Import is verantwoordelijk voor de uitvoering van de NVWA-werkzaamheden.

4.2.2 Regionale Crisisorganisatie

In Nederland is de bestrijding van een dierziekte centraal georganiseerd, een uitbraak van een dierziekte heeft echter een sterke regionale component. Bij grote crises en incidenten zal meestal een Regionaal Coördinatie Centrum (RCC) ingericht worden. Vanuit het RCC wordt de uitvoering van de bestrijding georganiseerd. In het schema van de organisatiestructuur staan een aantal onderdelen van het RCC. Deze onderdelen zijn nader beschreven en uitgewerkt in het EZ-Handboek Crisisbesluitvorming.

4.2.3 Overige draaiboeken

Naast het beleidsdraaiboek zijn er een groot aantal andere draaiboeken die de gang van zaken bij crises beschrijven. In dit draaiboek wordt vaak verwezen naar deze andere draaiboeken. De meest recente versies van alle draaiboeken waarnaar verwezen wordt, zijn te vinden op internet, op de website van het Ministerie van Economische Zaken (www.rijksoverheid.nl).

Op ministerieniveau betreft het een drietal overkoepelende draaiboeken:

Het EZ Handboek Crisisbesluitvorming

Dit handboek gaat in op de voorzieningen en maatregelen die noodzakelijk zijn om een organisatie in korte tijd en geïntegreerd met de reguliere werkzaamheden, een crisis te laten managen. De bij EZ gekozen structuur sluit aan bij de (interdepartementale) structuur zoals beschreven in het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming.

Het Handboek Financieel Management in Crisissituaties

Dit handboek beschrijft wat de taken zijn voor de organisatieonderdelen van EZ op het gebied van financieel beheer en wie daarvoor verantwoordelijk is.

Het Handboek Communicatie bij Crisis

Dit handboek geeft een algemene invulling voor de aanpak van communicatie bij crisis. Het geeft inzicht in verantwoordelijkheden, taken, structuren en werkmodellen en een overzicht van de mogelijk in te zetten communicatiemiddelen.

Naast de EZ draaiboeken hebben de uitvoerende diensten eigen draaiboeken.

Het Uitvoeringsdraaiboek van de NVWA

De NVWA heeft een algemeen handboek Incident- en Crisisbeheersing en daarnaast een uitvoeringsdraaiboek KVP. <http://www.vwa.nl/onderwerpen/regels-voor-ondernemers-dier/dossier/voorkomen-en-bestrijden-van-dierziekten/draaiboeken>

Het Crisisdraaiboek van het Centraal Veterinair Instituut (CVI-Lelystad)

Dit draaiboek beschrijft voor het diagnostisch laboratorium de algemene gang van zaken bij een dierziektecrisis, en tevens de dierziekte specifieke maatregelen en procedures.

Het Draaiboek Crisisbeheersing Dienst Regelingen

Dit draaiboek beschrijft de opzet en werking van de crisisorganisatie van Dienst Regelingen. Dit Draaiboek fungeert mede als kapstok voor de specifieke procesgerichte draaiboeken van Dienst Regelingen, waarin de opzet en werking per proces verder is uitgewerkt.

Uiteraard zijn er nog andere draaiboeken van uitvoerende diensten, andere ministeries en betrokken organisaties, bijvoorbeeld het handboek 'Noodsituaties bij agrarische bedrijven' van het ministerie van I&M.

4.3 Financiële voorzieningen

4.3.1 Kosten en financiering van de bestrijding

Voor de uitgaven die de Nederlandse overheid moet doen voor de bestrijding van KVP, heeft de Nederlandse overheid de gelden van het Diergezondheidsfonds (DGF) tot haar beschikking. Dit DGF is een onderdeel van de begroting van de centrale overheid. Daarmee is verzekerd dat de Nederlandse overheid kan voldoen aan haar financiële verplichtingen bij het bestrijden van KVP.

Het Handboek Financieel Management in Crisissituaties beschrijft wat de taken zijn voor de organisatieonderdelen van EZ op het gebied van financieel beheer en wie daarvoor verantwoordelijk is.

Onder de kosten van de bestrijding vallen de kosten en uitgaven van de maatregelen en activiteiten die in het kader van de bestrijding door of in opdracht van de overheid worden uitgevoerd. Naast de kosten en uitgaven voor de bestrijding worden ook de uitgaven voor de schadeloosstellingen van dieren, producten en materialen ten laste van het DGF gebracht als deze in het kader van de bestrijding vernietigd moeten worden.

In het algemeen lopen via dit Diergezondheidsfonds alle uitgaven en inkomsten die betrekking hebben op de bewaking en bestrijding van dierziekten voor zover deze door of in opdracht van de overheid worden uitgevoerd. Het Diergezondheidsfonds is een zelfstandig onderdeel van de rijksbegroting en is in 1998 bij wet opgericht.

4.3.2 Inkomsten van het Diergezondheidsfonds

De inkomsten van het DGF komen van bijdragen vanuit het bedrijfsleven, de EU voor bestrijdingsacties en van de overheid uit de algemene middelen.

4.3.3 Bijdragen van bedrijfsleven aan het Diergezondheidsfonds

De Nederlandse overheid beschouwt de bestrijding van dierziekten primair de verantwoordelijkheid van de houder en acht de kosten daarvoor een onderdeel van de bedrijfskosten. In het jaar 2000 is met het bedrijfsleven een convenant gesloten waarmee het bedrijfsleven zich verbond een deel van de uitgaven van het DGF voor de kosten van de bewaking en bestrijding van dierziekten te betalen en te storten in het DGF.

Ter bepaling van het aandeel in de uitgaven van het DGF dat voor rekening komt van het bedrijfsleven, geldt na aftrek van een eventuele EU-vergoeding de volgende verdeling: Bedrijfsleven; kosten en uitgaven toerekenbaar aan de bestrijding op bedrijven. Overheid; kosten en uitgaven toerekenbaar aan de bestrijding bij particulieren en kosten van andere overheden. Na het bereiken van de plafondbedragen zullen de uitgaven van het DGF ten laste komen van de overheid.

4.3.4 Toekennen van tegemoetkoming in de kosten bij bestrijding

Voor het vaststellen van de schade en toekennen van een tegemoetkoming in de kosten als dieren en of producten als gevolg van een bestrijdingsmaatregel worden vernietigd, wordt gebruik gemaakt van onafhankelijk taxateurs ("deskundigen" zoals beschreven in de GWWD artikel 88). Het ministerie bepaalt de hoogte van de toekenning van de tegemoetkoming. Tegen de toekenning van de tegemoetkoming is bezwaar en beroep mogelijk door de belanghebbenden.

4.4 Middelen

Nederland heeft personele middelen, apparatuur, laboratoriumcapaciteit, en infrastructuur om een snelle en effectieve bestrijdingscampagne te effectueren. Op de details van de verschillende aspecten van deze voorzieningen wordt in deze paragraaf ingegaan.

4.4.1 Personeel

Op permanente basis is er personeel aanwezig voor zowel beleidsontwikkeling als voor uitvoering. Er zijn afspraken met de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) en Koninklijke Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) over de inzet van (bij voorkeur in de betrokken diersoort gespecialiseerde) dierenartsen in de specialisten- en frontteams (zie 4.4.2.). Tevens zijn er waakvlamcontracten voor de inzet van het personeel en de apparatuur voor de uitvoer van de maatregelen, die onder toezicht en verantwoordelijkheid van de NVWA op de besmette bedrijven moeten worden uitgevoerd. De NVWA zelf zal bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte als eerste het reguliere personeel inzetten. Aanvullend personeel kan ingezet worden indien dit nodig is. Hiervoor zijn er afspraken met onder andere de GD, de KNMvD en verschillende

bedrijven. Daarnaast kunnen tijdens de crisis ook studenten van de Universiteit Utrecht, Faculteit Diergeneeskunde, worden ingezet. Bij grootschalige incidenten en crises kan EZ via het Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC)¹ voor de NVWA bijstand vragen van andere handhavers zoals politie en defensie.

4.4.2 Expert Teams

De deskundigengroep en de specialistenteams voor dierziekten zijn altijd oproepbaar.

4.4.2.1 Groep van deskundigen

De deskundigengroep dierziekten brengt onafhankelijk veterinaire advies uit aan de CVO betreffende de preventie en bestrijding van besmettelijke dierziekten, o.a. over KVP en AVP. De deskundigengroep bestaat uit epidemiologen, virologen en praktiserende dierenartsen. De leden nemen op persoonlijke titel zitting als lid van de deskundigengroep, op grond van hun wetenschappelijke of ervaringsdeskundigheid. De directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn (DAD) voert het secretariaat van de deskundigengroep. De deskundigengroep kan aangevuld worden met andere deskundigen wanneer specialistische kennis over een bepaald onderwerp van onderzoek binnen de groep ontbreekt.

Met het instellen van de deskundigengroep wordt tevens invulling gegeven aan verplichtingen die voortvloeien uit de EU-Richtlijn 2001/89/EEG voor KVP en 2002/60/EEG voor AVP.

4.4.2.2 Specialistenteams voor dierziekten

Het team bestaat uit een speciaal opgeleide dierenarts van de NVWA (de dierziektedeskundige), een dierenarts van GD en de betrokken praktiserend dierenarts. De dierziektedeskundigen zijn getraind in het herkennen van verschijnselen van aangifteplichtige of meldingsplichtige dierziekten. Zij worden door team NVIC naar verdenkingen van deze dierziekten gestuurd om de situatie ter plekke te beoordelen en daarover te rapporteren zodat, indien nodig, maatregelen kunnen worden genomen. Het specialistenteam gaat naar een verdacht bedrijf. Zij

- noteren het aantal en de soorten van varkens en ander aanwezig vee en het houderijsysteem
- noteren het aantal zieke varkens en schatten de leeftijd van de laesies
- beschrijven de omvang en locatie van het bedrijf en de relaties met andere bedrijven, openbare wegen enz.
- noteren de recente bewegingen (dieren en personeel) naar en van het bedrijf.

Indien een besmetting niet is uit te sluiten zal in overleg met het NVIC verdere actie ondernomen worden, zoals het nemen van monsters van de dieren met klinische verschijnselen (<http://www.vwa.nl/onderwerpen/regels-voor-ondernemers-dier/dossier/voorkomen-en-bestrijden-van-dierziekten/maatregelen-bij-verdenking>).

¹ Het LOCC tot doel om bij grootschalige incidenten, rampen, crises en evenementen te komen tot een efficiënte en samenhangende inzet van mensen, middelen en expertise van Brandweer, Politie, GHOR en Defensie. Deze vier diensten participeren in het LOCC. Het betreft daarbij situaties waarin de regionale grenzen worden overschreden en interregionale en/of internationale bijstand moet worden verleend. Het LOCC ondersteunt dan de veiligheidsregio's, de Commissarissen van de Koningin en de Minister van Ven J bij alle operationele aspecten.

4.4.2.3 Frontteams van de NVWA

Binnen de NVWA zijn, verdeeld over Nederland, frontteams geformeerd. Een frontteam is een zelfstandig opererend team bestaande uit twee dierenartsen (waarvan één de coördinator) en vier medewerkers (1e medewerker, hygiënist, handhaver en een administrateur). Kenmerken van frontteams zijn: multidisciplinair, goed opgeleid en getraind, snel inzetbaar en uniform werkend. Een frontteam wordt als eerste ingezet bij een (mogelijke) dierziektecrisis (met name in de eerste 72 uur) voor traceren en/of screenen en/of ruimen van bedrijven. Dit alles gebeurt onder leiding van het NVIC. Op het moment dat het RCC operationeel is, zal een groot deel van de Frontteamleden worden verdeeld over de diverse afdelingen binnen het RCC met als doel kennis en ervaring over te dragen. Aansturing gebeurt vanaf dat moment vanuit het RCC.

4.4.2.4 Welzijnscommissie

Bij een uitbraak van een besmettelijke ziekte, waarbij maatregelen worden genomen op het gebied van huisvesting en/of ruiming, wordt een commissie ingesteld die toezicht houdt of de uitvoering van de acties in het kader van dierenwelzijn op een verantwoorde wijze wordt gedaan.

De commissie bestaat uit ten hoogste drie leden die door de verantwoordelijke bewindspersoon worden benoemd. De commissie heeft toegang tot alle locaties waar door het regionale coördinatiecentrum maatregelen worden voorbereid of uitgevoerd. De commissie doet aanbevelingen om welzijnsproblemen te verminderen of te voorkomen. Als regel zal de commissie dit doen in samenspraak met het RCC. Als de problematiek op dat niveau niet direct is op te lossen heeft de commissie de bevoegdheid het probleem direct aan de DBT voor te leggen. De commissie rapporteert haar bevindingen wekelijks aan de verantwoordelijke bewindspersoon.

4.4.3 Apparatuur en voorzieningen

De effectiviteit van de controle van KVP hangt onder andere af van de onmiddellijke beschikbaarheid van apparatuur en de onmiddellijke toegang tot voorzieningen. Om dit mogelijk te maken hebben het ministerie van EZ en de NVWA tal van contracten afgesloten met bedrijven waarin de onmiddellijke levering van benodigde apparatuur en voorzieningen wordt gegarandeerd. Zo zijn er contracten met bedrijven voor de levering van veterinaire producten, kleding, schoeisel, kantoorbenodigdheden, ontsmettingsapparatuur en ontsmettingsmiddelen, sanitaire voorzieningen etc. Daarnaast is er een contract met het destructiebedrijf Rendac. Het destructiebedrijf garandeert dat er voldoende materiaal beschikbaar is om in een grote epidemie karkassen in verzegelde apparatuur naar het destructiebedrijf te kunnen vervoeren.

4.4.4 Laboratorium

Bij het CVI is een algemeen crisisdraaiboek opgesteld waarin de verantwoordelijkheden van diverse functies binnen het crisisteam zijn beschreven. Naast de directeur wordt een crisismanager aangesteld die de dagelijkse leiding heeft over het crisisteam en verantwoordelijk is voor de contacten met de crisisstaf EZ en EZ directies. Direct onder de crisismanager staat een "manager diagnostiek", die verantwoordelijk is voor het diagnostische proces, een dierziekte-expert, een "contactpersoon NVWA" en een epidemioloog. Deze personen zijn betrokken bij interpretatie en rapportage van

uitslagen, contacten met de NVWA over monsterstromen en de bijbehorende gegevens en het opstellen van adviezen.

Naast het algemene deel van het crisisdraaiboek is er een specifiek deel voor KVP waarin per diagnostische taak de teamleiders zijn aangewezen. In dit specifieke deel staan tevens de materiële behoeften, ruimte en materiaal, beschreven.

In de normale fase houdt de projectgroep "Diagnostiek virologie" van het CVI zich bezig met diagnostisch onderzoek van verdenkingen en surveillance/import/exportonderzoek op KVP en AVP. Tijdens de uitbraak kunnen de diverse testen snel opgeschaald worden. De initiële capaciteit is vastgelegd in het Convenant betreffende de uitvoering van wettelijke onderzoekstaken ter controle van aangifteplichtige ziekten door het CVI. Op deze capaciteit zijn de voorraden diagnostische materialen gebaseerd. Indien een grotere capaciteit nodig is, zal tijdens de crisis afgesproken worden hoe deze capaciteit zal worden ingezet.

4.5 Training van personeel

Voor de beleidsmedewerkers van EZ zijn er speciale crisismanagementopleidingen. Trainingsprogramma's voor de dierziektedeskundigen, de frontteams van de NVWA en de afdelingshoofden van het RCC omvatten training in klinische diagnose, epidemiologisch onderzoek (traceren en bewaking) en procedures voor besmette locaties. Deze trainingen worden gegeven door het NVIC. Instructies voor ander personeel dat bij de controle en bestrijding van varkenspest betrokken is, staan beschreven in de uitvoeringsdraaiboeken van de NVWA.

Ook voor de extern ingehuurd bedrijven, die tijdens een uitbraak werkzaamheden voor de NVWA uitvoeren, staan werkinstructies beschreven in het uitvoeringsdraaiboek KVP.

4.6 Real time alarmoefeningen

Alarmoefeningen zullen minimaal gehouden worden op basis van de voorschriften van de richtlijn, dat wil zeggen binnen drie jaar na goedkeuring van dit contingencyplan of binnen vijf jaar na de uitbraak van een ernstige besmettelijke dierziekte, in het bijzonder om de permanente instructies te testen.

Daarnaast vindt op uitnodiging deelname plaats aan oefeningen in buurlanden.

4.7 Voorlichting, educatie en bewustzijn van dierziekten

4.7.1 Meldplicht

De GwvD bepaalt dat als een dier verschijnselen van een aangewezen besmettelijke dierziekte vertoont, dit gemeld moet worden aan de autoriteiten. Er is een landelijke telefoonlijn geopend die 24 uur per dag functioneert (045 54 63 188). Bedrijven die van KVP verdachte dieren melden, worden bezocht door het specialistenteam dat, afhankelijk van de situatie op het bedrijf, beslist of verdere actie noodzakelijk is.

4.7.2. Voorlichting

Door regelmatige publicaties in het blad van de KNMvD, artikelen in de agrarische pers en publicaties door GD ("GD Veterinair", een nieuwsbrief voor dierenartsen) wordt er geregeld voor gezorgd dat dierenartsen en boeren zich van de gevaren van KVP bewust zijn en blijven.

In gevallen dat er sprake is van een verhoogd risico op een uitbraak van KVP is er sprake van de aandachts- of de verdenkingsfase. In dit geval wordt het bedrijfsleven geïnformeerd en geadviseerd. Zie voor een uitgebreide beschrijving hoofdstuk 7, informeren en adviseren. Als dat noodzakelijk is, bijvoorbeeld bij een verhoogde dreiging op een uitbraak, worden campagnes gevoerd om het bewustzijn te verhogen. Deze zijn gericht op boeren en agrarische dienstverleners.

Behalve deze publicaties worden verschillende internetsites (ministerie van EZ, GD, Europa en OIE) gebruikt om te zorgen dat men zich van de ziekte bewust blijft.

4.7.3 Veterinaire opleiding

In het curriculum van de opleiding tot dierenarts wordt veel aandacht besteed aan de infectieziekten. De veterinaire student bouwt een gedegen kennis op van de ziektekunde en epidemiologie van de bij (landbouw) huisdieren voorkomende gezondheids- en productiestoornissen. De dierziektepreventie, het welzijn van dieren en het kwaliteits- en risicomanagement op veehouderijbedrijven wordt hierbij zeer belangrijk gevonden. Verder zal de veterinaire student kennis opbouwen over de geldende wet- en regelgeving in relatie tot de diergezondheid. De klinische diagnostiek en epidemiologie van KVP komen hierbij ook aan bod. De controlemaatregelen en meldingsprocedures worden voor aangifteplichtige en bestrijdingsplichtige dierziekten besproken.

4.7.4 Agrarische opleidingen

Wageningen Universiteit en Research Centrum (WUR) en hogere en middelbare agrarische scholen besteden in hun curriculum aandacht aan besmettelijke dierziekten. Aspecten van de meldingsplicht, preventie, maatregelen en het voorkomen van besmettelijke dierziekten worden hierbij onder de aandacht gebracht. Ook worden op verschillende universiteiten cursussen aangeboden over agrarisch recht, en agrarische economie.

4.8 Opzettelijke besmetting / bioterrorisme

Een uitbraak van KVP of AVP ontstaat door insleep van het virus in een groep gevoelige varkens. Meestal is deze insleep het gevolg van onzorgvuldig menselijk handelen. In sommige gevallen (bijvoorbeeld bij illegaal transport van dieren) is er sprake van een moedwillige overtreding van de wet. In die gevallen kan een opsporingsonderzoek worden ingesteld dat mede onder het gezag van het Openbaar Ministerie (OM), door de politie of de NVWA wordt uitgevoerd. In ernstige gevallen zal het Openbaar Ministerie (OM) het opsporingsonderzoek zelf leiden. Dan is het bevoegd het optreden van de politie of NVWA hierin aan te sturen.

Wanneer sprake is van een uitbraak van varkenspest door bewust menselijk handelen met de intentie om grote schade aan te richten, kan sprake zijn van bioterrorisme. In dat

geval zal het Openbaar Ministerie door de NVWA worden ingelicht. De portefeuillehouder crisisbeheersing van de Bestuursraad EZ zal de Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV) op de hoogte stellen. Onder leiding van de NCTV zal, in overleg met het Openbaar Ministerie, worden bekeken wat voor opsporingsonderzoek noodzakelijk is, welke opsporingsinstantie(s) dit zullen uitvoeren en wat de gevolgen zijn voor de uitvoering van de dierziektebestrijding. De NCTV leidt dit onderzoek en bepaalt welke (onderzoeks)maatregelen noodzakelijk zijn, maar EZ blijft verantwoordelijk voor de bestrijding van de dierziekten.

Als de belangen van het opsporingsonderzoek en de belangen van de crisisbestrijding niet samen lijken te gaan zal op hoogste ambtelijk niveau (Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCB) of Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCB)) worden besproken welke belangen prioriteit krijgen.

Hoofdstuk 5: Communicatie

Bij een uitbraak van KVP zal het Handboek Communicatie bij Crises worden gevolgd. Het Handboek Communicatie bij Crises sluit aan bij het algemeen kader dat beschreven staat in het Handboek Crisisbesluitvorming EZ. Beide handboeken zijn te vinden op www.rijksoverheid.nl.

In dit hoofdstuk wordt ook de specifieke communicatie bij KVP en AVP besproken. Alleen als communicatie voor AVP afwijkt van die van KVO wordt deze apart beschreven.

- 5.1 Handboek communicatie bij crises
- 5.2 KVP/AVP en aandachtspunten communicatie
- 5.3 Communicatiedoelgroepen en –doelstellingen
 - 5.3.1 Communicatiedoelgroepen
 - 5.3.2 Communicatiedoelstellingen
- 5.4 Communicatiestrategie
- 5.5 Communicatie per fase
 - 5.5.1 normaalfase
 - 5.5.2 aandachtsfase
 - 5.5.3 crisisfase
 - 5.5.5 buitengewone maatschappelijke omstandigheden
 - 5.5.4 nafase

5.1 Handboek communicatie bij crises

Bij elke meldingsplichtige en/of bestrijdingsplichtige dierziekte hanteert het ministerie het Handboek Communicatie bij Crises. In dit Handboek is uitgewerkt hoe de communicatie in crisissituaties in het algemeen zal worden aangepakt. Het geeft inzicht in organisatie en werkprocessen van het DCT, een taakomschrijving van de diverse functies binnen het DCT en de taken en rollen bij een crisis en een overzicht van de mogelijk in te zetten communicatiemiddelen. (NB: KVP is geen zoönose. Voor zoönosen wordt gewerkt aan een apart Handboek Crisisbesluitvorming Communicatie van VWS en EZ).

5.2 KVP/AVP en aandachtspunten communicatie

Er zijn verschillende soorten varkenshouders: commerciële varkensbedrijven, houders van hobbydieren, kinderboerderijen, zorgboerderijen en dierentuinen. Daarnaast zijn er in een aantal gebieden in Nederland wilde zwijnen. De belangen van varkenshouders en beheerders van natuur verschillen. Voor commerciële varkensbedrijven weegt het economisch belang meer mee dan bij hobbyhouders. Bij kinderboerderijen, zorgboerderijen en dierentuinen hebben houders en publiek een emotionelere band met de varkens.

KVP heeft ook gevolgen voor de houders van andere dieren, zoals herkauwers, paarden en pluimvee. Ook zij worden geraakt in hun bedrijfsvoering.

De voornaamste aandachtspunten bij een mogelijke uitbraak van varkenspest zijn:
Voor veehouderijen:

- De algehele standstill duurt 72 uur. Dat betekent onder andere dat in heel Nederland geen vee vervoerd mag worden van en naar een veehouderij.
- De algehele standstill moet snel en breed bekend zijn.
- Tot het moment dat de vaccinatie start, worden op alle bedrijven in een straal van 1 kilometer rondom een besmet bedrijf de varkens preventief geruimd.
- *Alle* varkens op een besmet bedrijf worden geruimd. Dat geldt ook wanneer de vaccinatie is uitgevoerd.
- Er is gedifferentieerd beleid. Uitzonderingen kunnen worden gemaakt voor sommige beschermde soorten en rassen, varkens in *kleinschalige* hobbybedrijven en in dierentuinen.
- Naast de emotionele gevolgen bij de getroffen en betrokkenen kunnen beelden van de ruiming in de media en sociale netwerken bepaalde indrukken opleveren.
- Het vervoersverbod voor varkens kan leiden tot overvolle stallen, dierenwelzijnproblemen en emotionele problemen bij varkenshouders en een breder publiek.
- De maatregelen hebben ook ingrijpende economische en/ of emotionele gevolgen voor varkenshouders en andere belanghebbenden.
- Een aantal maatregelen treft ook andere bedrijven dan varkensbedrijven. Eigenaren krijgen te maken met beperkingen.

Voor het algemeen publiek

- Mensen kunnen ten onrechte vrezen dat het virus ook mensen besmet (zoönose).

- Veel burgers hebben een emotionele band met varkens in kinderboerderijen, zorgboerderijen en dierentuinen. De maatregelen en hun gevolgen kunnen ook tot emotionele problemen bij het algemeen publiek leiden.
- Via sociale media kunnen snel verhalen de ronde doen.
- Beelden van grootschalige ruiming in de media en op sociale netwerken kunnen heftige reacties oproepen.

Specifiek voor AVP

- Voor AVP is geen vaccin beschikbaar. Dat betekent dat gedurende de hele bestrijdingsperiode op alle bedrijven in een straal van 1 kilometer rondom een besmet bedrijf de varkens preventief worden geruimd.

5.3 Communicatiedoelgroepen en -doelstellingen

5.3.1 Communicatiedoelgroepen

- Professionele varkenshouders
 - Direct getroffen
 - Potentieel betrokken
- Intermediairs:
 - Sectororganisaties
 - Dierenartsen (KNMvD)
 - Experts
- Hobbydierhouders, beheerders van kinderboerderijen, zorgboerderijen, dierentuinen etc.
- Algemeen publiek
- Betrokken overheidsorganisaties
- Politieke doelgroepen
- Interne doelgroepen van de rijksoverheid.²

5.3.2 Communicatiedoelstellingen

Duiden van en betekenis geven aan de gebeurtenissen:

- Doelgroepen weten wat de (dreigende) crisis betekent voor de samenleving. De bewindspersoon / overheid plaatst de gebeurtenis in een context.

Beperken van de schade die de crisis veroorzaakt:

- Varkenshouders en intermediairs kennen het ziektebeeld en weten welke preventieve maatregelen ze kunnen nemen. Ze nemen deze maatregelen.
- Varkenshouders en intermediairs kennen de regels en weten wat ze moeten doen bij een (dreigende) uitbraak van KVP.
- Varkenshouders en intermediairs gedragen zich volgens de regels.
- Regionale overheden zijn op de hoogte van de ontwikkelingen en van de overheidsmaatregelen die spelen in hun regio. Zij weten welke maatregelen zij moeten nemen, zij nemen deze en zij communiceren met inwoners.

Informatie geven, delen en duiden:

² Intermediaire organisaties zijn verantwoordelijk voor hun eigen interne communicatie.

- Doelgroepen weten wat KVP is en welke maatregelen de overheid neemt.
- Ook als er geen concrete informatie is, weten de doelgroepen wat het verloop is van het proces, wat de overheid niet weet en wat zij doet om informatie te achterhalen (procesinformatie).
- Doelgroepen begrijpen waarom de maatregelen worden genomen.
- Doelgroepen weten waar zij terecht kunnen voor meldingen, informatie, advies en hulp.
- Doelgroepen zijn op de hoogte van de algemene financiële consequenties van de maatregelen.
- De Kamer is op de hoogte van de ontwikkelingen, van de maatregelen en van de economische, psychosociale en (EU-)politieke gevolgen van de uitbraak.
- Interne doelgroepen zijn op de hoogte van de ontwikkelingen en van de overheidsmaatregelen. Zij weten wat en hoe zij kunnen communiceren.

Omgaan met emoties:

- Doelgroepen kunnen hun zorgen uiten en voelen zich gehoord door de overheid.
- Doelgroepen hebben vertrouwen in de aanpak van de overheid en diens samenwerking met de intermediairs.

5.4 Communicatiestrategie

Afhankelijk van de feitelijke situatie kan de communicatiestrategie – inclusief de communicatiemiddelen – veranderen.

In deze paragraaf wordt gesproken over de crisisorganisatie (hierna 'organisatie'), de organisatie die is ingezet om actief de crisis te bestrijden (departementale crisiscentrum, vaak aangevuld met het regionale crisiscentrum, uitvoerende diensten zoals de NVWA, Nationaal crisiscentrum en Veiligheidsregio).

In de communicatie werken de overheid, sectororganisaties en andere intermediairs nauw samen. Daarbij heeft iedereen zijn eigen rol. De bewindspersoon is de crisismanager. De overheid is (eind)verantwoordelijkheid voor de mediastrategie. Het Rijk communiceert over overheidsbeleid en politiek gevoelige zaken; de regionale overheid over regionale zaken binnen de kaders van het rijk en de uitvoeringspartijen en sector over uitvoeringszaken. De NVWA neemt – in nauw overleg en in samenwerking met het ministerie – de handhavingscommunicatie voor haar rekening.

De crisisorganisatie doet wat nodig is bij een (dreigende) crisis:

- De organisatie is open en communiceert snel en breed over de (dreigende) uitbraak. Daarbij sluit deze aan bij de snelheid, openheid en schaal van netwerken.
- De organisatie blijft communiceren en deelt informatie, ook als ze nog niet alle feiten heeft. Zij geeft regelmatig procesinformatie.
- De organisatie benadrukt in woorden, beelden en gedrag 'KVP bestrijdt je samen'. Ze legt de nadruk op de volgende aspecten:
 - De overheid, sector en intermediairs zijn samenwerkingspartners: ze werken nauw samen om de crisis te bestrijden.

- Ook de getroffen en betrokkenen zijn mee verantwoordelijk om de crisis te bestrijden. De organisatie doet een klemmend beroep op hen om mee te werken.
- De bewindspersoon heeft de leiding.
- De organisatie communiceert duidelijk de risico's, zonder ze groter of kleiner te maken.
- De organisatie sluit aan bij de beleving en gevoelens van getroffen en betrokkenen.
- Beelden, gedrag en maatregelen zijn daarbij congruent met wat we zeggen.
- De bewindspersoon is de crisismanager en maakt zorgvuldig en expliciet duidelijk welke afwegingen worden gemaakt bij het nemen van maatregelen. Naast de gevolgen voor de getroffen varkenshouders en dieren, weegt hij ook duidelijk de brede maatschappelijke baten en lasten (handelsverkeer e.d.) mee.
- De organisatie kan een onafhankelijke expert met gezag bij media en publiek vragen om door externe optredens haar boodschap aan te vullen met specifieke informatie over risico's e.d. De bewindspersoon heeft een bredere boodschap.

De crisisorganisatie is voortdurend in contact met de omgeving:

- De organisatie weet wat er leeft en wat er aan communicatie nodig is. Daarvoor maakt ze omgevingsanalyses. Ze monitort en analyseert online berichtgeving/ sociale media en ze overlegt met sector en intermediairs.
- De organisatie anticipeert op het effect van uitingen.
- De organisatie laat zien dat ze in contact is. Ze reageert snel op issues. Ze antwoordt snel en, voor zover mogelijk, via het medium waarin de vraag is gesteld. Daarbij kan gebruik worden gemaakt van EZ-accounts (zoals Facebook, Twitter).
- In de communicatie zoekt de organisatie samenwerking en steun. Ze stimuleert bijdragen van derden. Daarbij geldt de eerdergenoemde rolverdeling tussen overheid en andere partijen.

Communicatie door de bewindspersoon:

- De bewindspersoon komt snel – in het eerste uur van de crisis – met een statement en blijft actief aanwezig.
- Hij vertelt open hoe hij met de crisis bezig is. Hij vertelt ook wat hij niet weet, de afwegingen en het proces.
- Hij toont empathie en gaat naar de betrokkenen toe.
- De bewindspersoon verbindt en is daadkrachtig, hij laat zien dat hij betrokken is bij de veehouders én rekening houdt met de algemene maatschappelijke en economische belangen van Nederland.
- Beeld en gedrag passen bij wat hij zegt.
- Hij focust op de huidige situatie, doet wat op dit moment nodig is en loopt niet vooruit op mogelijke gebeurtenissen.

5.5 Communicatie per fase

Elke crisis heeft zijn eigen dynamiek. Daarom kunnen de communicatieacties een fase eerder of later worden uitgevoerd. Dat is onder andere het geval in de aandachts- en crisisfase, zie paragraaf 5.4.2 en 5.4.3. Voor een beschrijving van de verschillende fasen bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte: zie hoofdstuk 6 'Fasen en scenario's'.

5.5.1 Communicatie in de normaalfase

Als er geen KVP uitbraak is bereiden de overheid en de sector zich voor op een eventuele uitbraak.

Beleidscommunicatie

Evaluaties en discussies tussen overheid, onderzoeksinstituten, sector en andere belanghebbenden (beleidscommunicatie) en nieuwe regelgeving uit Brussel leiden tot beleidsontwikkeling. Dit wordt vastgelegd in het beleidsdraaiboek KVP/AVP.

Communicatie met de vertegenwoordiging van de sector kinderboerderijen (sKBN), hobbydierhouders en houders van bijzondere rassen vindt plaats via de contactpersoon van het account Hobbydierhouderij van de directie DAD van het ministerie van EZ (hobbydierhouders@minez.nl)

Risicocommunicatie

Intermediairs worden geattendeerd op een mogelijke uitbraak van KVP in de toekomst, geïnformeerd over de ziekte, de bestrijding, de activiteiten van de overheid om varkenspest te voorkomen en te bestrijden en hun eigen rol daarin.

Indien er een uitbraak is in het buitenland zullen reizigers worden geïnformeerd. Zij krijgen het advies om in dat land bewust rekening te houden met het insleeprisico voor Nederland, bijvoorbeeld wanneer men markten en boerderijen bezoekt. Indien er Nederlandse legereenheden zijn gestationeerd wordt het ministerie van Defensie geïnformeerd.

Het ministerie informeert de doelgroepen actief over de factoren die de kans op het uitbreken van KVP vergroten en over de mogelijke risico's van KVP. Het ministerie informeert de doelgroepen hoe het zich samen met de partners voorbereidt op een mogelijke KVP crisis in de toekomst. Het ministerie informeert varkenshouders en intermediairs actief over de preventieve maatregelen die ze kunnen nemen. (Zie hoofdstuk 7.4).

De (voorlopige) communicatieaanpak voor een varkenspestcrisis wordt voorbereid. Overheid, sector en andere intermediairs zetten de samenwerking op. Ze ontwikkelen de crisis communicatiestrategie en bereiden de eerste communicatieacties voor. In deze fase kan de overheid een expert vragen om nu en tijdens de crisis als onafhankelijke deskundige te communiceren over de risico's van KVP.

Op www.rijksoverheid.nl en www.nvwa.nl staat informatie over varkenspest en de bestrijding ervan: dit draaiboek, vragen en antwoorden en andere relevante publicaties. Ook Dienst Regelingen en andere samenwerkingspartners besteden aandacht aan KVP op hun sites.

5.5.2 Communicatie in de aandachtsfase/verdenkingsfase

De communicatieorganisatie wordt gestart conform het handboek crisiscommunicatie. Vanaf dat moment krijgt de monitoring van de media extra aandacht. De organisatie let niet alleen scherp op het verloop van de crisis, maar ze is ook alert op de externe communicatie van derden. Deze kunnen eerder en anders over de dreigende crisis communiceren. Ook dat bepaalt het tijdstip waarop de bewindspersoon met een statement naar buiten komt.

Organisatie

De directeur Communicatie kan als hoofd Departementaal Communicatieteam zijn team bijeenroepen. Het ministerie zet samen met de sectororganisaties en medeoverheden een klankbordgroep van communicatieadviseurs op. Deze klankbordgroep bestaat naast het basisoverleg. De communicatieadviseurs bespreken in deze klankbordgroep de communicatiestrategie, die zo nodig wordt aangepast.

De klankbordgroep is een centraal punt waar – voor de communicatie relevante – kennis en maatschappelijke signalen verzameld worden. Hier bespreekt men wat ieders positie is en worden waar mogelijk werkafspraken gemaakt.

De beleidsdirectie kan eventueel het basisoverleg bijeenroepen, zie paragraaf 5.4.3. In bijlage 3. staat een overzicht van de deelnemers aan dit overleg.

In deze fase kan de directeur communicatie EZ het Vraag- en Antwoordteam van het ministerie installeren. Dit team verzorgt onder andere webcare, waaronder reacties op acties in de media, en de vulling van de (beleidsmatige) 'kennisbank'. In deze database staan alle binnengekomen vragen en de officiële antwoorden van de departementale crisisorganisatie. Officiële sectororganisatie(s) en bestuurdersorganen hebben via één vertegenwoordiger toegang tot deze database. Deze vertegenwoordiger kan via de databank vragen stellen en de kennis verspreiden binnen de eigen organisatie.

Communicatieacties

De overheid en sectororganisaties werken samen in de communicatie, volgens de vaste rolverdeling (zie par. 5.3). Het ministerie van EZ coördineert de (aanpassingen van) de boodschappen, de timing en de media/middeleninzet.

Monitoring van reacties van doelgroepen én interactie met doelgroepen gebeurt onder andere via de (sociale) media en via partners/intermediairs. Intermediairs worden geattendeerd en geïnformeerd.

Veehouders worden gewaarschuwd en geïnformeerd via onder andere nieuwsberichten, vakbladen, sociale media (EZ accounts). Intermediairs haken aan met hun sociale media-accounts en hun andere media, waarbij zij een link op kunnen nemen naar de beleidsinformatie op Rijksoverheid.nl/EZ.

Op dit moment kan ook een onafhankelijke expert met gezag bij media en publiek waarschuwen voor KVP en de risico's. Deze expert kan nadrukkelijk in beeld komen en de risico's duiden, terwijl de bewindspersoon de bredere boodschap brengt (zie 5.3 strategie).

Zowel binnen het ministerie als binnen de sectororganisaties worden de mensen geïnformeerd over de mogelijke crisis en over wat er van hen wordt verwacht in de communicatie over de crisis.

Op de www.rijksoverheid.nl staat informatie over varkenspest, hoe men het herkent, welke (preventieve) maatregelen varkenshouders kunnen of moeten nemen en de maatregelen die de overheid neemt, inclusief de afwegingen en het waarom. Hier staan ook vragen en antwoorden over varkenspest. Tijdens de crisisfases worden deze voortdurend aangepast en aangevuld, afhankelijk van de situatie. In deze fase *kan* besloten worden om een crisissite op te zetten.

5.5.3 Communicatie in de crisisfase

Afhankelijk van het scenario (zie beleidsdraaiboek) komen de accenten anders te liggen. In deze fase is het zaak vast te houden aan de communicatiestrategie: de zichtbaarheid en verbindende rol van de bewindspersoon als crisismanager, het accent op de samenwerking, de monitoring van de media en de open communicatie en interactie met de doelgroepen.

Organisatie

Mocht dat nog niet gebeurd zijn, dan wordt in deze fase het Departementaal Communicatieteam (DCT) en het Vraag en Antwoordteam actief conform het handboek crisiscommunicatie. Het ministerie kan een callcentrum (waaronder het EZ-loket) inzetten om vragen te beantwoorden. Er is overleg met intermediairs. Communicatiestrategie en boodschappen worden regelmatig aangepast. Het DCT coördineert dit.

Naast het DCT kunnen er tijdens een crisis van varkenspest één of meerdere Regionale Communicatieteams (RCT's) worden ingericht. Deze worden in overleg met het hoofd DCT ingesteld. De teams zijn verantwoordelijk voor de communicatie 1. met regionale doelgroepen en 2. met direct betrokkenen zoals regionale belangenorganisaties en particulieren in een crisisgebied die bepaalde geboden en verboden krijgen opgelegd. Er is slechts één belteam dat verantwoordelijk is voor de communicatie met de direct getroffen.

Basisoverleg beleid

Naast de (communicatie)klankbordgroep wordt het basisoverleg gestart. Dit basisoverleg is een wederzijds informierend orgaan. In het basisoverleg zijn vertegenwoordigers van verschillende groepen vertegenwoordigd. Een lijst met organisaties die in eerste instantie worden uitgenodigd voor het basisoverleg is opgenomen in bijlage 3. Het basisoverleg heeft als doel inzicht te geven en krijgen in de consequenties van maatregelen, het

uitleggen van maatregelen en het creëren van draagvlak voor maatregelen. In principe is het basisoverleg niet toegankelijk voor individuele bedrijven en het aantal deelnemers per organisatie wordt beperkt.

Naast het basisoverleg vindt er ook een dagelijks overleg plaats met de Productschappen Vee en Vlees en Pluimvee en Eieren³. In dit overleg worden onder meer knelpunten besproken.

Communicatie

In de crisisfase wordt de communicatie intensiever met een brede media-aanpak, ook richting algemeen publiek via pers- en nieuwsberichten, optredens van bewindspersonen en eventueel van de CVO en de inzet van een breed scala aan mediatitels.

De monitoring van en interactie via sociale media en samenwerkingspartners speelt – net zoals in de aandachtsfase – een belangrijke rol. De rolverdeling is gelijk aan die in de aandachtsfase.

Ook de communicatie naar varkenshouders wordt intensiever. Het ministerie en de partners werken hierbij nauw samen. Naast de informatie over de ziekte, benadrukken ministerie en partners datgene wat de varkenshouder zelf kan en moet doen (uitgebreide toelichting preventiemaatregelen, meldingen). De emotionele gevolgen die de uitbraak voor hen heeft, worden erkend. Tegelijkertijd wordt er een klemmend beroep gedaan op de medewerking van varkenshouders.

Mocht dat nog niet gebeurd zijn, dan wordt in deze fase vaak een crisissite opgezet. Die site blijft het centrale punt waar alle relevante informatie over varkenspest en actuele informatie op staat. Hiernaar verwijzen alle andere communicatieacties.

Bij een uitbraak in gebieden waar wilde zwijnen zijn, wordt de KNJV verzocht informatiebijeenkomsten te beleggen met betrokken FBE's om hen te informeren over de maatregelen. Er is ruimte voor interactie.

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) is via het basisoverleg op de hoogte van signalen over de psychosociale problemen en kan de hulpverleningsinstanties hierover informeren.

5.5.4 Communicatie bij scenario's buitengewone omstandigheden

Bij buitengewone omstandigheden worden de crisisorganisatie en -communicatie opgeschaald.

- EZ is verantwoordelijk voor de communicatie over de bestrijding op veterinaire gebied.
- De sectororganisaties kunnen veehouders een luisterend oor bieden.
- VWS is verantwoordelijk voor de communicatie over geestelijke gezondheidsaspecten.
- Het ministerie van Buitenlandse Zaken (Buza) licht buitenlandse posten en ambassades in Nederland in.
- Het Nationaal CrisisCentrum (NCC) levert ondersteunende communicatie-expertise.
- Lokaal is de burgemeester verantwoordelijk voor communicatie over lokale gevolgen, binnen de rijkskaders.

³ De PBO's worden per 1 januari 2014 opgeheven. Voor de periode vanaf januari 2014 zal een alternatief moeten worden uitgewerkt.

- Veiligheidsregio: de regionale regieteams coördineren de informatievoorziening in de regio.

5.5.5 Communicatie in de nafase

De communicatie wordt langzaam minder intensief totdat het op het niveau van de normaalafase is. Via eigen communicatiemiddelen, massamedia en sociale media communiceert de organisatie over de ontwikkelingen en over de versoepelingen en afbouw van maatregelen. Onder verantwoordelijkheid van de regionale crisismanager worden in deze fase één of meerdere Regionale Informatie- en Adviescentra (RIAC) ingesteld. Hier kunnen getroffen varkenshouders en anderen terecht voor nazorg (informatie, advies, verwijzing, luisterend oor) nadat het Belteam is opgeheven.

Hoofdstuk 6: Fasen en Scenario's

6.1 Inleiding

6.2 Fasen en scenario's

6.2.1 Normale fase

6.2.2 Aandachtsfase

6.2.3 Verdenkingsfase

6.2.4 Crisisfase

6.2.5 Fase van buitengewone omstandigheden

6.2.6 Nafase

6.3 voorbeelden van beleidsinstrumenten per scenario

6.3.1 Scenario A en B

6.3.2 Beleidsinstrumenten in scenario C en D

6.3.3 Beleidsinstrumenten in scenario E

6.3.4 Beleidsinstrumenten in scenario F, G en J

6.3.5 Beleidsinstrumenten in scenario H en I

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verschillende fasen en scenario's waarin Nederland zich bij een uitbraak van besmettelijke dierziekten kan bevinden. Een fase is een vooraf gedefinieerde status van de dierziektesituatie in Nederland. Scenario's zijn afhankelijk van verschillende gebeurtenissen die zich kunnen afspelen in de tijd. In dit hoofdstuk worden eerst de verschillende fasen toegelicht, vervolgens worden de scenario's in de fases besproken. Tenslotte worden voorbeelden van beleidsinstrumenten voor de verschillende scenario's beschreven.

6.2 Fasen en scenario's

De fasen in dit draaiboek sluiten aan op de fasen zoals vermeld in het EZ Handboek Crisisbesluitvorming. Vanwege het grote belang van de verdenkingsfase, is deze als een aparte fase uit de aandachtsfase gelicht. Het besluit tot het instellen van de diverse fasen bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte wordt genomen door de Directeur Generaal van directoraat Generaal Agro in samenspraak met de portefeuillehouder crisisbeheersing van de bestuursraad. Bij elke fase hoort een bepaald pakket aan maatregelen en beleidsinstrumenten. De fasen staan in tabel 1 en worden daarna verder toegelicht.

Ook worden scenario's beschreven die aanleiding kunnen zijn voor het instellen van deze fasen. Deze scenario's zijn een weergave van mogelijke situaties die zich kunnen voordoen. Niet alleen de scenario's in Nederland zijn meegenomen, ook met uitbraken in de EU-lidstaten en derde landen wordt rekening gehouden. Dit houdt niet in dat zich in de praktijk geen andere situaties kunnen voordoen.

Een volledige controlelijst met beleidsinstrumenten per scenario is te vinden in bijlage 4.

Tabel 1: Tijdsverloop van crisis

Fase	Kenmerk/activiteit	Scenario
Normaal	<i>Up-to-date</i> houden van draaiboeken en aandacht voor crisisbewustzijn	A, B
Aandacht	Er zijn signalen dat een crisis dreigt/ een ernstig incident dient bestreden te worden	C, D
Verdenking	Ernstige verdenking van varkenspest in Nederland (In Handboek Crisisbesluitvorming onderdeel van aandachtsfase)	E
Crisis	Bestrijden en beheersen van de crisis	F, G, H, I
Buitengewone omstandigheden	Epidemie is logistiek niet meer in de hand te houden en maatschappelijke ontwrichting dreigt	J
Afbouw	Afbouw crisisorganisatie, evalueren en aanpassen draaiboeken	

6.2.1 Normale fase

In de normale fase is er geen sprake van een dreigende uitbraak van varkenspest. Er is geen varkenspest aanwezig in Nederland en er zijn geen onverwachte uitbraken van varkenspest bij relevante handelspartners of buurlanden. In verschillende delen van de wereld komt varkenspest echter wel voor en daarom zijn er ook in deze fase preventieve maatregelen van kracht en alertheid op het voorkomen van virus insleep is te allen tijde geboden.

Er zijn twee scenario's beschreven:

- A. Geen varkenspest aanwezig in Nederland en andere EU landen.
- B. Uitbraak varkenspest buiten de EU, géén relevante handelspartner.

6.2.2 Aandachtsfase

De aandachtsfase gaat in op het moment dat er signalen zijn dat er een crisis dreigt. Dit kan het geval zijn bij een verdenking of een uitbraak van varkenspest bij relevante handelspartners of buurlanden. Tijdens de aandachtsfase kan een DBT bij elkaar worden geroepen en een DCC worden ingesteld. Het besluit tot het instellen van de aandachtsfase wordt genomen op basis van de volgende criteria met betrekking op het land of regio waar de uitbraak is:

- risicoanalyse van de NVWA (deze gaat o.a. in op handels- en andere contacten);
- het aantal (mogelijk) besmette bedrijven en de locatie in het betreffende land;
- de dierdichtheid in het (mogelijk) besmette gebied (zie ook bijlage 6);
- informatievoorziening door het betreffende land (snelheid, validiteit);
- veterinaire infrastructuur van het land.

Er zijn twee scenario's beschreven:

- C. Uitbraak van varkenspest bij een relevante handelspartner of binnen de EU, beschermings- en/of toezichtsgebied (B/T gebied) niet grensoverschrijdend
- D. Uitbraak van varkenspest binnen de EU; B/T gebied grensoverschrijdend

6.2.3 Verdenkingsfase

In de verdenkingsfase is sprake van een ernstige verdenking van KVP in Nederland. In het Handboek Crisisbesluitvorming is deze fase onderdeel van de aandachtsfase.

Er is een scenario beschreven:

- E. Ernstige verdenking van varkenspest in Nederland

6.2.4 Crisisfase

De crisisfase gaat in op het moment van een door het CVI bevestigde uitbraak van varkenspest in Nederland.

Er zijn vier scenario's beschreven:

- F. Eerste uitbraak van varkenspest in Nederland (wel/niet voorafgegaan door een ernstige verdenking)
- G. Nieuwe uitbraken van varkenspest in Nederland:
 - a. Ernstige verdenking naast een uitbraak van varkenspest
 - b. Nieuwe uitbraak binnen bestaande B/T gebied
 - c. Meerdere nieuwe uitbraken binnen bestaande B/T gebied
 - d. Nieuwe uitbraak buiten het bestaande B/T gebied, binnen de regio

- e. Meerdere nieuwe uitbraken buiten het bestaand B/T gebied, binnen de regio
- f. Een of enkele nieuwe uitbraken gelegen buiten de regio waarin de besmette haard is gelegen
- H. Uitbraak van varkenspest in een wilde zwijnenpopulatie
- I. Uitbraak van varkenspest in een dierentuin

6.2.5 Fase van buitengewone omstandigheden

Het is niet ondenkbaar dat de impact van de uitbraak en de bestrijdingsmaatregelen ernstige maatschappelijke ontwrichting veroorzaken (scenario J). Ook het ontstaan van een explosieve toename van het aantal uitbraken of een bioterroristische aanslag of acties van andere groeperingen kunnen voor ontwrichting in de maatschappij zorgen. Bij een intersectorale crisis waarbij de nationale veiligheid in het geding is, wordt de coördinatie van de crisis overgedragen aan het Nationale Crisis Centrum (NCC). Besluitvorming vindt daar plaats op basis van het Nationale Handboek Crisisbesluitvorming. Er worden dan mogelijk andere beleidsinstrumenten ingezet dan in de sectorale crisisfase.

6.2.6 Nafase

Na elke opschalingsstap kan weer afbouw volgen (zie hoofdstuk 10) .

Tabel 5: Beschrijving drie fases

Fase	Omschrijving
Aandachtsfase	Dreiging van een besmetting afkomstig uit het buitenland is genormaliseerd/geweken.
Verdenkingsfase	Laboratoriumuitslagen zijn negatief en er is geen klinische verdenking meer aanwezig.
Crisisfase	Er zijn geen onverwachte uitbraken van varkenspest meer en bestaande uitbraken zijn onder controle.

6.3 Voorbeelden van beleidsinstrumenten per scenario

Een volledige controlelijst met beleidsinstrumenten per scenario is opgesomd in de tabel in bijlage 4 en een nadere toelichting wordt gegeven in hoofdstuk 8.

6.3.1 Scenario's A en B

In de normale fase is geen sprake van een dreigende varkenspest uitbraak. Dit betekent dat er in scenario's A en B geen specifieke beleidsinstrumenten ingezet worden, behalve het informeren van reizigers, het instellen van een verplichting tot dubbele reiniging en ontsmetting van veetransportmiddelen na terugkomst uit een land met een KVP uitbraak

en het adviseren van Ministerie van Defensie indien het militairen heeft uitgezonden die gestationeerd zijn geweest in een land met een uitbraak.

In deze periode is er tijd om het crisismanagement en bestrijdingsbeleid verder te ontwikkelen. Op basis van ervaringen uit afgelopen crises en nieuwe ontwikkelingen op het gebied van dierziektebestrijding wordt het beleid continu aangepast en verbeterd. De volgende onderwerpen komen hierbij onder andere aan bod:

- Het vergroten van crisisbewustzijn
- Het uitvoeren van risico-analyses
- Het bevorderen van de samenwerking tussen diverse partijen (intern en extern)
- Het ontwikkelen, afstemmen en actualiseren van draaiboeken
- Het onderhouden van een coördinatiecentrum
- Het opzetten en uitvoeren van opleidingen, trainingen en simulaties
- Het opstellen van conceptregelingen (modellen)
- Het aangaan van contracten met externe partijen
- Het voorzien in materiële voorraden
- Het onderhouden van het taxatie systeem

Daarnaast worden in deze fase verdenkingen afgehandeld volgens het NVWA 'draaiboek Verdenkingen', en is regelgeving met betrekking tot preventie van kracht (Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's).

6.3.2 Beleidsinstrumenten in scenario's C en D

In aandachtsfase is er sprake van een uitbraak van varkenspest bij een relevante handelspartner of bij een lidstaat van de EU (scenario C). Deze uitbraak binnen de EU kan in een buurland plaatsvinden met de besmetting aan de landsgrens. In dat geval kan het B/T gebied grensoverschrijdend zijn (scenario D). Op dit moment wordt een aantal beleidsinstrumenten ingezet of verscherpt, bijvoorbeeld informeren en adviseren van veehouders en belangengroepen. Ook kunnen op dit moment importverboden en blokkades van geïmporteerd vlees, afkomstig van het land met de uitbraak worden afgekondigd.

6.3.3 Beleidsinstrumenten in scenario E

In scenario E is er sprake van een ernstige verdenking van varkenspest in Nederland. Op dit moment wordt een groot aantal beleidsinstrumenten ingezet zoals het bijeenroepen van het basisoverleg, het informeren en adviseren van veehouders en andere belangengroepen en het geven van adviezen aan veehouders. Daarnaast kan ook het preventief ruimen van het verdachte bedrijf en het instellen van een vervoersbeperkingsgebied van 3-10 km rond dit bedrijf worden ingezet. Bovendien kan in dit scenario al besloten worden tot een algehele standstill.

In de praktijk zal deze fase meestal kort duren door snelle diagnostiek en snel over gaan in crisisfase of normaalfase.

6.3.4 Beleidsinstrumenten in scenario's F en G

De crisisfase gaat in op het moment dat er een uitbraak in Nederland is bevestigd door laboratoriumonderzoek (scenario F). Waarschijnlijk zullen dan meerdere uitbraken volgen in buurt- en contactbedrijven (scenario G). In de periode van bestrijding van de initiële gevallen en later de bestrijding van de epidemie zullen alle mogelijke beleidsinstrumenten ingezet worden zoals het ruimen van besmette en verdachte bedrijven, instellen van gebieden, vaccinatie, reinigings- en ontsmettingsmaatregelen, transport- en exportverboden.

6.3.5 Beleidsinstrumenten in scenario's H en I

Bij een uitbraak van varkenspest onder wilde zwijnen (scenario H) zal een aantal beleidsinstrumenten ingezet worden. Een groep van deskundigen zal hierover adviseren. Hoofdstuk 12.3 gaat dieper in op de maatregelen die in natuurgebieden en bij wild genomen worden.

Bij een uitbraak van varkenspest in een dierentuin (scenario I) zullen passende beleidsinstrumenten ingezet worden, zoals informeren en adviseren en het instellen van gebieden. Beleidsinstrumenten voor scenario I (uitbraak in een dierentuin) zijn beschreven in Hoofdstuk 12.5.

Hoofdstuk 7: Beleidsinstrumenten

- 7.1 Inleiding
- 7.2 Handelsconsequenties
- 7.3 Contactbedrijven via import
- 7.4 Informeren en adviseren
- 7.5 Advies veebedrijven
- 7.6 (Hygiëne)protocollen
- 7.7 Reinigen en ontsmetten (r&o) vervoersmiddelen
- 7.8 Bezoekers
- 7.9 Risicovolle activiteiten
- 7.10 Manifestaties en evenementen
- 7.11 Fokverbod
- 7.12 Standstill
- 7.13 Ruimen
- 7.14 Vaccinatie
- 7.15 Regionalisering
- 7.16 Instellen gebieden
 - 7.16.1 Inleiding
 - 7.16.2 Gebied met vervoersverbod
 - 7.16.3 Beschermings- en toezichtsgebied
 - 7.16.4 Ruimingsgebied
 - 7.16.5 Voorlopig vaccinatiegebied
 - 7.16.6 Groot vaccinatiegebied
 - 7.16.7. Buffergebied
- 7.17 Natuur
- 7.18 Defensie
- 7.19 Vectorbestrijding
- 7.20 Welzijn

7.1 Inleiding

Het ministerie van EZ zal bij de verschillende scenario's (zie hoofdstuk 6) maatregelen treffen ter preventie of bestrijding van KVP. Onder deze maatregelen wordt verstaan de verschillende veterinaire-technische beleidsinstrumenten zoals wet- en regelgeving, advies, scholing, voorlichting en communicatie. Tijdens een dierziekte-uitbraak zijn er beleidsinstrumenten die altijd ingezet worden, optionele beleidsinstrumenten die afhankelijk van de ernst van de situatie ingezet kunnen worden en adviezen. Overigens kan zich in een crisis altijd een situatie voordoen waarin het nodig blijkt om af te wijken van de beschreven maatregelen.

In dit hoofdstuk zijn de beleidsinstrumenten ingedeeld in categorieën en wordt per categorie een uitleg gegeven.

In bijlage 4 is een tabel opgenomen waarin per scenario de beleidsinstrumenten zijn weergegeven.

Naast de beleidsinstrumenten, zijn er ook "maatregelpakketten". Deze pakketten beschrijven in detail welke maatregelen ten tijde van crisis in de verschillende gebieden gelden, bijvoorbeeld maatregelen in een beschermingsgebied of een vaccinatiegebied, en vormen dus een verdere uitwerking van de beleidsinstrumenten. De maatregelpakketten zijn opgenomen in hoofdstuk 8.

In principe geldt dat voor alle beleidsinstrumenten en maatregelpakketten waar KVP staat ook AVP kan worden gelezen. Daar waar het beleid voor AVP afwijkt, wordt in de betreffende paragraaf een aanvulling of aanpassing opgenomen voor AVP.

7.2 Handelsconsequenties

Een uitbraak van KVP kan invloed hebben op het handelsverkeer tussen Nederland en de Lidstaten van de Europese Unie (EU) en met landen buiten de EU, de zogenaamde derde landen.

Intracommunautaire handel

Onder intracommunautaire handel verstaan we de handel binnen de EU.

Import en export

Onder import en export verstaan we de handel tussen de landen van de EU en een derde land. Iedere Lidstaat heeft zelf afspraken met een derde land gemaakt over de condities van de export. De EU heeft in veel gevallen afspraken gemaakt over import.

Consequenties van een uitbraak van KVP in de EU voor de intracommunautaire handel

Binnen de EU zijn afspraken gemaakt over de intracommunautaire handel van varkens en producten daarvan (o.a. vlees, sperma, eicellen en embryo's). De basis voor deze afspraken is neergelegd in Richtlijn 2001/89/EG en 2002/60/EG. Dit houdt in dat een Lidstaat bij een uitbraak van KVP voor het hele land of vanuit een gebied rond de uitbraak geen intracommunautaire handel toestaat. Handel in ongevoelige dieren (zoals paarden en runderen) uit het ingestelde gebied kan een zeker risico inhouden voor verspreiding van het virus en kan daarom worden verboden.

De Europese Commissie neemt in principe de maatregelen over in een conceptbeschikking. De conceptbeschikking wordt besproken in het SCoFCAH. Indien het advies positief is, wordt de conceptbeschikking formeel aangenomen door de Commissie en de Lidstaten. In spoedeisende gevallen kan de Commissie ook een beschikking aannemen zonder eerst het SCoFCAH te raadplegen. Wel wordt de beschikking dan besproken in het eerst volgende SCoFCAH overleg. Indien het advies negatief is, wordt de conceptbeschikking doorverwezen naar het niveau van de Landbouwrapad. In de praktijk wordt een conceptbeschikking echter zolang aangepast tot een meerderheid van de stemmen in het SCoFCAH voor is.

Voor de Nederlandse toepassing van deze juridische maatregelen, zie hoofdstuk 3.

Indien Nederland schat dat het risico heel groot is op insleep van KVP kan, in afwachting van de Europese maatregelen, na afstemming met de Europese Commissie, een nationaal importverbod worden ingesteld.

Import en export met derde landen

Bij een uitbraak van KVP buiten de EU, zal de EU maatregelen treffen met betrekking tot de import van dieren of producten uit het getroffen land. In eerste instantie zal een totaal importverbod voor het gehele getroffen land ingesteld worden. Het zal ook hier gaan om een verbod op import van varkens en (levende) producten van varkens.

Naargelang de ernst van de situatie wordt na verloop van tijd overgegaan naar een gedeeltelijk importverbod voor bijvoorbeeld de besmette regio's. Behalve het gebied waarvoor het importverbod geldt, kan ook de reikwijdte van het importverbod beperkt worden (bijvoorbeeld alleen nog levende varkens).

De Europese Commissie stelt de maatregelen voor in een conceptbeschikking, deze wordt besproken in het SCoFCAH. Indien het advies positief is wordt de conceptbeschikking formeel aangenomen door de Commissie en de Lidstaten.

Bij een uitbraak van KVP in Nederland zullen de meeste derde landen in eerste instantie een importverbod afkondigen voor levende dieren en dierlijke producten uit Nederland. Om maximaal invulling te geven aan de plicht andere lidstaten en handelspartners te vrijwaren voor een uitbraak van KVP kan Nederland zelf, vooruitlopend op een Europese beschikking, een exportverbod instellen. Nederland zal de handelspartners informeren over de uitbraak en de bestrijding. Het derde land kan dan besluiten om voor bepaalde regio's van Nederland import weer toe te staan. Bepalingen in het importcertificaat zijn hiervoor vaak leidend.

7.3 Contactbedrijven via import

Normaal wordt een beperkt gedeelte van de import (5%) op de plaats van bestemming gecontroleerd. Indien door import insleep van KVP virus mogelijk was geweest, worden alle recent geïmporteerde varkens gecontroleerd, de zogenaamde '100% bestemmingscontrole'. Deze heeft, met terugwerkende kracht, ook betrekking op bedrijven die, gedurende de periode waarin mogelijk al een besmetting met KVP aanwezig was (de zogenaamde hoog risico periode; HRP), gevoelige dieren of levende producten hebben geïmporteerd uit een land/regio waar zich een uitbraak heeft

voorgedaan. Bedrijven die in de HRP varkens hebben geïmporteerd kunnen mogelijk virus hebben geïntroduceerd en worden dus verdacht verklaard.

Voor de zekerheid wordt bij het onderzoeken van de contacten tussen bedrijven de HRP voor beide ziekten op twee maanden gesteld. De HRP is de periode waarin een besmetting met (KVP/AVP)virus aanwezig kan zijn in een land of op een bedrijf voordat deze opgemerkt wordt.

Dit wordt beschouwd als de maximale tijd tussen het inslepen van het virus en het ontdekken c.q. bekend maken van een uitbraak. De incubatietijd van een individueel dier (de tijd tussen het tijdstip dat een dier met het virus wordt besmet en het tijdstip dat het dier verschijnselen vertoont) voor KVP is veel korter. De reden voor het verschil is dat verschijnselen op een bedrijf soms onduidelijk zijn en dat een uitbraak niet onmiddellijk wordt herkend. Ook moet eerst een aantal varkens verschijnselen vertonen voordat een varkenshouder een verdenking heeft. Verspreiding van virus binnen een bedrijf duurt enkele dagen tot weken. De geïmporteerde dieren worden onderzocht op KVP en de verdachtverklaring van het bedrijf wordt opgeheven als de uitslag van het onderzoek negatief is.

Vanzelfsprekend wordt ook nagegaan of er in de HRP import heeft plaatsgevonden van levende producten van varkens. Bedrijven waar deze producten zijn gebruikt worden ook verdacht verklaard. Tenslotte wordt nagegaan of er in de HRP import heeft plaatsgevonden van producten van dierlijke oorsprong en worden deze producten geblokkeerd tot duidelijk is dat ze niet uit een besmet gebied komen.

7.4 Informeren en adviseren

Het is van belang dat alle betrokken partijen snel de beschikking hebben over relevante informatie. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de laag en hoog risico situaties. Het gaat immers om de balans tussen het goed informeren van betrokkenen, maar ook niet teveel alarmeren. In Hoofdstuk 5 is meer ingegaan op communicatie naar verschillende doelgroepen.

7.5 Advies aan veehouders

Een uitbraak van KVP kan op ieder moment plaatsvinden. Daarom wordt veehouders geadviseerd altijd voorbereid te zijn op een uitbraak. Dit houdt onder andere in:

- *Een voorraad van diervoeder inslaan voor tenminste drie dagen*

Zodra KVP uitbreekt, wordt een standstill afgekondigd (zie paragraaf 7.12). Dan is in heel Nederland geen transport van en naar veehouderijen mogelijk, wat ook geldt voor houderijen waar niet-gevoelige dieren worden gehouden. Om die reden wordt geadviseerd ervoor te zorgen dat er altijd een voorraad voer voor tenminste drie dagen op het bedrijf aanwezig is.

- *Noodvoorziening voor stalling voor tenminste zes weken*

Bij een uitbraak van KVP zal er, naast de standstill periode, een langere periode zijn waarin vervoer van varkens verboden is. Afhankelijk van het gebied waarin het bedrijf zich bevindt zal op den duur vervoer naar het slachthuis weer toegestaan worden. Echter, in de tussenliggende tijd zullen varkens geboren worden en groeien.

Een bedrijf dient er te allen tijde rekening mee te houden dat het minstens zes weken voldoende huisvesting kan bieden, zonder dat afvoer van dieren mogelijk is.

- *Rantsoeneren voer*

Dieren die slachtrijp zijn zullen pas naar de slacht mogen als dit vervoer toegestaan wordt. Om gewichtstoename te beperken wordt er geadviseerd de dieren in deze periode te rantsoeneren.

- *Bedrijfshygiëne*

Bij een uitbraak van KVP bij een handelspartner of buurland wordt het advies gegeven aan de veehouders in Nederland om alert te zijn op toepassing van hygiënische maatregelen door bezoekers. Dit betekent zo min mogelijk personen op het bedrijf laten en strikte hygiëne en bioveiligheidsmaatregelen nemen.

- *Overig*

Verder kunnen er adviezen worden uitgebracht ten aanzien van activiteiten die risico op verspreiding van eventueel aanwezig virus met zich mee brengen, zoals het uitrijden van mest en het samenbrengen van dieren van verschillende bedrijven, varkens in hun stal houden of adviezen over het bestrijden van vectoren (teken) bij een AVP uitbraak.

Deze adviezen aan de veehouders worden via de gebruikelijke kanalen naar buiten gebracht, bijvoorbeeld via het basisoverleg, de contacten met de vertegenwoordigers van de veehouders, het internet en het DR-Loket.

Voor uitgebreide informatie over bedrijven met ongevoelige diersoorten wordt verwezen naar hoofdstuk 11.

7.6 (hygiëne)Protocollen

In dit beleidsdraaiboek wordt geregeld gesproken over (hygiëne)protocollen. Dit zijn protocollen waarin beschreven wordt hoe vervoermiddelen moeten worden schoongemaakt en gedesinfecteerd of hoe bezoek aan een bedrijf dient te gebeuren. De sector is zelf verantwoordelijk voor het ontwikkelen van dergelijke protocollen. Deze kunnen al vóór een uitbraak ter goedkeuring aan de NVWA worden voorgelegd. Na goedkeuring zal de NVWA de protocollen op het internet plaatsen met de datum van goedkeuring. Protocollen zijn een concept tot er een daadwerkelijke uitbraak is. De actuele situatie tijdens een uitbraak kan ertoe leiden dat protocollen op het laatste moment moeten worden aangepast. Actualisatie van de protocollen is een verantwoordelijkheid van de sector. Die zal bij verandering van situatie of na een bepaalde periode, de protocollen opnieuw ter goedkeuring aan de NVWA moeten aanbieden.

Het is de bedoeling dat op het moment van een uitbraak een volledige lijst van goedgekeurde protocollen beschikbaar komt en vastgesteld wordt.

In bijlage 10 wordt een overzicht gegeven van de situaties waarvoor een goedgekeurd hygiëneprotocol vereist is en het format waaraan een hygiëneprotocol moet voldoen als deze aan de NVWA wordt aangeboden.

7.7 Reinigen en ontsmetten (R&O) van vervoermiddelen

Bij een uitbraak van KVP onder gehouden varkens in het buitenland zijn vervoermiddelen die in dat land varkens hebben gebracht en/of opgehaald mogelijk in contact geweest met het virus. Deze wagens moeten bij terugkomst een verplichte tweede reiniging en ontsmetting (R&O) ondergaan. Dit moet onder toezicht op een door de NVWA erkende wasplaats in Nederland gebeuren. Is de dreiging van de besmetting dichterbij, bijvoorbeeld in een buurland of zelfs een verdenking binnen Nederland, dan moeten alle vervoermiddelen waarmee varkens vervoerd worden gereinigd en ontsmet worden. Deze verplichting kan ook gelden voor vervoermiddelen die mogelijk in contact kunnen komen met het virus, zoals wagens die op een bedrijf komen waar varkens verblijven of die producten van varkens vervoeren.

Bij een uitbraak in Nederland zal het toezicht op R&O van vervoermiddelen waarmee varkens zijn vervoerd worden uitgevoerd door de NVWA. Deze vervoermiddelen dienen na vervoer gereinigd en ontsmet te worden op een door de NVWA erkende wasplaats volgens een goedgekeurd hygiëneprotocol. Op deze wasplaats zal ook een aantekening worden gemaakt in het ontsmettingsboekje.

Voor vervoermiddelen van niet-gevoelige diersoorten wordt een reiniging en ontsmetting verplicht op basis van een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Dit protocol kan uitgaan van reiniging en ontsmetting op de bedrijven zelf, mits hier de mogelijkheid is om een adequate R&O-procedure te doorlopen, zoals beschreven in hoofdstuk 2, paragrafen 1, 2 en 3 van de 'Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's'. De sectoren zijn zelf verantwoordelijk voor het ontwikkelen en laten goedkeuren van hygiëneprotocolen. Voor rundvee geldt bovenstaande verplichting altijd en niet alleen bij een uitbraak van KVP.

7.8 Bezoekers

Bedrijfshygiëne

Zodra in Nederland een besmetting van KVP wordt vermoed of bevestigd, moeten varkenshouders maatregelen nemen met betrekking tot de bedrijfshygiëne. Dit is bedoeld om de kans van verspreiding van het virus via personen, materialen en voertuigen te verminderen. Het is daarom verboden om bezoekers toe te laten in het bedrijfsgedeelte van bedrijven met varkens.

De bezoekersregeling wordt ingesteld op alle varkenshouderijen in heel Nederland, dus ook op hobbydierhouderijen en kinderboerderijen en andere bedrijven met een publieke functie.

Bezoekers woongedeelte

Bezoek aan het woongedeelte van het bedrijf of aan een bedrijfsgedeelte waar geen varkens gehouden worden is toegestaan mits dit deel goed gescheiden is van het bedrijfsgedeelte waar wel varkens worden gehouden (Zie paragraaf "Criteria voor een goede scheiding bedrijfsgedeelte met varkens en overig delen van het bedrijf/woning/winkel"). Ook voor onaangekondigd bezoek moet het duidelijk zijn dat het bedrijfsgedeelte met varkens niet betreden mag worden.

Personeel

Voor personeel van een bedrijf geldt het verbod op het betreden van de bedrijfsgedeelten niet. Er zijn echter wel voorwaarden gesteld aan het personeel:

- Ze moeten bij betreden en verlaten van het bedrijf hygiënemaatregelen nemen volgens een door de NVWA goedgekeurd protocol.
- Ze mogen de voorafgaande 72 uur geen ander bedrijf met varkens hebben bezocht.
- Ze mogen niet werkzaam zijn op een andere varkenshouderij.
- Ze mogen thuis geen varkens houden.

Uiteraard dient ook de varkenshouder zich bij het betreden en verlaten van het bedrijfsgedeelte met varkens aan de hygiënevoorschriften te houden.

Noodzakelijk betreden van bedrijfsgedeelte

Indien noodzakelijk voor het uitvoeren van de zorgplicht mogen professionals zoals dierenartsen de bedrijfsgedeelten betreden. Monteurs en loonwerkers en bedrijfsverzorgers mogen de bedrijven betreden ter ondersteuning van situaties waarbij de diergezondheid acuut in gevaar komt. In noodgevallen mogen brandstofleveranciers en stikstof-leveranciers de bedrijven betreden.

Voor deze personen gelden de volgende voorwaarden:

- Zij moeten zich registreren in een bezoekersregister van het bedrijf en zelf een register bijhouden met hun eigen bezoeken aan bedrijven met varkens
- Zij dienen voor zichzelf en voor hun vervoermiddel de nodige hygiënemaatregelen te nemen op basis van een door de NVWA goedgekeurd protocol.

Voor noodhulp zoals ambulancemedewerkers, huisarts, psychosociale hulpverleners, politie, brandweer en soortgelijke hulpdiensten gelden bovenstaande voorwaarden niet; zij dienen zich wel, indien de situatie dat toelaat, te houden aan de hygiënevoorschriften.

De varkenshouder dient zelf zorg te dragen dat het bezoekersverbod en het hygiëneprotocol worden nageleefd.

Multifunctionele landbouwbedrijven

Dit zijn landbouwbedrijven die naast het gebruikelijke boerenbedrijf een neventak hebben, zoals een zorgboerderij, kinderopvang, een boerderijwinkel, agrarisch natuurbeheer, recreatie en educatie. Deze bedrijven hebben veel aanloop van mensen die er werken, verblijven of winkelen wat de kans op verspreiding van een dierziekte vergroot.

Om te voorkomen dat via de klanten/bezoekers of werknemers KVP wordt verspreid, wordt aan de eigenaar een aantal voorwaarden gesteld aan de bedrijfsvoering.

Zorgboerderij

Op een zorgboerderij is naast het gebruikelijke boerenbedrijf ook een zorgtak ontwikkeld. Er worden op deze bedrijven mensen opgevangen voor wie meedraaien in het boerenbedrijf een therapeutisch doel heeft. Deze mensen wonen er tijdelijk en/of werken

in het boerenbedrijf en hebben meestal toegang tot de dieren. Het is dus van belang om maatregelen te treffen zodat de kans op verspreiding van virus zo klein mogelijk wordt. Cliënten van een zorgboerderij kunnen gezien worden als personeel, dus het betreden van de stallen waar de gevoelige dieren verblijven is niet verboden. Wel worden voorwaarden aan het betreden van het bedrijf gesteld. Deze voorwaarden gelden ook voor kinderboerderijen die een zorgfunctie hebben.

- De houder van de dieren houdt een register bij van het personeel dat dagelijks aanwezig is.
- Het personeel moet voor het betreden en bij het verlaten van het bedrijf de nodige hygiënemaatregelen treffen volgens een door de NVWA goedgekeurd protocol.
- Het personeel mag in de voorafgaande 72 uur geen ander bedrijf bezocht hebben waar ook varkens gehouden worden.
- Het personeel mag maar op één varkensbedrijf werkzaam zijn.
- Het personeel mag thuis geen varkens houden.
- Bezoekers/cliënten die niet beroepsmatig bij de gevoelige dieren hoeven te zijn mogen niet komen in ruimtes waar varkens worden gehouden.

Boerderijwinkel, -horeca, -camping en andere neventakken

De bezoekers van een boerderijwinkel, -horeca en -camping mogen geen toegang hebben tot de dieren op dat bedrijf. Voor hen geldt het bezoekersverbod, zoals dat in de inleiding werd gesteld. Er worden hiervoor geen uitzonderingen gemaakt.

De winkel of camping hoeft niet te sluiten, maar de toegang tot de winkel of camping is alleen toegestaan wanneer een goede scheiding is tussen de dierverblijven/bedrijf en de locatie waar de neventak wordt uitgeoefend. Voertuigen van de bezoekers en gasten mogen niet op het bedrijf komen.

Agrarische kinderdagverblijven

De kinderen en verzorgers die verblijven in het kinderdagverblijf van de boerderij mogen niet in de stallen bij de varkens komen. Ook hier is een goede scheiding tussen dierverblijven/bedrijf en het kinderdagverblijf verplicht. Voertuigen die de kinderen brengen en halen mogen niet op het bedrijfsgedeelte komen.

Criteria voor een goede scheiding bedrijfsgedeelte met varkens en overig delen van het bedrijf/woning/winkel

Het 'schone weg/vuile weg' principe zal moeten zijn doorgevoerd, voordat sprake kan zijn van een scheiding in de verschillende bedrijfsgedeelten. Dit betekent dat de loop- en transportlijnen in het 'schone' bedrijfsdeel (met varkens) en in het 'vuile' bedrijfsdeel (woning, winkel) elkaar niet mogen kruisen.

De belangrijkste criteria zijn:

- Het moet 'fysiek onmogelijk' zijn om zonder omkleden en wassen van de dierverblijven naar het bedrijfsdeel zonder dieren te gaan (woning, winkel).
- Het moet 'fysiek onmogelijk' zijn om zonder omkleden en wassen in contact te komen met de varkens en ongevoelige dieren op het bedrijf (bezoekers en medewerkers).

- Het moet 'fysiek onmogelijk' zijn om gereedschappen en/of materialen te verplaatsen tussen de diervverblijven met varkens en het bedrijfsdeel zonder dieren (woning, winkel) zonder reiniging en desinfectie van deze gereedschappen en/of materialen.

Met een fysieke afscheiding wordt een muur of hek of iets dergelijks bedoeld, geen afzetlinten. Het invullen van een dergelijke fysieke scheiding kan al permanent aanwezig zijn op een bedrijf (hygiënesluizen), dan wel in potentie aanwezig zijn en tijdelijk doorgevoerd worden tijdens een KVP uitbraak.

Besmet of verdacht bedrijf

Bij de bedrijven die verdacht en besmet zijn verklaard zullen borden worden geplaatst, waardoor duidelijk wordt dat het verboden is om deze bedrijven te bezoeken met uitzondering van de houder van de dieren en medewerkers van de NVWA. Ander bezoek, ook van het personeel, mag uitsluitend na toestemming met de NVWA plaatsvinden.

7.9 Risicovolle activiteiten

Hieronder vallen onder andere werkzaamheden op het land waarvoor een voertuig nodig is dat ook op een varkensbedrijf is geweest. Er zal een afweging gemaakt moeten worden tussen de kans op virusverspreiding en de schade bij instellen van een verbod op de activiteit. Zo kan maaien en kuilen aan voorwaarden worden gebonden, bijv. dat het gemaaid gras op het land moet blijven liggen. Waar mogelijk zullen riskante activiteiten moeten worden uitgesteld. Afhankelijk van de duur van de epidemie en het gebied waar de problemen bestaan, zal geschat worden wanneer activiteiten weer toegestaan zijn.

7.10 Manifestaties en evenementen

Het samenbrengen van varkens van verschillende bedrijven vormt een groot risico voor de verspreiding van KVP. Daarom is het in de normale fase al verboden om varkens bijeen te brengen voor manifestaties en evenementen.

Dit geldt ook voor evenementen waarbij slechts enkele varkens aanwezig zijn, zoals een jaarmarkt: het zogenaamde evenementenverbod.

Minder risico vormt het bijeenbrengen van dieren die niet gevoelig zijn voor KVP. Ook dan is het risico echter niet ondenkbaar: dieren kunnen afkomstig van zijn van bedrijven met varkens. Daarom zullen dergelijke evenementen in sommige situaties verboden worden of zullen er voorwaarden gebonden zijn aan het evenement.

Bijeenkomsten van mensen, zonder dat hierbij dieren aanwezig zijn, vormen slechts een zeer beperkt risico. Toch is passieve overdracht van virus van mens tot mens mogelijk, bijvoorbeeld door met mest verontreinigde materialen. Daarom is het advies voor mensen die in de agrarische sector werkzaam zijn voorzorgsmaatregelen die werkzaam zijn in de agrarische sector te nemen. Deze zijn relatief eenvoudig: geen schoenen en kleding die in de stal of op het erf gedragen worden aan trekken naar plaatsen waar meerdere mensen bijeen komen. Het is niet de bedoeling dat mensen in een sociaal isolement komen.

7.11 Fokverbod

Bij een uitbraak van KVP zal het verbod op het vervoer van varkens het eerst en langst van kracht blijven. Zeker in het risicovolle gebied, zoals het beschermingsgebied, kunnen bedrijven te kampen krijgen met overvolle stallen. In de varkenspestuitbraak van 1997/1998 was dit probleem van zodanige omvang, dat besloten werd tot het doden van zeer jonge biggen (drie tot zeven dagen oud). Deze maatregel gaf echter veel weerstand bij o.a. varkenshouders en dierenartsen. Om een dergelijke situatie in de toekomst te voorkomen, kan een fokverbod bij varkens afgekondigd worden, wat echter pas effect zal sorteren na de draagtijd van zeugen, ongeveer vier maanden.

Bij een eerste uitbraak van KVP wordt in principe voor varkens een fokverbod ingesteld, tenzij duidelijk is dat het een relatief beperkte epidemie betreft die naar verwachting korter zal duren dan vier maanden. De groep van deskundigen zal hierover aan de CVO advies uitbrengen. Een beslissing over het instellen van een fokverbod wordt gebaseerd op zowel veterinaire als andere factoren.

Wanneer tijdens de epidemie, een uitbraak in een nieuw gebied plaatsvindt, is het, omdat er al langer beperkende maatregelen van kracht zijn gerechtvaardigd om uit te gaan van het 'nee, tenzij principe'. Dit wil zeggen dat er geen fokverbod in het nieuwe gebied wordt ingesteld, tenzij mede op basis van het advies van de groep van deskundigen verwacht wordt dat de epidemie langer zal duren dan 4 maanden.

7.12 Standstill

Zodra een uitbraak van KVP zich in Nederland voordoet, zal in heel Nederland een algehele standstill (vervoersverbod) afgekondigd worden. Een standstill houdt in dat alle vervoer van en naar veehouderijen verboden is. In hoofdstuk 8 wordt in het maatregelpakket van de standstill beschreven wat wel en niet mag. De algehele standstill duurt in principe 72 uur. Indien er een zeer ernstige KVP-verdenking is, kan zelfs overwogen worden om, vóórdat een verdenking door CVI wordt bevestigd, al een vervoersverbod af te kondigen.

Aan het begin van de standstill is vaak alleen nog maar bekend dat er een besmetting van KVP is. Waar deze besmetting vandaan komt, hoe deze daar gekomen is en welke andere bedrijven in de tussentijd besmet zijn geraakt, is (nog) niet bekend. De periode van de standstill wordt onder andere gebruikt om de aard en omvang van de besmetting in Nederland in beeld te brengen, terwijl de kans op verdere verspreiding wordt verkleind. Deze periode is verder van belang om de crisisorganisatie op te zetten en voorbereidingen voor eventuele vaccinatie te treffen.

7.13 Ruimen

7.13.1 Besmette bedrijven

Indien een uitbraak van KVP op een bedrijf bevestigd is, worden alle varkens op dat bedrijf zo snel mogelijk gedood en vernietigd. Hiermee wordt voorkomen dat virus zich naar andere bedrijven kan verspreiden.

7.13.2 Verdachte bedrijven

Indien een ernstig vermoeden bestaat dat er sprake is van een besmetting met KVP, kunnen varkens op het betreffende bedrijf gedood worden voordat de diagnose KVP is bevestigd. We spreken dan van preventieve ruiming.

Er zijn verschillende typen verdachte bedrijven. Een bedrijf kan verdacht zijn op basis van klinische verschijnselen die kunnen duiden op KVP. Een bedrijf kan verdacht zijn, omdat er in de hoogrisicoperiode of daarna intensieve contacten zijn geweest met een besmet bedrijf via dieren, personen of materialen (contactbedrijven). Dit kan zowel met een besmet bedrijf in het buitenland als in Nederland. Op verdachte bedrijven worden monsters genomen om een eventuele besmetting in het laboratorium aan te tonen of uit te sluiten. In de tussentijd kan het zijn dat de verdenking zodanig is dat verdere verspreiding vanuit het verdachte bedrijf gevreesd wordt. In een dergelijk geval kan besloten worden de dieren te ruimen voordat het resultaat van het laboratorium bekend is.

7.13.3 Preventieve ruiming in 1 km gebied

Uit ervaringen met eerdere uitbraken van KVP is gebleken dat in een veedicht land als Nederland niet kan worden volstaan met alleen het ruimen van het besmette bedrijf. De epidemie kan alleen worden bestreden als in een straal rond het besmette bedrijf varkens preventief worden geruimd of gevaccineerd. Hiermee wordt de kans op verdere verspreiding verkleind, aangezien er geen gevoelige dieren meer aanwezig zijn of omdat de uitscheiding van virus vroegtijdig wordt gecoupeerd.

In eerste instantie zal er tijdens de standstill preventief geruimd worden in een cirkel van 1 km rond een besmet bedrijf. Na de standstill en na toestemming zal in principe overgegaan worden op noodvaccinatie (zie hoofdstuk 9) in een cirkel van 2 km rond een volgend besmet bedrijf. Bij een uitbraak van AVP is noodvaccinatie niet mogelijk. Daarom zal bij AVP rond elk besmet bedrijf in principe preventieve ruiming van varkens in een cirkel van 1 km plaatsvinden.

7.14 Vaccinatie

Vaccinatie is een methode om verspreiding van virus te voorkomen. Gevaccineerde varkens scheiden het virus niet of veel minder uit en dieren die nog niet zijn besmet zijn veel minder gevoelig voor een infectie. De Europese KVP-richtlijn (2001/89/EG) staat alleen vaccinatie bij een uitbraak toe (noodvaccinatie) en beschrijft de voorwaarden waaraan de lidstaten moeten voldoen als noodvaccinaties worden toegepast. Als bij een KVP-uitbraak gevaccineerd wordt, zal het 'beschermende vaccinatie' zijn, zogenoemde "vaccinatie voor het leven". In hoofdstuk 9 wordt de inzet van vaccinatie in meer detail beschreven.

Voor AVP is geen vaccin beschikbaar. De Europese AVP-richtlijn (2002/60/EG) staat noodvaccinatie dan ook niet toe.

7.15 Regionalisering

Aansluitend aan de standstill zal regionalisatie plaatsvinden. Nederland is opgedeeld in 20 slapende deelregio's. De grenzen zijn nu bekend (zie bijlage 5) en lopen veelal langs 'natuurlijke' barrières (bijvoorbeeld (water-)wegen). Deze deelregio's worden bij een uitbraak geactiveerd en samengevoegd tot de uiteindelijke regio's. Tijdens de standstill zal worden bekeken hoe deze deelregio's samengevoegd kunnen worden zodat tijdens de crisis met circa 5 tot 6 regio's kan worden gewerkt. De regio rond het besmette gebied wordt aangeduid als "besmette regio" en de anderen als "vrije regio" (figuur 1A en B).

De instelling van regio's heeft als doel de kans op verspreiding van het virus over heel Nederland te verkleinen. Zo worden transportbewegingen van een bedrijf naar een ander bedrijf beperkt tot één regio (zie figuur 1 C en D). Het betreft het transport van mogelijk besmette producten, maar ook de verplaatsing van alle voertuigen en personen die op het bedrijfsgedeelte van een bedrijf met varkens komen.

Voorbeelden van zaken die geregionaliseerd zijn:

- Dierenarts[#]
- Inseminator
- Bedrijfsverzorger
- Vervoer van melk, mest, diervoeder, destructie materiaal
- Monteurs, leveranciers, voorlichters etc. die het bedrijfsgedeelte betreden.

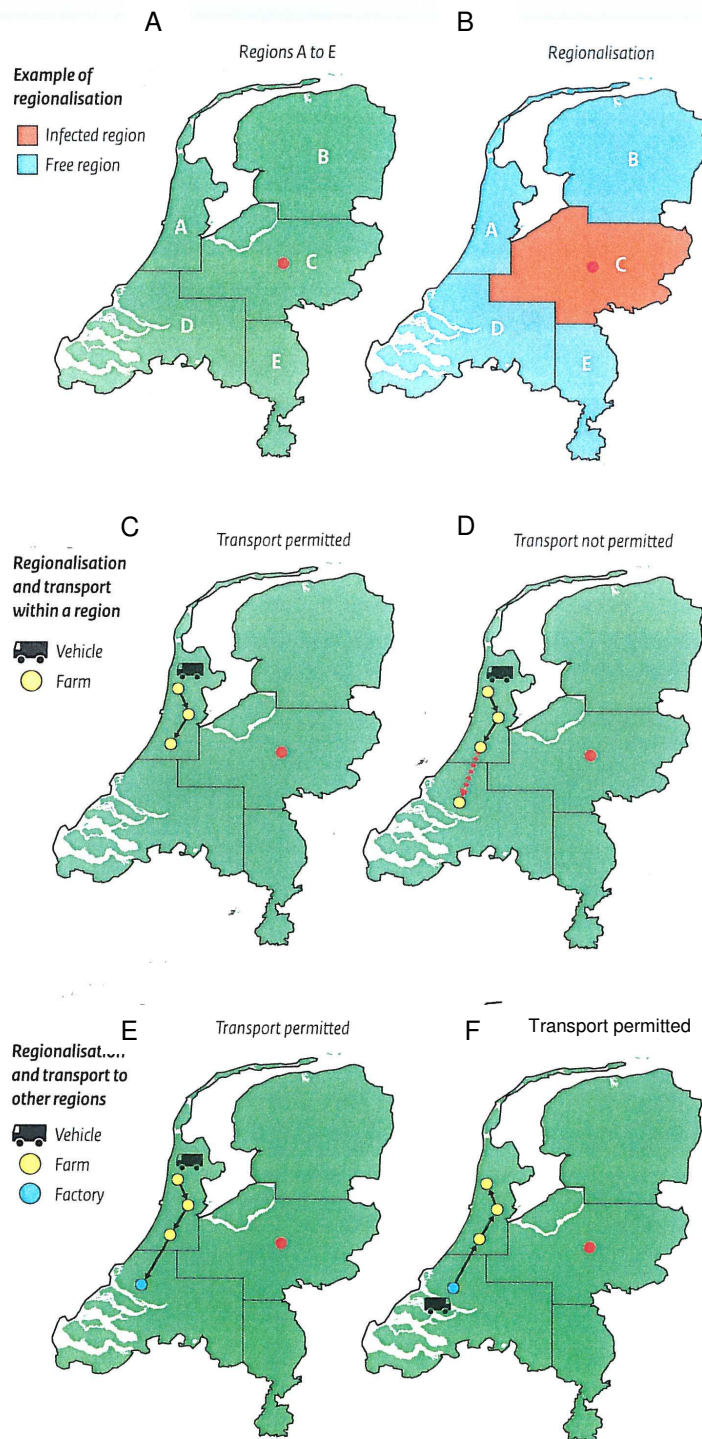
[#] De regionalisatie van dierenartsen kan mogelijk conflicteren met de één-op-één-relatie tussen dierenarts en veehouderijbedrijf die voor veel sectoren verplicht is. Mogelijk wordt de bovengenoemde regionalisatie voor de dierenarts daarom geschrapt of vervangen door een alternatief.

Rechtstreeks transport naar of van een locatie zonder varkens buiten de regio, voor ophalen of afleveren van producten of materialen, is wel toegestaan (zie figuur 1 E en F). Bij alle vervoer kunnen voorwaarden worden gesteld.

Voorbeelden:

- Afleveren van melk aan een melkfabriek gelegen buiten de regio is toegestaan, mits rechtstreeks.
- Kadavers moeten binnen één regio opgehaald worden, maar mogen uiteindelijk rechtstreeks naar een destructor buiten de regio vervoerd worden.
- Ophalen van voer op een mengvoederbedrijf buiten de regio om verschillende bedrijven binnen de regio te bevoorraden is toegestaan.
- Vervoer van mest naar bijvoorbeeld een opslagplaats buiten de regio is alleen toegestaan met een ontheffing.

Vervoer van dieren naar een slachterij buiten de regio kan worden toegestaan indien de epidemiologische situatie het toelaat (zie 10.3.1.2). Hierbij moet wel aangetoond worden dat de beschikbare slachtcapaciteit binnen de regio te gering is. Aan dit vervoer zijn strikte voorwaarden verbonden, (zoals geprotocolleerd, 1 op 1, vaste corridor, vervoer zo mogelijk beperken tot de naastgelegen regio).



Figuur 1: Regionalisering en transport naar andere regio

A en B: 5 regio's

C en D: Regionalisatie en transport

E en F: Regionalisatie en transport naar andere regio's

7.15.1 Controle

De controle op de regionalisering vindt plaats door identificatie van voertuigen door middel van het plaatsen van een sticker. Voor iedere regio zijn één kleur en code. Omstickeren voor een andere regio is alleen mogelijk na reiniging en ontsmetting van het voertuig op een erkende wasplaats volgens een door de NVWA goedgekeurd hygiëne protocol.

7.16 Instellen gebieden

7.16.1 Inleiding

Een belangrijk bestrijdingsinstrument bij KVP is het instellen van gebieden rondom uitbraken. In deze gebieden gelden onder meer beperkingen voor vervoer van en naar locaties met gevoelige dieren en wordt ook ander vervoer van agrarische voertuigen zoveel mogelijk beperkt. Het instellen van de gebieden is een verplichting in de Europese KVP-bestrijdingsrichtlijn en ook de OIE geeft het instellen van gebieden aan.

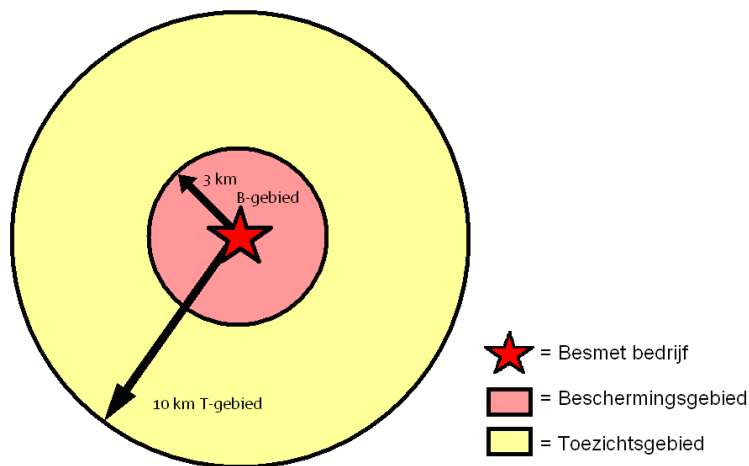
7.16.2 Gebied met vervoersverbod

Tijdens de verdenkingsfase bestaat er een sterk vermoeden dat er een besmetting met KVP aanwezig is. Hoewel een besmetting nog niet bevestigd is in het laboratorium, kan al wel besloten worden dat er aanvullende maatregelen genomen moeten worden. De belangrijkste maatregel is dat in het gebied waar de verdenking bestaat het vervoer van en naar veehouderijen stilgelegd moet worden. Dit wordt bereikt door een vervoersverbodgebied in te stellen. In dit gebied gelden dan de maatregelen zoals aangegeven in het "Maatregelpakket vervoersverbodgebied" (hoofdstuk 8).

7.16.3 Beschermings- en toezichtsgebied

Zodra een KVP besmetting is bevestigd, zullen de maatregelen die in de EU-richtlijn genoemd zijn worden uitgevoerd. Naast vele andere maatregelen betreft dit het instellen van een beschermingsgebied (B-gebied) met een straal van tenminste 3 km om het besmette bedrijf en een toezichtsgebied (T-gebied) met een straal van tenminste 10 km om het besmette bedrijf ingesteld (zie figuur 2 en 3).

De afbakening van de B/T-gebieden verloopt zoveel mogelijk langs geografische grenzen als (water-)wegen. In het B/T gebied schrijft de richtlijn strikte maatregelen voor, onder ander voor het vervoer van dieren en dierlijke producten, voor bezoek aan bedrijven, voor de screening van bedrijven, etc. Maatregelen voor het B/T gebied zijn verder uitgewerkt in de maatregelpakketten in hoofdstuk 8.



Figuur 2: Beschermings- en toezichtsgebied

7.16.4 Ruimingsgebied

Naast ruimen van besmette bedrijven zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk om de ziekte te bestrijden. Het gaat daarbij om het in een straal rond het besmette bedrijf preventief ruimen. Het uitgangspunt is dat tijdens de standstill van 72 uur rondom ieder gedetecteerd besmette bedrijf in een straal van 1 km een ruimingsgebied ingesteld wordt en alle bedrijven met varkens preventief geruimd worden. Een uitzondering kan gemaakt worden voor kleinschalige hobbyhouderijen, indien zij aan bepaalde voorwaarden voldoen (zie 12.2.1)

Vaccinatie kan tijdens deze algehele standstill nog niet ingezet worden, omdat het vaccin dan nog niet beschikbaar is. Het streven is om na de standstill rondom ieder volgend besmet bedrijf een vaccinatiegebied in te stellen en over te gaan tot beschermende vaccinatie (zie hoofdstuk 9).

7.16.5 Voorlopig vaccinatiegebied

Indien wordt besloten te gaan vaccineren zal, in overleg met de Europese Commissie, een voorlopig vaccinatiegebied (preliminary vaccination zone) worden ingesteld. Een gedetailleerde beschrijving van gebiedsindeling bij vaccinatie staat in hoofdstuk 9. In dit voorlopige vaccinatiegebied zal bij een volgende besmetting direct gevaccineerd kunnen worden zonder dat vooraf verder overleg met de Europese Commissie nodig is. Binnen het voorlopige vaccinatiegebied kunnen meerdere vaccinatiecirkels komen te liggen waarin alle bedrijven gevaccineerd worden. De vaccinatiecirkel is het 2 km gebied rondom een besmet bedrijf waar gevaccineerd wordt. In tegenstelling tot de Europese richtlijn voor mond- en klauwzeer is er voor de KVP Europees geen toezichtzone rondom het voorlopige vaccinatiegebied voorgeschreven. In de vaccinatiecirkels zijn minimaal dezelfde beperkingen van kracht als in het B-gebied.

7.16.6 Groot vaccinatiegebied

Mocht er een situatie ontstaan met over een groter gebied verspreid optredende uitbraken dan is er sprake van de fase van buitengewone omstandigheden. Op dat

moment kan worden besloten een groter vaccinatiegebied in te stellen om op die manier verspreiding van het virus te stoppen. De beslissing wordt genomen door de verantwoordelijk bewindspersoon op basis van een advies van de deskundigengroep en in overleg met de Europese Commissie.

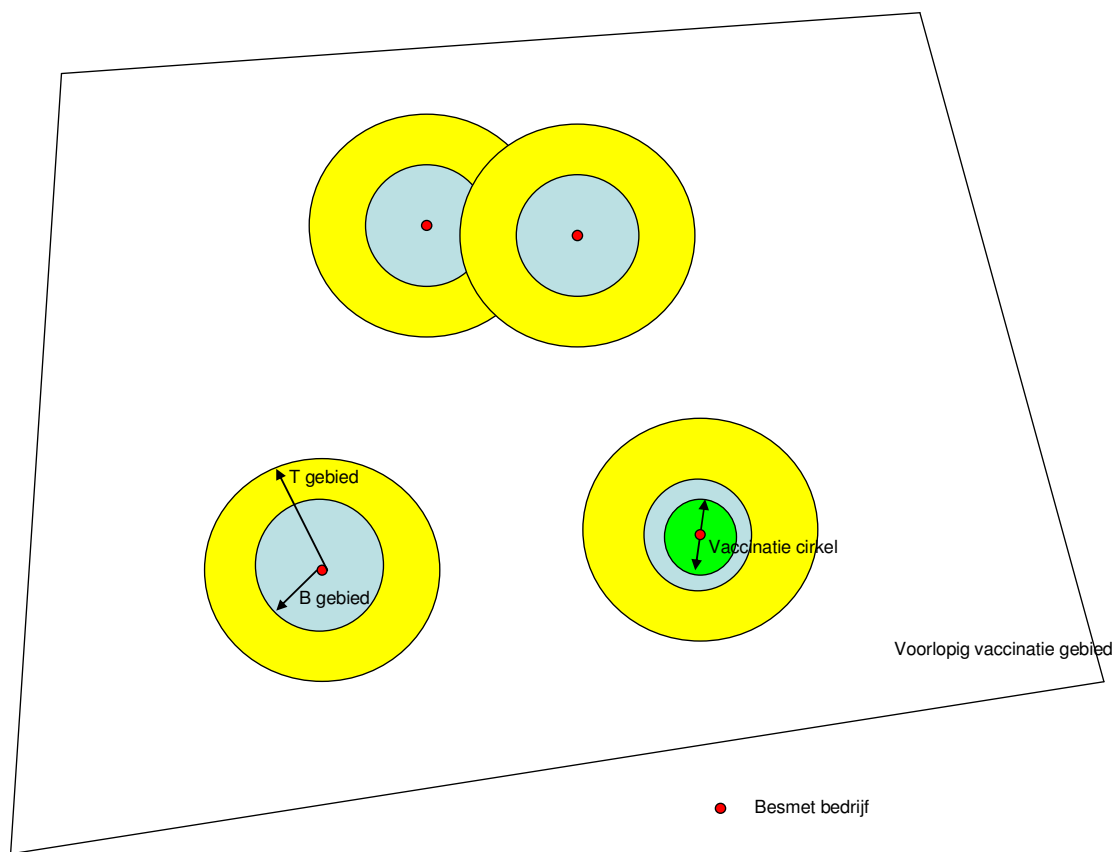
Van invloed op deze beslissing zijn zaken als de snelheid waarmee het virus spreidt, de varkensdichtheid van het betreffende gebied en het gebruik van geografische grenzen. Een kaart van de dierdichtheid van de verschillende deelregio's van Nederland is bijgevoegd in bijlage 6.

7.16.7 Buffergebied

In 2006 is er bij een uitbraak van KVP in Duitsland voor het eerst gebruik gemaakt van het instellen van een zogenaamd buffergebied. Dit werd gedaan om de kans op verspreiding vanuit een uitbraak in het buurland dicht tegen de Nederlandse grens te beperken. De instelling is niet gericht om insleep van virus te voorkomen, aangezien gevaarlijke bedrijfscontacten al verboden zijn, maar meer op het beperken van de gevolgen van een eventuele introductie van het virus. De maatregelen die gelden voor zo'n gebied zijn afhankelijk van de ernst van de situatie.

Het instellen van een buffergebied is afhankelijk van twee vragen:

1. Hoe groot is de kans op introductie van het virus in een bepaald gebied?
2. Wat zijn de gevolgen van een introductie van het virus binnen een bepaald gebied?



Figuur 3: Vaccinatiegebied met beschermings- en toezichtsgebied

geel: T-gebied (10km), grijs: B-gebied (3 km), groen: vaccinatie cirkel (2 km)

7.17 Natuur

Om besmetting van wilde zwijnen te voorkomen en om een eventuele besmetting onder wilde zwijnen niet te laten spreiden naar gehouden varkens, kunnen maatregelen in (natuur-)gebieden worden ingesteld. Deze maatregelen, zoals het afsluiten van terreinen voor publiek, het opschorten van werkzaamheden en het plaatsen van hekken en rasters, hebben tot doel de rust in terreinen te handhaven en de wilde zwijnen te isoleren. Maatregelen met betrekking tot (natuur-)gebieden en wild worden beschreven in Hoofdstuk 12.3.

7.18 Defensie

Bij een uitbraak van KVP in een land waar Nederlandse militairen zijn gestationeerd, zal het ministerie van Defensie worden geïnformeerd en geadviseerd. Het advies houdt onder andere in dat bij terugkeer van mensen kleding en schoeisel gereinigd wordt en dat materieel voor vertrek uit dit land wordt gereinigd en ontsmet. Daarnaast zal bij een uitbraak in Nederland het ministerie van Defensie geadviseerd worden om in bepaalde risicogebieden oefeningen op te schorten.

7.19 Vectorbestrijding

AVP kan ook verspreid worden door bepaalde vectoren (teken). Op basis van het advies van de groep van deskundigen kan daarom besloten worden om extra maatregelen in te stellen of adviezen te geven op het gebied van vectorbestrijding. Gedacht kan worden aan vectorwerende maatregelen rondom stallen (zoals het verwijderen van struiken of bossage waarin teken zich kunnen huisvesten), een opstalplicht of gebruik van acariciden.

7.20 Afschermplicht

Bij een uitbraak van KVP of AVP bij wilde zwijnen is het volgens de Europese richtlijn verplicht om varkens in het besmette gebied zodanig te huisvesten dat contact met wilde zwijnen niet mogelijk is, om te voorkomen dat de uitbraak zich uitbreidt naar gehouden varkens. Dat betekent dat varkens in hun eigen stal gehouden moeten worden of op een andere plaats op het bedrijf ondergebracht moeten worden waar zij van wilde varkens gescheiden kunnen worden gehouden.

Als er een uitbraak is van KVP of AVP bij gehouden varkens is een dergelijke maatregel optioneel in het B/T gebied, afhankelijk van het risico van verspreiding naar wilde zwijnen.

7.21 Welzijnstransport en -opkoop

Als gevolg van de maatregelen kan het dierenwelzijn in het geding komen. In dat geval moet een afweging gemaakt worden of de kans op verspreiding van het virus opweegt tegen de welzijnsproblemen die de betreffende maatregel tot gevolg heeft. Deze afweging moet per geval gemaakt worden. Zoals aangegeven wordt de veehouder geadviseerd om voor minstens 6 weken ruimte te hebben voor opvang. Voor bepaalde

gevallen kunnen ontheffingen op een transportverbod gegeven worden, mits toegestaan op grond van de richtlijn, bijvoorbeeld het vervoer van hoogdrachtige schapen. Vervoer zal onder strikte voorwaarden plaatsvinden.

Indien de epidemie lang duurt en de beperkingen een lange periode van kracht zijn, ontstaan er mogelijk welzijnsproblemen op meer bedrijven. In bepaalde gebieden kan op dat moment een slachtregeling ingesteld worden, waarbij dieren, met een ontheffing, naar een slachthuis of ander bedrijf vervoerd mogen worden (welzijnstransport). Als laatste optie wordt welzijnsopkoop gehanteerd.

In de eerste week van het vervoersverbod zal een werkgroep worden ingesteld om te verwachten welzijnsproblemen ten gevolge van het vervoersverbod te inventariseren en oplossingen uit te werken. Vertegenwoordigers van EZ, NVWA en DR zullen in deze werkgroep plaatsnemen. Daarnaast zullen de volgende organisaties worden uitgenodigd: LTO, NVV, PVV, KNMvD en VNG.

De randvoorwaarden voor welzijnstransport en -opkoop zijn:

- Het doden van zo min mogelijk gezonde dieren
- Welzijnstransport en -opkoop mag niet interfereren met de organisatie van de bestrijding
- Welzijnstransport mag geen extra risico voor verspreiding van het virus geven
- Welzijnstransport en -opkoop mag alleen plaatsvinden naar aanleiding van dierenwelzijnsproblemen, niet vanwege marktproblemen.

Dierenwelzijnseisen zijn beschreven in de notitie van de Raad voor Dieren

Aangelegenheden (Minimum welzijnseisen bestrijdingscampagnes, maart 2002).

- Welzijnstransport kan pas op zijn vroegst plaatsvinden vanaf zes weken na het begin van de uitbraak.
- Eventuele opkoop moet voldoen aan de voorwaarden van de EU.

7.22 Welzijnscommissie

Bij een uitbraak van een besmettelijke ziekte, waarbij maatregelen worden genomen op het gebied van huisvesting en/of ruiming wordt een commissie ingesteld die controleert of de acties in het kader van dierenwelzijn op een verantwoorde wijze worden uitgevoerd (zie ook Hoofdstuk 4).

Hoofdstuk 8: Maatregelpakketten

8.1 Inleiding

8.2 Uitleg van de maatregelpakketten

8.2.1 Vervoer van varkens

8.2.2 Vervoer van niet gevoelige dieren

8.2.3 Levende producten

8.2.4 Mest en mestvervoermiddelen

8.2.5 Melk

8.2.6 Diervoeders

8.2.7 Bezoekers

8.2.8 Destructiemateriaal

8.3 Maatregelpakket standstill

8.3.1 Vervoer van varkens

8.3.2 Vervoer van niet gevoelige diersoorten

8.3.3 Levende producten

8.3.4 Mest

8.3.5 Melk

8.3.6 Diervoeders

8.3.7 Bezoekers

8.3.8 Destructiemateriaal

8.3.9 Vervoermiddelen

8.4 Maatregelpakket beschermingsgebied/toezichtsgebied/vervoersverbodgebied

8.4.1 Vervoer van varkens

8.4.2 Vervoer van niet gevoelige diersoorten

8.4.3 Levende producten

8.4.4 Mest

8.4.5 Melk

8.4.6 Diervoeders

8.4.7 Bezoekers

8.4.8 Destructiemateriaal

8.4.9 Vervoermiddelen

8.5 Maatregelenpakket regio's

8.5.1 Vervoer van varkens

8.5.2 Vervoer van niet gevoelige dieren

8.5.3 Levende producten

8.5.4 Mest

8.5.5 Melk

8.5.6 Diervoeders

8.5.7 Bezoekers

8.5.8 Destructiemateriaal

8.5.9 Vervoermiddelen

8.6 Maatregelenpakket fase van buitengewone omstandigheden

8.1 Inleiding

De maatregelpakketten beschrijven in detail welke maatregelen ten tijde van crisis in de ingestelde gebieden gelden en vormen dus een verdere uitwerking van de beleidsinstrumenten, zoals beschreven in hoofdstuk 7.

De maatregelen die beschreven worden zijn van toepassing bij de aanvang van de officiële regeling. Naar gelang de situatie verbetert, kan er met de nafase (hoofdstuk 10) begonnen worden. De maatregelen worden dan aangepast.

Het betreft maatregelpakketten voor de volgende situaties:

- **Standstill**
Dit betreft heel Nederland gedurende 72 uur na de eerste uitbraak
- **Beschermingsgebied/Toezichtsgebied/Vervoersverbodgebied**
Dit betreft het drie km beschermingsgebied en het tien km toezichtsgebied om een besmet bedrijf en andere gebieden waar een vervoersverbod wordt afgekondigd.
- **Regio**
Dit betreft zowel de besmette regio's als de vrije regio's.
- **Vaccinatiegebied**
Dit betreft het gebied waarin vaccinatie toegepast wordt. De maatregelen in dit gebied zijn gelijk aan de maatregelen in het B/T gebied.

Indien een combinatie van maatregelpakketten wordt ingesteld, bijvoorbeeld standstill gecombineerd met beschermingsgebied, dan gelden voor het gebied steeds de strengste maatregelen.

8.2 Uitleg van de maatregelpakketten

Hieronder wordt allereerst de achtergrond per maatregel geschetst. Daarna worden de maatregelpakketten per gebied gedetailleerd beschreven.

8.2.1 Vervoer van varkens

Het vervoer van besmette varkens vormt het grootste risico voor verspreiding van het KVP virus. Aangezien varkens al virus kunnen uitscheiden voor ze verschijnselen vertonen, kan niet worden volstaan met slechts een klinische inspectie voorafgaand aan transport. Om deze reden zal het vervoer van alle varkens worden verboden, soms zelfs al tijdens de aandacht- of verdenkingfase, en pas weer toegestaan worden als de regio vrij wordt verklaard.

8.2.2 Vervoer van dieren die niet gevoelig zijn voor KVP infectie

Alleen varkens zijn gevoelig voor infectie met KVP virus, maar ook voor niet-gevoelige diersoorten, zoals paarden, herkauwers en pluimvee, gelden vervoersbeperkingen. Deze dieren kunnen immers afkomstig zijn van bedrijven waar ook varkens aanwezig zijn en kunnen dus het virus bij verplaatsing passief verspreiden. Daarnaast geldt dat, ook al zijn niet-gevoelige dieren afkomstig van bedrijven waar geen varkens aanwezig zijn, het vanwege handhaving gedurende bepaalde periodes (bijvoorbeeld tijdens de standstill) en in bepaalde risicovolle gebieden (bijvoorbeeld beschermingsgebied) toch verboden is

niet-gevoelige dieren te vervoeren. In hoofdstuk 11 worden de regels met betrekking tot herkauwers, paarden en pluimvee en overige niet gevoelige diersoorten nader beschreven.

8.2.3 Levende producten

Onder levende producten wordt verstaan: sperma, eicellen en embryo's. Indien deze producten afkomstig zijn van besmette varkens, kunnen deze producten virus bevatten. Om die reden zijn er tijdens een uitbraak beperkingen voor het vervoer van deze producten.

Tijdens de standstill betekent dit dat vervoer verboden is. Een KI-station en/of een embryo-win-centrum dat gelegen is in het B/T gebied of in het vaccinatiegebied mag géén producten leveren. Sperma-winning en uitlevering op een KI-station (bijvoorbeeld voor runderen) in deze gebieden mag, onder de aanvullende voorwaarden van de EU-richtlijn, wel plaatsvinden. Sperma-, eicel- en embryowinning van varkens in het vaccinatiegebied is niet toegestaan.

Volgend op de standstill is het vervoer van sperma vanaf varkens-KI-centra buiten het B/T-gebied toegestaan, maar is aflevering alleen toegestaan aan de openbare weg, zodat het erf niet betreden wordt. Dit betekent dat inseminaties alleen plaats kunnen vinden door mensen die, volgens de regels voor bedrijfshygiëne (paragraaf 7.8), het bedrijfsgedeelte mogen betreden. In de praktijk zal dit neerkomen op de veehouder zelf. Het vervoer van levende producten is niet geregionaliseerd.

8.2.4 Mest en mestvervoermiddelen

Aangezien ook mest van besmette varkens het KVP virus kan bevatten, vormt het vervoer en het uitrijden van mest een risico voor verspreiding en is daarom verboden. De productie van mest op de bedrijven gaat echter onverminderd door. Daarom dienen varkenshouders te zorgen voor extra opslagruimte voor de mest op het bedrijf of ze mogen, onder zeer strikte voorwaarden, dit vervoeren naar een opslagplaats of verwerkingsplaats. Wanneer de aanwending van mest weer is toegestaan, geschiedt dit conform de gebruikelijke regelgeving.

Beperkingen voor transport en verwerking van mest die afkomstig is van bedrijven waar geen varkens gehouden worden zullen eerder opgeheven kunnen worden.

Uitgezonderd van alle maatregelen met betrekking tot mest is het vervoer van behandelde en verpakte mest van de detailhandelaar naar en gebruik ervan door de consument. Dit vormt geen risico voor de verspreiding van KVP en is uit het oogpunt van de handhaving geen probleem.

8.2.5 Melk

In de standstill periode en op bedrijven met, naast herkauwers, ook varkens gelden voor het transporteren van de melk beperkingen. Dit gebeurt uit oogpunt van de handhaving en om verspreiden van het virus via transportmiddelen te voorkomen. Om onderscheid mogelijk te maken tussen melk van bedrijven waar wel en bedrijven waar geen varkens aanwezig zijn, zijn de melkauto's (RMO) uitgerust met elektronische rittenlijsten en wordt een strikt hygiëneprotocol voorgeschreven.

8.2.6 Diervoeders

Gedurende de standstill is het vervoer van diervoeders verboden om contacten tussen bedrijven te voorkomen. Daarnaast is er, om redenen van handhaving, voor gekozen om alle vervoer van en naar bedrijven stil te leggen.

Na de standstill is vervoer onder voorwaarden weer toegestaan. Vervoer van diervoeders afkomstig van een fabriek kan een risico op verspreiding vormen als de voerwagen op verschillende bedrijven met varkens komt. Daarom is dit vervoer geregionaliseerd. Het vervoer van voeders naar bedrijven zonder varkens is niet geregionaliseerd.

Diervoeder (ruwvoer) afkomstig van een bedrijf met varkens kan verontreinigd zijn met virus en daarom is vervoer alleen onder voorwaarden mogelijk.

Uitgezonderd op alle maatregelen over diervoeder is:

- Rechtstreeks vervoer van verpakte voeders voor vee, paarden en pluimvee van detailhandelaar naar dierhouders;
- Vervoer van voeders voor vee en pluimvee via schepen op de binnenwateren;
- Het vervoer van kant-en-klaar petfood en voer voor proefdieren in laboratoria dat rechtstreeks in de verpakking van de fabrikant naar de proefdierfaciliteit worden vervoerd;
- Het transport over verharde wegen en over water van diervoedergrondstoffen indien deze niet afkomstig zijn van een veehouderij en uitsluitend bestemd zijn voor dier- en mengvoederfabrieken;
- Vervoer van vochtrijke veevoeders van bedrijven (bijv. bierbrouwerij, aardappelmeelfabriek) naar opslagplaatsen zonder varkens.

Deze vormen geen risico op de verspreiding van KVP virus en zijn uit handhavingsoogpunt geen probleem.

8.2.7 Bezoekers

In heel Nederland mogen bezoekers het bedrijfsgedeelte op bedrijven met varkens niet betreden. Bij een goede scheiding tussen woon- en bedrijfsgedeelte geldt het bezoekersverbod alleen voor het bedrijfsgedeelte. Indien geen goede scheiding gemaakt kan worden, geldt het bezoekersverbod ook voor het woonhuis. Voor bepaalde personen gelden uitzonderingen op deze regels voor de bedrijfshygiëne. Meer informatie is te vinden in hoofdstuk 7.8.

8.2.8 Destructiemateriaal

Het vervoer van destructiemateriaal door een daarvoor aangewezen bedrijf is altijd toegestaan, ook tijdens de standstill. De reden hiervoor is dat het uit veterinaire, hygiënische en ethische oogpunt niet gewenst is om kadavers 72 uur op het bedrijf te laten liggen. Vervoer gebeurt onder strikte voorwaarden. Op bedrijven die over gekoelde kadaveropslag beschikken wordt veehouders aangeraden terughoudend om te gaan met het laten ophalen van kadavers gedurende de standstill.

Het ophalen van destructiemateriaal van bedrijven met varkens is geregionaliseerd (zie hoofdstuk 7 voor uitleg regionalisering).

8.2.9 Tabel maatregelpakketten

Maatregel	Gebied			
	Vervoer	Standstill	B/T/vaccinatie	Besmette regio
Varkens naar slachthuis	X	X	C ⁷⁾	C ¹²⁾
Varkens naar houderij	X	X	C ⁷⁾	C ⁷⁾
Niet gevoelige diersoorten	C ¹⁾	A ⁴⁾	A ⁴⁾	A ⁴⁾
Levende Producten	C ¹¹⁾	A ⁵⁾	A ⁵⁾	A ⁵⁾
Mest	X	X	C ⁸⁾	C ⁸⁾
Melk	A ¹¹⁾	A ⁶⁾	A ⁶⁾	A ⁶⁾
Diervoeders van een bedrijf met varkens	X	X	X	A ⁹⁾
Diervoeders naar een bedrijf met varkens	C ²⁾	A ¹⁴⁾	A ¹⁴⁾	A ⁹⁾
Bezoekers	C ³⁾	C ³⁾	C ³⁾	C ³⁾
Destructiemateriaal	O ¹³⁾	O ¹³⁾	O ¹³⁾	O ¹³⁾

X= Niet toegestaan; C= Niet toegestaan tenzij,... ; A=Toegestaan onder voorwaarde; O= Toegestaan,

- 1) Uitgezonderd zijn levensbedreigende situaties voor paarden, eendagskuikens en naar huis halen van melkgevende dieren(schapen, geiten en koeien).
- 2) Alleen voeder voor pluimvee bedrijven, pelsdierbedrijven, ongemengde kalverbedrijven, dierentuinen en proefdierfaciliteiten is toegestaan.
- 3) Hulpdiensten zijn uitgezonderd. Alleen voor bedrijfsgedeelte van varkens tenzij geen deugdelijke scheiding kan worden gemaakt.
- 4) De voorwaarden voor transport worden uitgelegd in hoofdstuk 11.
- 5) Afleveren van producten voor varkens alleen aan de openbare weg, en verbonden aan eventueel fokverbod.
- 6) Met hygiëneprotocol voor vervoermiddelen, binnen regio, na gemengd bedrijf rechtstreeks naar fabriek voor tweede R&O.
- 7) Alleen met ontheffing, binnen regio.
- 8) Varkensmest mag niet worden vervoerd. Overige mest onder voorwaarden.
- 9) Enkel voor vervoermiddelen die voldoen aan de regionaliseringsregels.
- 10) Producten van niet-gevoelige dieren aan de openbare weg.
- 11) Enkel van niet-gemengde bedrijven, rittenlijst op RMO.
- 12) Rechtstreeks, onder voorwaarden zoals (klinisch) onderzoek.
- 13) Onder strikte voorwaarden, afgesproken met het destructie bedrijf.
- 14) Rechtstreeks geregionaliseerd met hygiëneprotocol.

8.3 Maatregelpakket standstill

8.3.1 Vervoer van varkens

Het vervoer van varkens is niet toegestaan. Het is ook niet toegestaan met deze dieren over de openbare weg te lopen.

8.3.2 Vervoer van niet gevoelige diersoorten

Het vervoer van pluimvee, herkauwers en paarden is niet toegestaan. Het is ook niet toegestaan om met deze dieren over de openbare weg te lopen. Een uitzondering wordt gemaakt voor het vervoer van paarden in levensbedreigende situaties naar een gespecialiseerde kliniek, met een verklaring van de behandelende dierenarts (zie hoofdstuk 11). Ook het vervoer van eendagskuikens is onder voorwaarden mogelijk. Deze dienen rechtstreeks vervoerd te worden naar een bedrijf waar uitsluitend pluimvee wordt gehouden. De aflevering van de kuikens dient te gebeuren op de openbare weg die grenst aan het ontvangende bedrijf (zie hoofdstuk 11). Daarnaast mogen om welzijnsredenen alle melkgevende evenhoevigen (melkkoeien, melkgeiten en melkschapen) in de eerste 24 uur na afkondiging van de standstill éénmalig naar huis gehaald worden, mits de vervoersafstand niet meer dan 10 km bedraagt. Het naar binnen halen van vee dat op de huiskavel staat en daarbij niet over de openbare weg vervoerd hoeft te worden is toegestaan.

Voor het vervoer van andere ongevoelige diersoorten zijn geen beperkingen, maar de regels voor bedrijfshygiëne zijn van toepassing

8.3.3 Levende producten

Het vervoer van levende producten (sperma, eicellen en embryo's) van varkens is niet toegestaan. Inseminatie of bevruchting, alsmede embryotransplantatie en in-vitrofertilisatie van herkauwers is toegestaan met in achtneming van de bezoekersregeling. Stieren mogen niet in contact zijn geweest met varkens.

8.3.4 Mest

Het vervoer of aanwenden van mest van varkens, herkauwers, paarden of pluimvee is niet toegestaan.

8.3.5 Melk

Ophalen van melk op bedrijven waar varkens aanwezig zijn is verboden. Ophalen van melk van bedrijven zonder varkens is toegestaan met melkauto's die met behulp van hun geautomatiseerde rittenlijst kunnen aantonen alleen bedrijven zonder varkens te bezoeken.

Het transport van melk van weide naar huis met weidetank is toegestaan met een door de NVWA goedgekeurd protocol.

8.3.6 Diervoeders

Het vervoer van diervoeders is in principe verboden. Om welzijnsredenen wordt hierop een uitzondering gemaakt voor het vervoer van voeders bestemd voor pluimvee, pelsdieren,

konijnen en proefdieren. Dit voeder moet van de fabriek één op één vervoerd worden naar het bedrijf en aflevering moet plaatsvinden op basis van een door de NVWA goedgekeurd protocol. Kalverbedrijven waar geen varkens op dezelfde locatie worden gehouden vallen ook buiten het verbod.

Op bedrijven waar naast de genoemde uitzonderingen ook varkens worden gehouden moet het voer aan de openbare weg worden afgeleverd.

In noodsituaties zijn, met ontheffing, de volgende uitzonderingen mogelijk:

- het vervoer van ruwvoer naar schapen
- het vervoer van diervoeder bestemd voor pluimvee op bedrijven met varkens (11.4.3)

8.3.7 Bezoekers

Bezoekers mogen op bedrijven met varkens het bedrijfsgedeelte niet betreden. Bij een goede scheiding tussen woon- en bedrijfsgedeelte geldt het bezoekersverbod alleen voor het bedrijfsgedeelte. Indien geen goede scheiding gemaakt kan worden geldt het bezoekersverbod ook voor het woonhuis. Voor bepaalde personen gelden uitzonderingen op deze regels voor bedrijfshygiëne (zie paragraaf 7.8 voor meer informatie).

8.3.8 Destructiemateriaal

Destructiemateriaal van bedrijven met varkens mag opgehaald worden, onder de strikte voorwaarden die zijn afgesproken met het destructiebedrijf. Indien er gekoelde kadaveropslag op het bedrijf aanwezig is, wordt aangeraden destructiemateriaal tijdens de standstill niet op te laten halen.

8.3.9 Vervoermiddelen

Verplaatsen van lege vervoermiddelen voor het vervoer van vee, pluimvee, melk, diervoeder of mest is niet toegestaan. Uitgezonderd is het verplaatsen van vervoermiddelen voor het vervoer van eendagskuikens, voor het vervoer van paarden in levensbedreigende situaties naar een gespecialiseerde kliniek, voor het eenmalig vervoer van melkgevende evenhoevigen (melkkoeien, melkgeiten en melkschapen) naar huis, voor het diervoeder of voor melktransport van niet-gemengde bedrijven.

8.4 Maatregelpakket beschermingsgebied/ toezichtsgebied / vervoersverbodgebied

8.4.1 Vervoer van varkens

Het vervoer van varkens is niet toegestaan. Het is ook niet toegestaan met deze dieren over de openbare weg te lopen.

8.4.2 Vervoer van niet gevoelige diersoorten

Het vervoer van herkauwers, pluimvee en paarden is niet toegestaan. Het is ook niet toegestaan om met deze dieren over de openbare weg te lopen. Voor uitzonderingen, bijvoorbeeld levensbedreigende situaties, zie hoofdstuk 11.

8.4.3 Levende producten

Het vervoer van levende producten (sperma, eicellen en embryo's) van evenhoevigen (dus ook varkens) is toegestaan.

Inseminatie of bevruchting van varkens door personeel van eigen bedrijf is toegestaan met sperma/ eicellen/ embryo's die ofwel gewonnen zijn bij dieren van eigen bedrijf, zijn opgeslagen op dat bedrijf, of geleverd zijn aan de openbare weg grenzend aan het bedrijf van bestemming.

De bezoekersregeling is leidend, betreffende het toestaan van inseminatie of bevruchting.

Een KI-centrum en/of een embryo-win-centrum gelegen in het B/T gebied mag geen levende producten leveren. Dit betekent dat sperma, eicellen en embryo's afkomstig moet zijn van centra die buiten het B/T gebied liggen.

Voor het vervoer en de levering van sperma van paarden zie hoofdstuk 11.

8.4.4 Mest

Het vervoer van mest van vee, paarden en pluimvee afkomstig van bedrijven met varkens is niet toegestaan. Voor het vervoer van mest afkomstig van bedrijven zonder varkens zie hoofdstuk 11.

Bij vaststelling van mestopslagproblemen op bovengenoemde bedrijven is het toegestaan noodvoorzieningen op het bedrijf te plaatsen en/of kan afvoer van mest plaatsvinden. De afvoer geschiedt onder toezicht naar een aangewezen tussenopslagplaats of installatie voor mestverwerking in het gebied. De afvoer vindt plaats met ontheffing en op basis van een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Bij toenemende mestproblemen is afzet naar centrale opslagplaats of installatie voor mestverwerking buiten het gebied onder voorwaarden mogelijk.

8.4.5 Melk

Ophalen van melk van bedrijven (incl. zelfzuivelende bedrijven) is mogelijk op basis van een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Deze melk mag vanaf meerdere bedrijven opgehaald en vervoerd worden naar een melkfabriek. Het vervoer van melk is geregionaliseerd.

Het transport van melk van weide naar huis, met weidetank, is toegestaan, evenals het vervoer van melkmonsters.

8.4.6 Diervoeders

Het vervoer van diervoeders vanaf een bedrijf met varkens is verboden.

Wel toegestaan is:

- het vervoer van ruwvoer binnen het eigen bedrijf. Indien het ruwvoer niet op de huiskavel ligt, en de openbare weg gebruikt moet worden is dit toegestaan op basis van een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol;
- in noodgevallen het vervoer van ruwvoer en stro, bijvoorbeeld naar noodopvang van hoogdrachtige ooien en pasgeboren lammeren, toegestaan met ontheffing.

Het vervoer van diervoeders naar varkensbedrijven is toegestaan op basis van een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol.

Voor het vervoer van diervoeder van en naar bedrijven zonder varkens zie hoofdstuk 11.

8.4.7 Bezoekers

In heel Nederland mogen bezoekers op bedrijven met varkens het bedrijfsgedeelte niet betreden. Bij een goede scheiding tussen woon- en bedrijfsgedeelte geldt het bezoekersverbod alleen voor het bedrijfsgedeelte. Indien geen goede scheiding gemaakt kan worden geldt het bezoekersverbod ook voor het woonhuis. Er gelden uitzonderingen op deze bezoekersregeling. (zie paragraaf 7.8 voor meer informatie)

8.4.8 Destructiemateriaal

Destructiemateriaal van bedrijven met varkens mag opgehaald worden, onder de strikte voorwaarden die zijn afgesproken met het destructiebedrijf.

8.4.9 Vervoermiddelen

Verplaatsen van lege vervoermiddelen van vee is niet toegestaan. Uitzonderingen hierop zijn de vervoermiddelen die nodig zijn voor de uitzonderingen zoals hierboven genoemd. Daarnaast mogen lege vervoermiddelen die varkens hebben vervoerd na een stilstand van 24 uur buiten het B/T gebied gebruikt worden, mits de lege vervoermiddelen volgens een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol zijn gereinigd en ontsmet.

8.5 Maatregelenpakket regio

Bij het instellen van de regio's, aansluitend aan de standstill, zullen de maatregelen van toepassing zijn zoals hieronder beschreven. Deze maatregelen zullen bij aanvang zowel in de regio met het besmette bedrijf, als in de regio's die vrij zijn, vrijwel identiek zijn. Echter, in de vrije regio's zal eerder versoepeling van maatregelen mogelijk zijn. Dit staat beschreven in hoofdstuk 10, de afbouw.

8.5.1 Vervoer van varkens

Het vervoer van varkens is in principe niet toegestaan. Het vervoer is pas toegestaan met een ontheffing. De voorwaarden waaronder een ontheffing wordt afgegeven is afhankelijk van de situatie en zal verschillen tussen een besmette en een "vrije" regio. Ook transport van varkens in het kader van het dierenwelzijn, is onder voorwaarden met ontheffing, binnen de regio toegestaan.

Het vervoer van varkens rechtstreeks naar het slachthuis zal in de vrije regio, onder voorwaarden snel worden toegestaan. De varkens zullen vóór het vervoer een klinische keuring moeten ondergaan.

8.5.2 Vervoer van niet gevoelige dieren

In de "besmette regio" is het vervoer van niet gevoelige dieren van een bedrijf met varkens naar een ander bedrijf met varkens niet toegestaan. In de "vrije regio's" is dit vervoer binnen de regio, onder voorwaarden, wel toegestaan.

Voor de voorwaarden waaronder dit vervoer is toegestaan wordt verwezen naar hoofdstuk 11.

8.5.3 Levende producten

Het leveren van levende producten (sperma) van varkens is alleen toegestaan aan de openbare weg grenzend aan het bedrijf van bestemming. Voor het leveren van sperma van niet gevoelige dieren zie hoofdstuk 11.

Het vervoer van levende producten (sperma, eicellen en embryo's) van varkens is toegestaan. Inseminatie of bevruchting van varkens door personeel van eigen bedrijf is toegestaan met sperma/ eicellen/ embryo's die ofwel gewonnen zijn bij dieren van eigen bedrijf, zijn opgeslagen op dat bedrijf, of geleverd zijn aan de openbare weg grenzend aan het bedrijf van bestemming.

De bezoekersregeling is leidend, betreffende het toestaan van inseminatie of bevruchting.

8.5.4 Mest

Het vervoer van mest van varkens is niet toegestaan.

Het vervoer van mest van niet gevoelige dieren afkomstig van bedrijven met varkens is alleen onder voorwaarden toegestaan. Het vervoer van mest afkomstig van bedrijven zonder varkens is toegestaan.

Bij vaststelling van mestopslagproblemen op bovengenoemde bedrijven is het toegestaan noodvoorzieningen op het bedrijf te plaatsen en/of kan afvoer van mest plaatsvinden. De afvoer geschiedt onder toezicht naar een aangewezen tussenopslagplaats of installatie voor mestverwerking in het gebied. De afvoer vindt plaats met ontheffing en op basis van een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Bij toenemende mestproblemen is afzet naar centrale opslagplaats of installatie voor mestverwerking buiten het gebied onder voorwaarden mogelijk.

8.5.5 Melk

Ophalen van melk op bedrijven (inclusief zelfzuivelende bedrijven) is mogelijk op basis van een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Het gaat daarbij om het transport van bedrijven die geen varkens hebben of een geregionaliseerd transport van bedrijven die ook varkens op dezelfde locatie hebben. De vervoermiddelen mogen uitsluitend bestemd zijn voor het ophalen van melk uit dezelfde regio.

Het transport van melk van weide naar huis, met weidetank, is toegestaan.

Het vervoer van individuele reguliere melkmonsters is ook mogelijk.

8.5.6 Diervoeders

Het vervoer van diervoeders vanaf een bedrijf met varkens is verboden. Uitzondering hiervoor is afvoer van diervoeders van een bedrijf met varkens in de "vrije" regio.

Het overige vervoer van diervoeders is toegestaan op basis van een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol waarbij met name aandacht wordt besteed aan een grondige reiniging en ontsmetting van het transportmiddel vóór het verlaten van een bedrijf..

Toegestaan is:

- het vervoer van ruwvoer binnen het eigen bedrijf. Indien het ruwvoer niet op de huiskavel ligt, en de openbare weg gebruikt moet worden is dit toegestaan op basis van een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol;
- in noodgevallen is het vervoer van ruwvoer en stro, bijvoorbeeld naar noodopvang van hoogdrachtige ooien en pasgeboren lammeren, toegestaan met ontheffing.

8.5.7 Bezoekers

In heel Nederland mogen bezoekers op bedrijven met varkens het bedrijfsgedeelte niet betreden. Bij een goede scheiding tussen woon- en bedrijfsgedeelte geldt het bezoekersverbod alleen voor het bedrijfsgedeelte. Indien geen goede scheiding gemaakt kan worden geldt het bezoekersverbod ook voor het woonhuis. Er gelden uitzonderingen op deze regels voor bedrijfshygiëne (zie paragraaf 7.8).

8.5.8 Destructiemateriaal

Destructiemateriaal van bedrijven met varkens mag opgehaald worden, onder de strikte voorwaarden die zijn afgesproken met het destructiebedrijf.

Voor het ophalen van destructiemateriaal van slachterijen en bedrijven zonder varkens gelden geen aanvullende beperkingen.

8.5.9 Vervoermiddelen

De aanwezigheid van ongeladen en geladen vervoermiddelen bestemd voor het vervoer van vee, melk, voer, mest en destructiemateriaal op een bedrijf met varkens in een andere regio, dan waarvoor het vervoermiddel gestickerd is, is verboden.

8.6 Maatregelenpakket fase van buitengewone omstandigheden

Wanneer er sprake is van ernstige maatschappelijke ontwrichting waarin normale wettelijke bevoegdheden niet meer toereikend zijn kan (bij Koninklijk Besluit op voordracht van de minister-president) worden besloten tot het afkondigen van de zogenaamde buitengewone situatie. De coördinatie van de bestrijding wordt dan overgedragen aan het Nationaal Crisis Centrum (NCC). Maatregelenpakketten in deze fase zijn afhankelijk van de situatie en kunnen niet van tevoren worden opgenomen in dit beleidsdraaiboek. In geval van buitengewone omstandigheden kan de (beperkte of algehele) noodtoestand worden afgekondigd. Er kunnen dan verschillende noodwetten van kracht worden en extra wettelijke bevoegdheden ter beschikking komen.

Hoofdstuk 9: Vaccinatie

9.1 Inleiding en begrippen

9.1.1 Basisprincipe

9.1.2 Begrippen

9.2 Uitgangspunten

9.3 Overwegingen bij de uitgangspunten

9.3.1 Zo min mogelijk gezonde dieren doden

9.3.2 72 uur standstill

9.3.3 Groep van deskundigen (veterinair technisch)

9.3.4 Gebieden waarin gevaccineerd zal worden

9.3.5 Uitbraak in een nieuw gebied

9.3.6 Beschermende vaccinatie; vaccinatie voor het leven

9.3.7 Hobbydieren

9.4 Maatregelpakket voorlopig vaccinatiegebied

9.5 Uitvoering vaccinatie

9.5.1 Biggen

9.5.2 Vleesvarkens

9.5.3 Zeugen

9.5.4 Opfokgelten

9.5.5 Beren

9.5.6 Hobbydieren

9.6 Verplaatsing in verband met welzijn

9.6.1. Vleesvarkens

9.6.2 Gevaccineerde biggen

9.6.3 Niet gevaccineerde biggen

9.1 Inleiding

9.1.1 Basisprincipe

KVP

De vaccinatiestrategie voor KVP is terug te voeren op drie doelstellingen:

- Stoppen van verspreiding van virus tussen bedrijven;
- Beperken van het aantal varkens dat gedood en vernietigd moet worden;
- Zorgen dat de risico's voor de handelspartners niet groter zijn dan de risico's die ze lopen bij een traditioneel uitgevoerde bestrijdingscampagne.

Bij de bestrijding van een zeer besmettelijke dierziekte als KVP is het van groot belang om te voorkómen dat varkens in contact komen met het virus en het virus zich in een varkens kan vermeerderen. Het verminderen van het aantal gevoelige dieren in de omgeving van het virus is daarom een zeer belangrijk hulpmiddel bij de bestrijding, naast het verminderen van virusuitscheiding door besmette dieren. In een gebied kan dit bijvoorbeeld bereikt worden door preventief ruimen, maar óók door nog niet besmette dieren te vaccineren..

Vaccineren zonder dat er virus in een land is aangetoond (preventief vaccineren) is voor KVP in Europa sinds 1992 verboden. De Europese KVP-richtlijn (2001/89/EEG) staat alleen vaccinatie toe bij een uitbraak (noodvaccinatie) en beschrijft de voorwaarden waaraan lidstaten moeten voldoen als noodvaccinatie wordt toegepast.

De vaccinatiestrategie zoals hieronder wordt beschreven past binnen de in de KVP-richtlijn beschreven kaders.

Het toepassen van noodvaccinatie kent voor- en nadelen. Het grote voordeel is dat door het gebruik van vaccinatie bij een epidemie veel minder dieren preventief geruimd hoeven te worden. Het nadeel is dat landen langduriger blokkades op kunnen werpen voor producten uit Nederland als bij een KVP-uitbraak gevaccineerd is. Een langere blokkade kan grote economische schade veroorzaken.

Een nadeel van vaccinatie ten opzichte van preventief ruimen is dat het ongeveer drie weken duurt voordat gevaccineerde dieren voldoende immuniteit hebben opgebouwd tegen het virus om de kans op infectie te verkleinen.

Naast vaccinatie moeten ook andere bestrijdingsinstrumenten worden ingezet, zoals vervoersverboden en verhoogde hygiëne-eisen. Het ruimen van besmette bedrijven wordt altijd uitgevoerd.

In verband met de geschetste voor- en nadelen van vaccinatie moet de keuze om vaccinatie in te zetten zorgvuldig worden afgewogen. In deze afweging dient rekening gehouden te worden met veterinaire (epidemiologische), economische en maatschappelijke belangen.

In deze afweging wordt gebruik gemaakt van een aantal begrippen dat kort zal worden toegelicht.

AVP

In de Richtlijn 2002/60/EEG staat dat het gebruik van een vaccin verboden is. In de huidige situatie is er geen vaccin beschikbaar. Een vaccinatiestrategie ter bestrijding van Afrikaanse varkenspest komt hierdoor niet in aanmerking.

9.1.2 Begrippen

Beschermende of onderdrukkende vaccinatie

Bij noodvaccinatie zijn er twee verschillende soorten vaccinatie: onderdrukkende vaccinatie en beschermende vaccinatie.

Bij gebruik van onderdrukkende vaccinatie worden dieren gevaccineerd en daarna alsnog geruimd (gedood en vernietigd). Deze vorm van vaccinatie (eigenlijk uitgestelde ruiming) kan gebruikt worden om capaciteitsproblemen bij doding of destructie op te vangen.

Bij gebruik van beschermende vaccinatie worden gevaccineerde dieren niet geruimd. Dit kan alleen worden uitgevoerd, indien het mogelijk is onderscheid te maken tussen dieren die gevaccineerd zijn en dieren die besmet zijn; het zogenaamde DIVA principe (differentiating infected from vaccinated animals). Voor KVP zijn een vaccin en onderscheidende test in Europa geregistreerd.

Vaccin

In Nederland is gekozen voor de inzet van een DIVA vaccin. Dit is een E2 subunit vaccin, een virus eiwit waartegen een gevaccineerd varken antistoffen ontwikkelt die beschermen tegen een infectie met het KVP virus. Mocht een dier toch worden besmet, dan ontwikkelt het ook antistoffen tegen andere eiwitten van het virus. Deze kunnen dan in de onderscheidende test worden aangetoond.

Infectieus versus seropositief

Varkens die antistoffen hebben ontwikkeld tegen het circulerend virus hebben de infectie doorgemaakt, hoewel misschien zonder duidelijke verschijnselen. Bedrijven met dergelijke seropositieve dieren worden geruimd, omdat de varkens besmet zijn geweest en op het bedrijf nog virus aanwezig kan zijn.

Carrier sows, carrier piglets

Carriers zijn biggen die in de baarmoeder zijn besmet met virus. De biggen hebben geen antistoffen ontwikkeld tegen KVP virus en kunnen permanent of met tussenpozen virus uitscheiden. De dieren kunnen min of meer gezond ogen, maar kunnen op den duur wel verschijnselen vertonen van KVP. De dieren zijn met de tests die worden gebruikt om antistoffen aan te tonen niet op te sporen. Omdat vaccinatie het optreden van infectie nooit 100% kan voorkomen worden zeugen niet gevaccineerd om zo de kans op het ontstaan van dergelijke carrier biggen zo klein mogelijk te maken.

Nationale en internationale / Europese overwegingen

Nederland zou op grond van eigen overwegingen kunnen besluiten om te starten met vaccinatie. Dit zou betekenen dat de gevaccineerde dieren alleen geslacht worden voor afzet van het vlees op de binnenlandse markt of geruimd zouden moeten worden. Er kan dan ook geen aanspraak worden gemaakt op Europese vergoedingen. In de praktijk

betekent dit dat pas zal worden gestart met vaccinatie nadat er in het kader van de procedure van het SCoFCAH toestemming is verleend door de Europese Commissie.

De beschreven vaccinatiestrategie geeft de uitgangspunten aan van de reactie van de overheid als er nu een uitbraak van KVP in Nederland zou zijn. In paragraaf 9.3 wordt de vaccinatie strategie beschreven.

9.2 Uitgangspunten

De vaccinatiestrategie in dit hoofdstuk is het resultaat van afweging, zoals deze nu gemaakt is met de huidige kennis en de heersende opvattingen op nationaal niveau. De hier voorgestelde vaccinatiestrategie geeft de uitgangspunten aan van de reactie van de overheid als er nu een uitbraak van KVP in Nederland.

1. Tijdens de bestrijding van KVP moeten zo min mogelijk onbesmette (gezonde) dieren worden gedood en vernietigd. De inzet van vaccinatie zal beperkt worden tot het aantal varkens/bedrijven dat noodzakelijk wordt geacht om KVP-uitbraak effectief te bestrijden.
2. De eerste 72 uur (standstill) na een uitbraak wordt niet gevaccineerd. Besmette bedrijven, contactbedrijven en bedrijven die binnen één kilometer rondom een besmet bedrijf liggen worden in deze periode geruimd.
3. De verantwoordelijke bewindspersoon van het ministerie van EZ beslist of na de 72 uur standstill wordt gevaccineerd, mede op basis van advies van de groep van deskundigen.
4. Samen met de beslissing of gevaccineerd gaat worden wordt ook bepaald in welk gebied (of gebieden) er gevaccineerd gaat worden. Hierbij geldt als voorwaarde dat er steun is van de Europese Commissie (zie paragraaf 9.1.2.)
5. Bij een nieuwe uitbraak in een duidelijk ander gebied wordt opnieuw beoordeeld of er gevaccineerd gaat worden.
6. Vaccinatie is "noodvaccinatie voor het leven" (beschermende vaccinatie). De dieren worden na de vaccinatie niet geruimd, tenzij zij seropositief blijken te zijn voor antistoffen tegen het veldvirus.

9.3 Overwegingen bij de uitgangspunten

9.3.1 Zo min mogelijk niet besmette, gezonde dieren doden

Nederland heeft in de afgelopen jaren meermalen een grotere dierziekte-epidemie meegemaakt (KVP in 1997/1998, MKZ in 2001 en AI in 2003). Tijdens de bestrijding van deze ziekten zijn op grote schaal dieren die niet besmet waren uit voorzorg geruimd.

Deze manier van bestrijden is in de EU geaccepteerd. Door aangepaste wetgeving, verbeterde vaccins en tests en door een betere internationale acceptatie van vaccinatie, is het nu mogelijk geworden om vaccinatie in te zetten bij een KVP-uitbraak. Van deze mogelijkheid zal gebruik gemaakt worden zodra duidelijk wordt dat er op grote schaal varkens preventief geruimd moeten worden om de epidemie effectief te bestrijden.

Echter, bij de beslissing tot vaccinatie wordt niet alleen gekeken naar de wens zo min mogelijk gezonde varkens te doden, maar er zijn ook andere belangen in het geding,

zoals veterinaire, de economische en de maatschappelijke consequenties van de mogelijke maatregelen.

9.3.2 Standstill 72 uur

Zodra er een uitbraak van KVP in Nederland is bevestigd, treedt de standstill in werking. De periode van de 72 uur standstill wordt gebruikt om de aard en omvang van de besmetting in beeld te brengen. Aan het begin van de standstill is vaak alleen maar bekend dat een bedrijf besmet is. Om vaccinatie als instrument efficiënt in te kunnen zetten is meer informatie nodig. Op basis van een advies van de door de verantwoordelijke bewindspersoon ingestelde groep van deskundigen en op basis van andere factoren (zoals economische, maatschappelijke factoren) wordt de afweging gemaakt om al dan niet te vaccineren. Uiteindelijk zal de verantwoordelijke bewindspersoon beslissen of en hoe er gevaccineerd zal gaan worden. Dit plan zal in het SCoFCAH aan de andere lidstaten en de Europese Commissie worden gepresenteerd. In afwachting van goedkeuring zal de vaccinatiecampagne worden voorbereid. Na goedkeuring van het plan kan er met vaccinatie worden begonnen.

Tijdens de 72 uur standstill zullen besmette bedrijven evenals contactbedrijven en bedrijven in een cirkel van één kilometer rondom besmette bedrijven preventief worden geruimd. Varkenshouders moeten zich realiseren dat er bij een KVP-uitbraak nog steeds dieren preventief geruimd zullen worden. Door het inzetten van vaccinatie zal het aantal dieren dat preventief geruimd moet worden wel sterk afnemen.

9.3.3 Groep van deskundigen (veterinair technisch)

De KVP-richtlijn geeft aan dat een groep van deskundigen betrokken moet worden bij het adviseren over een optimale bestrijdingsstrategie. Deze groep zal een advies uitbrengen, waarin op veterinaire gronden wordt aangegeven of en zo ja hoe vaccinatie kan worden ingezet. Het afwegen van de maatschappelijke en economische belangen ten opzichte van de veterinaire-technische belangen wordt in het Departementaal Adviesteam gedaan. Uiteindelijk neemt de verantwoordelijk bewindspersoon van EZ de beslissing of er gevaccineerd gaat worden.

9.3.4 Gebieden waarin gevaccineerd zal worden

9.3.4.1 Vaccinatiecirkels

Het uitgangspunt is dat er in een 'cirkel' van twee kilometer rondom besmette bedrijven gevaccineerd gaat worden. Deze worden aangeduid als vaccinatiecirkels. Het is echter aan de groep van deskundigen om in te schatten of het uitgangspunt twee kilometer rondom besmette bedrijven ook voor de huidige uitbraak een "optimale vaccinatiestrategie" is. Er zijn situaties denkbaar waar een groter gebied de optimale strategie is (bijvoorbeeld bij een explosieve toename van uitbraken).

9.3.4.2 Voorlopige vaccinatiegebieden

Om bij een KVP-uitbraak de mogelijkheid te hebben om bij een nieuwe besmetting snel te reageren zal bij het voorstel voor vaccinatie in Brussel een voorlopig ("preliminary") vaccinatiegebied worden aangegeven. Bij een nieuwe besmetting binnen dit voorlopige

gebied wordt automatisch tot vaccinatie van een twee kilometer cirkel overgegaan. Er zal bij het voorstel voor het SCoFAH voor de voedselketen en de diergezondheid aangegeven worden hoeveel bedrijven en hoeveel dieren er zich binnen dit gebied bevinden.

Het uitgangspunt is dat het voorlopige vaccinatiegebied een gebied is waarin naar verwachting alle vaccinatiecirkels kunnen worden opgenomen. Als vaccinatiecirkels te ver uit elkaar liggen zal er een uitbreiding van het voorlopige vaccinatiegebied plaats moeten vinden waarvoor opnieuw toestemming in Europa zal moeten worden gezocht.

Bij een uitbraak ver buiten het voorlopige vaccinatiegebied zal een nieuw gebied moeten worden aangegeven.

9.3.4.3 Te vaccineren dieren

Ook binnen een vaccinatiecirkel kunnen er groepen varkens zijn, waarvoor de groep van deskundigen kan adviseren deze groepen niet te vaccineren, bijvoorbeeld beren in KI-centra en varkens in laboratoria.

9.3.5 Uitbraak in een nieuw gebied

Na de 72 uur standstill is Nederland in regio's ingedeeld en indien er gevaccineerd gaat worden, wordt een voorlopig vaccinatiegebied ingesteld. Bij een uitbraak buiten dit voorlopige vaccinatiegebied vindt opnieuw een beoordeling plaats.

9.3.6 Hobbydieren

Gedifferentieerd beleid bij hobbydieren en of bijzondere rassen ten aanzien van preventief ruimen is mogelijk (zie Hoofdstuk 12.2, 12.4 en 12.5). Vaccinatie wordt toegepast indien de hobbydieren en/of bijzondere rassen zich binnen de vaccinatiecirkels bevinden.

9.4 Maatregelpakket voorlopig vaccinatiegebied

Indien vaccinatie ingezet wordt bij de bestrijding van de uitbraak van KVP, dan wordt er een voorlopig vaccinatiegebied ingesteld waarbinnen in vaccinatiecirkels gevaccineerd wordt. In de EU-richtlijn (2001/89) wordt in het artikel 19 ingegaan op de maatregelen die een lidstaat moet nemen indien er gevaccineerd wordt. Uitgaande van een beschermende vaccinatie betekent dit dat Nederland in het begin van de vaccinatie aan zal moeten geven wat de voorwaarden zijn waaronder gevaccineerd wordt en wat de garanties zijn die Nederland kan geven om een duidelijk onderscheid te maken tussen geïnfecteerde, gevaccineerde en niet gevaccineerde varkens. Op grond van deze garanties kunnen na afloop van de uitbraak en uitgebreide monitoring, vervoersbeperkingen voor alle dieren worden opgeheven. De maatregelen die voor het voorlopige vaccinatiegebied in aanvang van kracht zullen zijn, zijn identiek aan het maatregelpakket van de besmette regio. (zie hoofdstuk 8.5).

9.5 Uitvoering vaccinatie

Alle gevaccineerde varkens worden blijvend gemerkt.

9.5.1 Biggen

Op alle vermeerderings- en fokbedrijven zullen alle biggen ouder dan twee dagen eenmalig worden gevaccineerd. Hiermee zullen zij tot het einde van een mestperiode beschermd zijn. Komt het bedrijf na eerste vaccinatie in een nieuwe vaccinatiecirkel te liggen, dan zullen alle nog niet gevaccineerde biggen vanaf twee dagen leeftijd worden gevaccineerd. Daarnaast zullen alle varkens die in groepen zitten waar minstens een varken zit die bij de eerste vaccinatie dat jonger was dan twee weken worden gevaccineerd.

Indien transport uit welzijnsoverweging nodig is, zou transport van biggen naar vleesvarkenbedrijven binnen het vaccinatiegebied een mogelijkheid kunnen zijn. Voorwaarde hierbij is dat alle getransporteerde dieren gevaccineerd zullen moeten zijn.

9.5.2 Vleesvarkens

Alle vleesvarkens zullen eenmalig worden gevaccineerd. Vleesvarkens die als big al gevaccineerd zijn hoeven niet opnieuw gevaccineerd te worden, tenzij ze op moment van vaccinatie jonger dan twee weken waren. Indien de varkens vanuit een vleesvarkenbedrijf worden afgevoerd naar een aangewezen slachthuis zal voorafgaande aan het transport een uitgebreid onderzoek moeten plaatsvinden om uit te sluiten dat een infectie het bedrijf is binnengeslopen.

Het bedrijf waarvan de varkens zijn afgevoerd kan nieuwe biggen aannemen van een vermeerderingsbedrijf binnen het vaccinatiegebied. Indien er een overschot aan biggen binnen het gebied is, kunnen ook tot dusver lege stallen worden gebruikt voor de opvang van gevaccineerde biggen.

9.5.3 Zeugen

Zeugen worden niet gevaccineerd. Alle vrouwelijke geslachtsrijpe dieren die minimaal éénmaal geïnsemineerd of gedekt zijn worden tot deze categorie gerekend. Door het niet vaccineren van zeugen wordt het risico van carrier biggen verminderd.

9.5.4 Opfokgelten

Opfokgelten worden gevaccineerd. Voor gevaccineerde dieren geldt tijdens de bestrijding een fokverbod. Na afloop van de bestrijding zullen gevaccineerde gelten geïnsemineerd mogen worden.

9.5.5 Beren

Zoek- en dekberen op vermeerderings- en fokbedrijven (waar naast een groot aantal ongevaccineerde dieren ook gevaccineerde gelten en biggen aanwezig zijn) worden gevaccineerd. KI bedrijven waar uitsluitend beren aanwezig zijn worden in principe gevaccineerd, tenzij op basis van advies van de groep van deskundigen anders wordt besloten.

9.5.6 Hobbydieren

Vaccinatie wordt toegepast indien de hobbydieren zich binnen de vaccinatiecirkels bevinden. Zeugen op hobbydierbedrijven worden niet gevaccineerd. Hobbydieren die zich

niet binnen de vaccinatiecirkel bevinden, worden niet gevaccineerd. Het is ook niet mogelijk om hobbydieren preventief te laten vaccineren tegen KVP als er geen uitbraak is in Nederland.

9.6 Verplaatsing in verband met welzijn

9.6.1 Vleesvarkens

Na vaccinatie kan een introductie van het varkenspest virus subklinisch (zonder duidelijke symptomen) verlopen, wat niet wordt opgemerkt. Dieren kunnen kort na vaccinatie dan wellicht toch nog virus uitscheiden. Daarom mogen dieren pas vier weken na vaccinatie worden getransporteerd.

Voorafgaand aan een transport wordt het bedrijf bezocht voor een klinische inspectie en een serologische steekproef. Dit gebeurt om uit te sluiten dat een infectie het bedrijf is binnengekomen. Bij klinische verdenking zal een specialistenteam het bedrijf bezoeken en de gebruikelijke procedure volgen.

Om beter te kunnen reinigen en ontsmetten en om de klinische en serologische beoordeling in eenmaal te kunnen afronden worden hele afdelingen in één keer afgeleverd.

Bij vleesvarkens zal alleen transport naar een aangewezen slachthuis kunnen plaatsvinden. Het aangewezen slachthuis zal op één dag alleen gevaccineerde of niet-gevaccineerde dieren mogen slachten om een goede scheiding tussen vlees van gevaccineerde en vlees van niet-gevaccineerde dieren mogelijk te maken.

9.6.2 Gevaccineerde biggen

Afvoer is alleen mogelijk naar gevaccineerde vleesvarkenbedrijven of lege bedrijven in een vaccinatiegebied.

Voorafgaand aan een transport wordt het bedrijf bezocht voor een klinische inspectie en een serologische steekproef.

9.6.3. Niet-gevaccineerde biggen

Biggen die de afgelopen tien weken niet in een vaccinatiecirkel hebben verbleven zullen een gewicht hebben bereikt waarop ze afgevoerd kunnen worden naar een vleesvarkenbedrijf. Ze zullen voor afvoer moeten worden bemonsterd om te kunnen garanderen dat ze niet geïnfecteerd zijn.

Hoofdstuk 10: Afbouw

10.1 Afbouw algemeen

10.2 Afbouw per gebied

10.2.1 Regio's

10.2.2 Beschermings- en toezichtsgebied (B/T gebied)

10.2.3 Voorlopig vaccinatiegebied

10.3 Afbouw maatregelpakketten

10.3.1 Vervoer van varkens en van ongevoelige diersoorten

10.3.1.1 Vervoer ivm dierenwelzijn

10.3.1.2 Vervoer naar slachthuis

10.3.1.3 Vervoer tussen bedrijven

10.3.2 Mest

10.3.2.1 Beschermings- en toezichtsgebied

10.3.2.2 Regio besmet

10.3.2.3 Regio vrij

10.3.3 Levende producten

10.3.4 Melk

10.3.5 Diervoeders

10.3.6 Destructiemateriaal

10.4 Afbouw vaccinatiegebied

10.4.1 Vervoer van varkens

10.4.2 Vervoer van ongevoelige diersoorten

10.4.3 Levende producten

10.4.4 Mest

10.4.5 Melk

10.4.6 Diervoeders

10.4.7 Bezoekers

10.4.8 Destructiemateriaal

10.5 Herbevolking

10.1 Afbouw algemeen

Op basis van de situatie kan op een gegeven moment besloten worden om maatregelen per gebied te versoepelen. In dit hoofdstuk wordt het denkraam besproken waarlangs de afbouw kan plaatsvinden. Kort wordt besproken hoe de afbouw van gebieden en van de maatregelpakketten zal plaatsvinden (10.2 en 10.3). In bijlage 8 is een tabel opgenomen als hulpmiddel om tijdens de bestrijding structureel af te bouwen. Iets uitgebreider wordt de afbouw van het vaccinatiegebied beschreven. In de KVP-richtlijn wordt hierover weinig geschreven (vergeleken met de MKZ-richtlijn).

Aangezien iedere crisis anders verloopt en ook andere risico's met zich meebrengt, zal over de afbouw pas in detail besloten kunnen worden ten tijde van de crisis. De criteria voor afbouw variëren per gebied.

10.1.1 Afbouw algemeen

In de nafase zullen maatregelen geleidelijk opgeheven worden en afhankelijk van de fase waarin de crisis zich op dat moment bevindt (zie tabel 6).

- De afbouw van de aandachtsfase en/of de verdenkingsfase gaat in wanneer de dreiging van een crisis is geweken. Het kan zijn dat de KVP uitbraak in de getroffen landen onder controle is, of dat maatregelen die genomen zijn afdoende zijn.
- De afbouw van de crisisfase gaat in op het moment dat er geen uitbraken van KVP meer zijn in Nederland. Afbouw zal plaatsvinden per gebied. De minst risicovolle gebieden komen als eerste in aanmerking voor versoepeling. Na opheffing van het gebied worden ook alle voor het gebied geldende maatregelen opgeheven.

Tabel 6: Verschillende fases

Afbouw	Omschrijving
Aandachtsfase	Dreiging van een besmetting afkomstig uit het buitenland is genormaliseerd/ geweken.
Verdenkingsfase	Laboratoriumuitslagen zijn negatief en er is geen klinische verdenking meer aanwezig.
Crisisfase	Er zijn geen onverwachte uitbraken van KVP meer en bestaande uitbraken zijn onder controle.

Maatregelen op basis van EU-regelgeving mogen pas opgeheven worden na de voorgeschreven termijn of na goedkeuring van de Europese Commissie.

10.2 Afbouw per gebied

10.2.1 Regio's

De versoepeling kan, afhankelijk van de situatie binnen een regio, in de ene regio eerder plaatsvinden dan in de andere. Het vervoer tussen vrije regio's kan weer worden toegestaan en verschillende vrije regio's kunnen worden samengevoegd. Het feit dat de

regio's opgebouwd zijn uit meerdere deelregio's maakt het ook mogelijk om tijdens de afbouw deze geleidelijk af te pellen om het gebied met restricties geleidelijk aan te verkleinen. Zo is het eventueel mogelijk dat op een eerder tijdstip uit een groter gedeelte van Nederland export weer toegestaan is.

De regionaliseringsregeling als totaal zal opgeheven worden na opheffing van alle B/T gebieden.

10.2.2 Beschermings- en toezichtsgebied (B/T gebied)

Opheffen van het B/T gebied vindt plaats volgens de richtlijn 2001/89/EEG. Dit betekent dat opheffing pas plaatsvindt tenminste 30 dagen na reiniging en ontsmetting van het laatste besmette bedrijf in het betreffende B/T gebied en nadat alle bedrijven met gevoelige dieren in het B/T gebied zijn gescreend, met gunstig resultaat. In de tussentijd kunnen bepaalde maatregelen versoepeld worden.

10.2.3 Voorlopige Vaccinatiegebied

Het opheffen van het voorlopig vaccinatiegebied kan pas nadat in Nederland de B/T gebieden zijn opgeheven. Dit betekent dat maatregelen tot deze tijd van kracht blijven.

10.3 Afbouw maatregelpakketten

In deze paragraaf wordt per categorie kort weergegeven hoe de afbouw plaats kan vinden. De beschrijving is niet uitputtend, aangezien niet elke situatie kan worden voorspeld, maar geeft een idee van de benadering. In de tabel van bijlage 8 is iedere maatregel apart genoemd met het doel in het verloop van de epidemie deze maatregelen geregeld te beoordelen op basis van een aantal criteria zoals onder andere veterinaire risico, hinder en handhaafbaarheid. De tabel kan op die manier gebruikt worden als leidraad bij de afwegingen die tijdens de crisis gemaakt worden, om bepaalde maatregelen wel of niet op te heffen of te versoepelen.

10.3.1 Vervoer van varkens en van ongevoelige diersoorten

Er dient onderscheid gemaakt te worden in het vervoer van varkens en van ongevoelige diersoorten (herkauwers, pluimvee, paarden) en in regio's. Voor ongevoelige diersoorten kunnen reeds in een vroeg stadium minder beperkende maatregelen toegestaan worden, afhankelijk van de situatie.

10.3.1.1 Vervoer in verband met dierenwelzijn

Uitzonderingen in de beperkende maatregelen kunnen worden gemaakt vanwege dierenwelzijnsproblemen, zoals vervoer van hoogdrachtige vaarzen en ooien of pasgeboren kalveren/lammeren. In dat geval kan voor vervoer binnen de regio ontheffing worden verleend.

Voor varkens zullen in de loop van de bestrijding transporten (naar het slachthuis) vanwege welzijnsproblemen mogelijk moeten worden gemaakt. De voorwaarden waaronder dit zal worden toegestaan zullen mede afhankelijk zijn van de duur van de beperkingen in een gebied en de overzichtelijkheid van de situatie.

10.3.1.2 Vervoer naar slachthuis

In het algemeen start de versoepeling met het toestaan van de afvoer van slachtdieren naar een slachthuis. Daarna volgt transport van bedrijf naar bedrijf met dien verstande dat de transporten één op één plaatsvinden. Voor slachthuizen betekent dit het aangewezen slachthuis, eerst alleen binnen het betreffende gebied. Later kan, afhankelijk van de slachtcapaciteit, een uitzondering gemaakt worden voor het vervoer van varkens via een aangewezen route naar een aangewezen slachthuis buiten het gebied.

10.3.1.3 Vervoer tussen bedrijven

Als eerste zal in de vrije regio's toegestaan zijn dat ongevoelige dieren van een bedrijf met varkens naar een ander bedrijf met varkens binnen eenzelfde regio mogen worden vervoerd, of naar een bedrijf zonder varkens binnen of buiten een regio.

Indien vervoer tussen bedrijven van varkens weer wordt toegestaan, zal dit ook eerst tussen bedrijven in de vrije regio's zijn. De voertuigen waarmee varkens worden getransporteerd moeten na ieder transport gereinigd en gedesinfecteerd worden volgens een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol (zie 7.7). Later zal vervoer kunnen worden uitgebreid tot het toestaan van transporten tussen de vrije regio's.

10.3.2 Mest

Onderscheid dient gemaakt te worden in mest van varkens en van ongevoelige diersoorten. Voor ongevoelige diersoorten kunnen al in een vroeg stadium minder beperkende maatregelen toegestaan worden mits controle door de NVWA mogelijk is. Mest afkomstig van bedrijven zonder varkens mag op een gegeven moment over de regiogrenzen vervoerd worden mits aangetoond kan worden dat de mest afkomstig is van een bedrijf zonder varkens.

Tenslotte komt de registratieplicht van het vervoer van (pluimvee)mest en het hygiëneprotocol te vervallen.

Voor een vervoermiddel het bedrijf mag verlaten, moet het eerst gereinigd en ontsmet worden op basis van een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Bij mestproblemen is afzet naar een centrale opslagplaats of installatie voor mestverwerking buiten de regio onder voorwaarden mogelijk.

10.3.3 Levende producten

De levering van levende producten (sperma) van varkens is in principe niet geregionaliseerd. Sperma, eicellen en embryo's van varkens mogen bedrijven in een BT-gebied niet verlaten, dus voor KI bedrijven in een BT-gebied zal levering niet meer mogelijk zijn.

Levering afkomstig van bedrijven buiten een BT-gebied is alleen toegestaan aan de openbare weg grenzend aan het bestemmingsadres. Als de bezoekersregeling wordt ingetrokken, zal ook de levering van voorwaarde aan de openbare weg komen te vervallen.

Bij opheffing van het B/T-gebied mag een KI-station ook vanuit dit gebied weer leveren. Ten slotte mag ook weer op het bedrijf geleverd worden.

10.3.4 Melk

Ophalen van melk en melkmonsters binnen een regio en afvoer naar de dichtstbijzijnde melkfabriek of een centraal melkcontrole-laboratorium in of buiten de regio is toegestaan, ongeacht de situatie binnen de regio. Na samenvoeging van regio's komt tenslotte ook het hygiëneprotocol te vervallen.

Al in eerdere fase wordt het vervoer van melk vanaf bedrijven zonder varkens toegestaan. Voorwaarde hiervoor is een streng hygiëneprotocol en door de NVWA controleerbare ritoverzichten.

10.3.5 Diervoeders

Alleen het vervoer van voeders voor vee en pluimvee naar bedrijven met varkens is geregionaliseerd. Na samenvoeging van regio's komt tenslotte ook het hygiëneprotocol te vervallen.

10.3.6 Destructiemateriaal

Alleen het ophalen van destructiemateriaal voor bedrijven met varkens is geregionaliseerd. Tevens gelden er extra voorwaarden voor R&O en controle voor het ophalen van destructie materiaal. Na samenvoeging van regio's komen tenslotte ook de extra voorwaarden te vervallen.

10.4 Afbouw vaccinatiecirkels

In de Europese richtlijn voor KVP (2001/89) wordt, in tegenstelling tot de MKZ-richtlijn, niet aangegeven hoe de afbouw van de maatregelen van het vaccinatiegebied plaatsvindt. Toch is het ook mogelijk voor KVP verschillende fases te onderkennen.

- Fase 1 geldt van het begin van vaccinatie tot 30 dagen na de laatste vaccinatie.
- Fase 2 gaat in na fase 1 en is geldig tot de (gunstige) uitslag van de screening bekend is.
- Fase 3 gaat in na de screening en R&O van bedrijven met gevaccineerde varkens en is geldig tot Nederland door de EU vrij wordt verklaard van een besmetting met KVP.

10.4.0 Maatregelen in Fase 1

In **Fase 1** komen de maatregelen voor de vaccinatiecirkels overeen met de maatregelen in het B/T-gebied (8.4). Immers het B-gebied is minimaal 3 km. rond besmet bedrijf, de vaccinatiecirkel is twee kilometer. Hierna wordt beschreven hoe de afbouw plaatsvindt over de fasen 2 en 3.

10.4.1 Vervoer van varkens

Fase 2

Idem aan de maatregelen in fase 1.

Varkens mogen met een ontheffing vervoerd worden rechtstreeks naar een slachthuis binnen of buiten het vaccinatiegebied.

Fase 3

Het vervoer van varkens is, met ontheffing, toegestaan tussen bedrijven binnen het vaccinatiegebied.

Het vervoer van varkens naar een locatie buiten het vaccinatiegebied is verboden, tenzij met ontheffing rechtstreeks naar een slachthuis om onmiddellijk geslacht te worden.

10.4.2 Vervoer van ongevoelige diersoorten

Fase 2

Idem aan de maatregelen in fase 1.

Fase 3

Aan het vervoer van ongevoelige dieren zijn geen restricties verbonden.

10.4.3 Levende producten

Fase 2

Idem aan de maatregelen in fase 1

Fase 3

Voor het leveren van sperma van ongevoelige dieren zijn er geen beperkingen.

Het leveren van levende producten (sperma) van varkens is alleen toegestaan aan de openbare weg grenzend aan het bedrijf van bestemming en afkomstig van bedrijven buiten een BT-gebied. Als de bezoekersregeling wordt ingetrokken zal ook de levering van voorwaarde aan de openbare weg komen te vervallen.

10.4.4 Mest

Fase 2

Idem aan de maatregelen in fase 1

Fase 3

Het vervoer van mest van vee en pluimvee en uitrijden ervan is mogelijk mits het vervoermiddel alvorens het bedrijf te verlaten gereinigd en ontsmet wordt (op basis van een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol).

10.4.5 Melk

Fase 2

Idem aan de maatregelen in fase 1.

Fase 3

Idem aan de maatregelen in fase 1.

Het ophalen van melkmonsters en de verwerking in laboratoria is toegestaan met een officiële vergunning.

10.4.6 Diervoeders

Fase 2

Idem aan de maatregelen in fase 1.

Fase 3

Afhankelijk van de afbouw van de regionalisering. Indien de regionalisering is opgeheven gelden ook hier geen restricties voor het vervoer van diervoeder.

10.4.7 Bezoekers

Fase 2

Idem aan de maatregelen in fase 1.

Fase 3

Afhankelijk van de afbouw van de regionalisering. Indien de bezoekersregeling is opgeheven, dan zal deze in het vaccinatiegebied ook opgeheven zijn.

10.4.8 Destructiemateriaal

Fase 2

Idem aan de maatregelen in fase 1.

Fase 3

Idem aan de maatregelen in fase 1.

10.5 Herbevolking

De EU-richtlijnen (2001/89 en 2002/60) beschrijven in artikel 13 de eisen voor herbevolking van bedrijven. Op basis hiervan zal er een nationale herbevolkingsregeling komen die is toegespitst op de Nederlandse situatie. De regeling zal een jaar na de datum waarop Nederland vrij is verklaard van KVP komen te vervallen, zodat bedrijven die na deze datum gaan herbevolken geen last meer hebben van de regeling, maar ook geen aanspraak meer kunnen maken op de regeling.

Hoofdstuk 11: Ongevoelige diersoorten en akkerbouwbedrijven

11.1 Inleiding

11.2 Herkauwers

11.2.1 Inleiding

11.2.2 Maatregelentabel

11.2.3 Toelichting van de maatregelen:

11.2.3.1 Besmette en Verdachte bedrijven

11.2.3.2 Voorwaarden voor vervoer van koeien, schapen en geiten.

11.2.3.3 Levensbedreigende situatie

11.2.3.4 Paarden op de weg

11.2.3.5 Weiden van herkauwers

11.2.3.6 Bezoekersregeling

11.2.3.7 Sperma

11.2.3.8 Vaccinatiegebied

11.2.3.9 Vervoer van herkauwers op bedrijven met varkens in het B/T-gebied

11.2.3.10 Bijeenbrengen van herkauwers

11.2.3.11 Afbouw

11.2.3.12 Mest en diervoer

11.3 Paarden

11.3.1 Inleiding

11.3.2 Maatregelentabel

11.3.3 Toelichting van de maatregelen:

11.3.3.1 Besmette en Verdachte bedrijven

11.3.3.2 Voorwaarden voor vervoer van paarden of paarden op de weg

11.3.3.3 Levensbedreigende situatie

11.3.3.4 Paarden op de weg

11.3.3.5 Rijden van paarden

11.3.3.6 Weiden van paarden

11.3.3.7 Bezoekersregeling

11.3.3.8 Sperma

11.3.3.9 Vaccinatiegebied

11.3.3.10 Vervoer van paarden op bedrijven met varkens in het B/T-gebied

11.3.3.11 Bijeenbrengen van paarden

11.3.3.12 Afbouw

11.4 Pluimvee

11.4.1 Inleiding

11.4.2 Maatregelentabel

11.4.3 Toelichting van de maatregelen

11.4.3.1 Besmette en Verdachte bedrijven

11.4.3.2 Eendagskuikens

11.4.3.3 PVE geleidebiljet

11.4.3.4 Compartimentering

11.4.3.5 Levend pluimvee

- 11.4.3.6 Eieren
- 11.4.3.7 Bezoekers
- 11.4.3.8 Diervoeder
- 11.4.3.9 Mest
- 11.4.3.10 Hobbypluimvee
- 11.4.3.11 Afbouw
- 11.5 Overige ongevoelige diersoorten
 - 11.5.1 Inleiding
 - 11.5.2 Bedrijfsmatig gehouden ongevoelige dieren
 - 11.5.3 Postduiven
 - 11.5.4 Hobbymatig gehouden ongevoelige dieren
- 11.6 Akkerbouwbedrijven met of zonder gevoelige diersoorten
 - 11.6.1 Akkerbouwbedrijven met varkens
 - 11.6.2 Akkerbouwbedrijven zonder varkens

11.1 Inleiding

Ook diersoorten die niet gevoelig zijn voor een infectie met KVP virus kunnen een rol spelen in de verspreiding ervan. Zij het virus passief verslepen, maar ook kunnen vervoermiddelen waarin ongevoelige dieren worden vervoerd in aanraking zijn geweest met het virus (bijv. via mest) en zo de infectie overbrengen. De maatregelen voor ongevoelige diersoorten richten zich dan ook op deze aspecten.

Ongevoelige dieren die niet in contact komen met varkens vormen geen risico voor de verspreiding, maar voor een handhaver is dat echter niet te zien. Daarom zullen ook voor deze categorie dieren beperkende maatregelen gelden.

Omdat de risico's verschillen, wordt onderscheid gemaakt tussen dieren afkomstig van bedrijven met varkens en bedrijven zonder varkens.

In dit hoofdstuk worden de maatregelen besproken die van toepassing zijn op herkauwers (11.2), paarden (11.3) en pluimvee (11.4), overige ongevoelige diersoorten (11.5) en akkerbouwbedrijven (11.6). Niet alle omstandigheden zijn in een draaiboek te voorzien en te beschrijven. De hoofdlijnen zijn uitgezet in dit hoofdstuk en van houders van deze diersoorten en bedrijven wordt verwacht om voor alle situaties de risico's en noodzaak goed af te wegen.

Bedrijven zonder varkens

Aan het vervoer van dieren van bedrijven zonder varkens worden minder strikte eisen gesteld dan aan het vervoer van dieren waar ook varkens gehouden worden. Houders van een bedrijf zonder varkens zullen dit moeten kunnen aantonen. Paardenhouders moeten in het bezit zijn van een zogenaamde "Eigen verklaring".

Bedrijven met varkens

Voor bedrijven met varkens gelden maatregelen in principe voor het gehele bedrijf. Voor heel Nederland geldt dat bezoekers het bedrijfsgedeelte niet mogen betreden. Bij een goede scheiding van het bedrijfsgedeelte tussen de varkens en eventuele overige dieren geldt het bezoekersverbod alleen voor het gedeelte met varkens. Indien geen goede scheiding gemaakt kan worden geldt het bezoekersverbod voor het hele bedrijf. Voor meer informatie en uitzonderingen op regels voor bedrijfshygiëne zie paragraaf 7.8.

11.2 Herkauwers

11.2.1 Inleiding

Omdat herkauwers vaak niet strikt gescheiden worden gehouden van varkens en omdat voor diertransporten dezelfde voertuigen kunnen worden gebruikt, zijn de risico's van virusoverdracht via herkauwers groter dan via andere ongevoelige diersoorten en worden er extra maatregelen getroffen. Deze maatregelen worden in een tabel (11.2.2) weergegeven voor bedrijven met en zonder varkens in de verschillende gebieden. De maatregelen worden daarna in verder toegelicht (11.2.3).

De maatregelen worden in principe in het begin van de uitbraak genomen. Afhankelijk van de situatie kan de nafase intreden. Voor de standstill blijven de maatregelen maximaal 72 uur van kracht (zie ook hoofdstuk 10, de afbouw).

11.2.2. Maatregelentabel: Herkauwers

	Bedrijven met varkens						Bedrijven zonder varkens			
	Verdacht bedrijf	Besmet bedrijf	Standstill	B/T/vaccinatie gebied	Besmette regio	Vrije regio	Standstill	B/T/vaccinatie gebied	Besmette regio	Vrije regio
Vervoer herkauwers naar slachthuis	X	C ⁴⁾	X	A ¹³⁾	A ¹³⁾	O	X	A ¹³⁾	O	O
Afvoer herkauwers	X	C ⁴⁾	X	A ⁸⁾	A ⁸⁾	A ²⁾	X	A ⁸⁾	O ⁸⁾	O ⁸⁾
Aanvoer van herkauwers	X	C ⁴⁾	X ¹⁾	A ^{5,9)}	A ^{5,9)}	A ⁵⁾	X	A ⁹⁾	O ⁹⁾	O ⁹⁾
Weiden van herkauwers	X	C ⁴⁾	X	O	O	O	X	O	O	O
Export levende dieren	X	X	X	X	C ⁷⁾	O ⁷⁾	X	O ⁷⁾	O ⁷⁾	O ⁷⁾
Afvoer van melk (-producten)	X	C ⁴⁾	X	C ²⁾	C ²⁾	C ²⁾	A ¹⁰⁾	A ²⁾	A ²⁾	A ²⁾
Levende producten ontvangen	X	C ⁴⁾	A ^{6,12)}	A ^{6,12)}	A ^{6,12)}	A ⁶⁾	A ⁶⁾	O	O	O
Bezoekers	X	C ⁴⁾	X ¹²⁾	A ¹²⁾	A ¹²⁾	A ¹²⁾	O	O	O	O
Diervoer voor herkauwers	X	C ⁴⁾	X	C ¹³⁾	C ¹³⁾	C ¹³⁾	C ¹¹⁾	O	O	O
Mestvervoer (van herkauwers)	X	C ⁴⁾	X	X	X	A ¹³⁾	X	A ¹³⁾	A ¹³⁾	O
Sperma	A ¹⁴⁾	A ¹⁴⁾	A ¹⁴⁾	A ¹⁴⁾	A ¹⁴⁾	A ¹⁴⁾	O	O	O	O

X= Niet toegestaan; C= Niet toegestaan tenzij,... ; A=Toegestaan onder voorwaarde, O= Toegestaan

1 Eénmalig naar huis halen hoogdrachtige of melkgevende dieren, is toegestaan met toetsing

2 Binnen regio met hygiëneprotocol

3 Aanmelden vervoer, reiniging en ontsmetting

- 4 Na laatste reiniging en ontsmetting
- 5 Indien ander bedrijf met varkens, binnen regio, niet uit BT/V gebied, met hygiëneprotocol
- 6 Spermaeicellen/embryo's, aflevering aan de openbare weg.
- 7 In overeenstemming (inclusief verzamelen) met EU-regels.
- 8 Naar bedrijven zonder varkens, binnen regio, met hygiëneprotocol.
- 9 Van bedrijven zonder varkens, binnen regio, met hygiëneprotocol.
- 10 Per rit alleen niet-gemengde bedrijven en met hygiëneprotocol
- 11 Levering aan ongemengde kalverbedrijven
- 12 Bezoekersregeling
- 13 Rechtstreeks, binnen regio met hygiëneprotocol
- 14 Stieren mogen niet in contact geweest zijn met varkens. Aflevering en gebruik is uitsluitend toegestaan onder voorwaarde van de bezoekersregeling.

11.2.3 Toelichting van de maatregelen

11.2.3.1 Besmette en verdachte bedrijven

Bedrijven die besmet of verdacht zijn verklaard staan onder toezicht van de NVWA en kunnen te allen tijde bij de NVWA informatie krijgen over de geldende maatregelen. Op een besmet bedrijf zullen alleen de varkens worden geruimd. Na ruiming van de varkens zijn, na de laatste reiniging en ontsmetting, de maatregelen van toepassing voor een bedrijf zonder varkens.

11.2.3.2 Voorwaarden voor vervoer.

Indien het vervoer van herkauwers per vervoermiddel over de openbare weg (dus niet over koepaden) wordt toegestaan, zal dit plaatsvinden onder de volgende voorwaarden:

- Indien herkauwers in een transportmiddel worden vervoerd, dient dit vervoermiddel speciaal voor herkauwers bestemd te zijn en ook als zodanig herkenbaar te zijn.
- Het vervoer moet geregistreerd worden door de eigenaar via I&R systeem en op een UBN verklaring. Deze verklaring moet met het transportmiddel worden meegenomen tijdens het vervoer.
- Op basis van een "eigen verklaring" (schapen) moet verklaard worden of een herkomstbedrijf of bestemmingsbedrijf al dan niet varkens heeft. In de eigen verklaring verklaart de houder dat de dieren afkomstig zijn van een bedrijf zonder varkens (een voorbeeld is te vinden in bijlage 8).
- Het vervoermiddel waarin herkauwers vervoerd worden moet voor en na het vervoer gereinigd en ontsmet worden volgens een hygiëneprotocol dat door de NVWA is goedgekeurd (zie 7.6 en 7.7).
- Indien het vervoer plaatsvindt naar een bedrijf zonder varkens, dient de vervoerder ook een eigen verklaring van het bestemmingsadres te hebben. (Een voorbeeld is te vinden in bijlage 8).
- Indien het vervoer plaatsvindt naar een bedrijf met varkens, moet de bezoekersregeling op dat bedrijf in acht worden genomen, bijvoorbeeld door uitladen aan de openbare weg.

11.2.3.3 Levensbedreigende situatie

Ontheffing van het vervoersverbod voor herkauwers van verdachte of besmette bedrijven of tijdens de standstill is wordt niet verleend. Indien bij levensbedreigende situaties behoefte is aan professionele hulp in een daarvoor ingerichte kliniek waar zich uitsluitend ongevoelige dieren bevinden mag de herkauwer naar een dergelijke kliniek vervoerd worden onder de volgende voorwaarden:

- alleen op attest van een dierenarts (voorbeeld zie bijlage 8);
- alleen met toestemming vooraf van de dierenarts van de kliniek;
- melding vooraf van reisroute aan de NVWA.

11.2.3.4 Herkauwers op de weg

Bij het oversteken van de openbare weg geldt dat dit slechts éénmalig mag gebeuren en alleen om welzijnsproblemen te voorkomen.

Pas in de nafase of bij vaststelling van een vrije regio mag de openbare weg worden overgestoken door herkauwers.

11.2.3.5 Weiden van herkauwers

Herkauwers mogen op de aan de stal grenzende weide worden geweid.

11.2.3.6 Bezoekersregeling

De bezoekersregeling geldt voor bedrijven met varkens. Op deze bedrijven is het bezoek van de dierenarts toegestaan, echter alle overige bezoekers mogen alleen op het bedrijf komen indien er een goede scheiding is tussen varkens en herkauwers (zie § 7.8). Is er geen goede scheiding, dan mogen bezoekers alleen in het woonhuisgedeelte. Dit betekent dat bij slechte scheiding tussen gedeelten, het mogelijk kan zijn dat er aan de openbare weg moet worden afgeleverd

Een bedrijf met alleen herkauwers in een B/T gebied dient te overwegen bezoekers zo veel mogelijk van het bedrijf te weren.

11.2.3.7 Sperma van/voor herkauwers

Sperma mag worden gewonnen en vervoerd als de herkauwers niet in contact zijn geweest met varkens. Levering van sperma voor kunstmatige inseminatie aan een bedrijf met tevens varkens is mogelijk onder voorwaarde van de bezoekersregeling.

11.2.3.8 Voorlopige vaccinatiegebied

In het voorlopig vaccinatiegebied gelden de regels zoals beschreven voor de besmette regio. In de vaccinatiecirkels gelden de regels zoals beschreven in het B/T gebied. Bij opheffing van het B/T-gebied(en) zullen de maatregelen van de regio gelden en vervallen ook de maatregelen voor herkauwers voor de vaccinatiecirkels.

Bij een uitbraak van AVP wordt geen vaccinatiegebied ingesteld.

11.2.3.9 Vervoer van herkauwers op bedrijven met varkens in het B/T-gebied

Herkauwers mogen tot dertig dagen na de laatste uitbraak niet worden vervoerd. Daarna kan dit onder de aanvullende voorwaarden:

- Registratie transport in I&R systeem
- Reinigen van dier en vervoermiddel

Herkauwers mogen éénmalig het T-gebied (na de standstill) verlaten onder de aanvullende voorwaarden:

- Ontheffing
- Registratie transport in I&R-systeem
- Reinigen van dier en vervoermiddel
- Alleen naar een bedrijf zonder varkens binnen de regio.

11.2.3.10 Bijeenbrengen van herkauwers

Het bijeenbrengen van herkauwers mag niet in de besmette regio tijdens de uitbraak. Hierbij gaat het om een afweging van de risico's van het bijeenbrengen in relatie tot de noodzaak.

11.2.3.11 Afbouw

Voor ongevoelige diersoorten kunnen al in een vroeg stadium minder beperkende maatregelen worden opgelegd, rekening houdend met het dierenwelzijn en de kans op het verslepen van virus. Opgemerkt moet worden dat daarbij voor paarden eerder versoepelingen plaatsvinden dan herkauwers vanwege het verschil in structuur tussen herkauwer- en paardenhouderij.

11.2.3.12 Mest en diervoer

Voor mest van bedrijven met gevoelige dieren is alleen in de vrije regio afvoer toegestaan (met hygiëne protocol en binnen de regio). Voor bedrijven zonder varkens zal, onder dezelfde voorwaarden, in B/T/vaccinatiegebied al afvoer mogelijk zijn. Voor transport van voer voor herkauwers geldt dat transport naar bedrijven zonder varkens ook in het B/T/vaccinatiegebied al is toegestaan. Zodra echter een bedrijf met gevoelige dieren is aangedaan, zal het transportmiddel eerst naar de fabriek moeten teruggaan voor een grondige reiniging en ontsmetting.

11.3 Paarden

11.3.1 Inleiding

Ook voor paarden worden maatregelen getroffen (zie tabel 11.3.2) De maatregelen worden daarna verder toegelicht (11.3.3).

De maatregelen worden in principe in het begin van de uitbraak genomen. Afhankelijk van de situatie kan de nafase sneller intreden en maatregelen minder streng worden. Voor de standstill blijven de maatregelen 72 uur van kracht (zie ook hoofdstuk 10, de afbouw). Hierna zullen versoepelingen worden doorgevoerd indien de situatie het toelaat.

11.3.2 Maatregelentabel: Paarden

	Houderij met varkens						Houderij zonder varkens			
	Verdacht bedrijf	Besmet Bedrijf	Standstill	B/T/vaccinatiegebied	Besmette regio	Vrije regio	Standstill	B/T/vaccinatiegebied	Besmette regio	Vrije regio
Vervoer paarden	X ¹⁾	A ^{1,4)}	X ¹⁾	C ^{3,9)}	C ³⁾	A ⁸⁾	X ¹⁾	C ³⁾	A ³⁾	O
Rijden of lopen over openbare weg	X	A ⁴⁾	X	X	A ³⁾	O	X	X	O	O
Rijden van paarden op 't bedrijf	C ¹³⁾	A ⁴⁾	A ⁶⁾	A ⁶⁾	O	O	O	O	O	O
Weiden van paarden	X	A ⁴⁾	O	O	O	O	O	O	O	O
Bijeenbrengen	X	X	X	X	C ⁵⁾	C ⁵⁾	X	X	A ¹⁰⁾	A ¹⁰⁾
Export	X	X	X	X	O ¹¹⁾	O ¹¹⁾	X	O ¹¹⁾	O ¹¹⁾	O ¹¹⁾
Bezoekers	X ¹⁾	A ^{1,4)}	A ⁶⁾	A ⁶⁾	A ⁶⁾	A ⁶⁾	O	O	O	O
Diervoer voor paarden	X	C ^{2,4)}	X	A ²⁾	A ²⁾	A ²⁾	X ²⁾	O	O	O
Sperma	X	A ^{2,4)}	A ⁷⁾	A ⁷⁾	A ⁷⁾	A ⁷⁾	O	O	O	O
Mestvervoer (van paarden!)	X	A ⁴⁾	X	X	X	A ⁸⁾	X	A ¹²⁾	A ¹²⁾	O

X= Niet toegestaan; C= Niet toegestaan tenzij,... ; A=Toegestaan onder voorwaarde, O= Toegestaan

- 1 Bij levensbedreigende situaties met ontheffing, R&O transportmiddel, attest van de dierenarts en toestemming van de kliniek
- 2 Rechtstreeks binnen de regio met een hygiëneprotocol
- 3 Transport moet geregistreerd worden en het paard moet worden gereinigd, R&O transportmiddel
- 4 Toegestaan na laatste reiniging en ontsmetting
- 5 Alleen toegestaan met verklaring dat dier niet afkomstig is uit B/T/V gebied
- 6 Bezoekersregeling
- 7 Mits gewonnen van hengsten die geen contact hebben gehad met varkens
- 8 Eenmalig vervoer naar een houderij zonder varkens buiten het T gebied, met een ontheffing
- 9 Vervoer naar een houderij mét varkens alleen op basis van een ontheffing
- 10 Alleen met verklaring dat paard 14 dagen niet in B/T gebied is geweest

- 11 Indien export conform EU-regels
- 12 Afvoeren met eigen verklaring en hygiëne protocol.
- 13 Alleen rijden in binnenbak

11.3.3 Toelichting van de maatregelen

11.3.3.1 Besmette en verdachte bedrijven

Bedrijven die besmet of verdacht zijn verklaard staan onder toezicht van de NVWA en kunnen te allen tijde bij de NVWA informeren naar de maatregelen die gelden. Op een besmet bedrijf zullen alleen de varkens worden geruimd. Na ruiming zijn na de laatste reiniging en ontsmetting de maatregelen van toepassing voor een bedrijf zonder varkens.

11.3.3.2 Voorwaarden voor vervoer van paarden of paarden op de weg

Indien het vervoer van paarden (per vervoermiddel) of paarden op de weg (op de openbare weg aan de hand, onder de ruiter of voor de wagen) wordt toegestaan, dan mag dit slechts plaatsvinden onder de volgende voorwaarden:

- Indien een paard in een transportmiddel wordt vervoerd, dient dit vervoermiddel speciaal voor paarden bestemd te zijn (paardentrailer of paardenvrachtwagen) en ook als zodanig herkenbaar te zijn.
- Het vervoer moet geregistreerd worden door de eigenaar op een "eigen verklaring" (zie bijlage 8). Deze verklaring moet met het paard mee tijdens het vervoer. Het vervoermiddel waarin paarden vervoerd worden moet voor en na het vervoer gereinigd en ontsmet worden, volgens een hygiëneprotocol dat door de NVWA is goedgekeurd (zie 7.6 en 7.7).
- Op basis van een "eigen verklaring" moet verklaard worden of een herkomstbedrijf of bestemmingsbedrijf al dan niet varkens heeft. In de eigen verklaring verklaart de paardenhouder dat het dier afkomstig is van een bedrijf zonder varkens. (Een voorbeeld is te vinden in bijlage 8).
- Indien het vervoer plaatsvindt naar een bedrijf zonder varkens, dient de vervoerder ook een eigen verklaring van het bestemmingsadres te hebben. (Een voorbeeld is te vinden in bijlage 8).
- Indien het vervoer plaatsvindt naar een bedrijf met varkens, moet de bezoekersregeling op dat bedrijf in acht worden genomen, bijvoorbeeld door uitladen aan de openbare weg.

11.3.3.3 Levensbedreigende situatie

Ontheffing van het vervoersverbod voor paarden van verdachte of besmette bedrijven of tijdens de standstill is mogelijk in levensbedreigende situaties indien er behoefte is aan professionele hulp in een daarvoor ingerichte kliniek waar zich geen varkens bevinden. Het paard mag naar een dergelijke kliniek vervoerd worden onder de volgende voorwaarden:

- alleen op attest van een dierenarts (voorbeeld zie bijlage 8);
- alleen met toestemming vooraf van de kliniek;
- melding vooraf van reisroute aan de NVWA.

11.3.3.4 Paarden op de weg

Dit zijn paarden die aan de hand, onder de ruiter of voor een wagen over de openbare weg komen. Als er tijdens de rit een bedrijf met gevoelige dieren wordt bezocht, gelden dezelfde regels die ook voor "vervoer van paarden" gelden. Het wordt echter ontraden om dergelijke bedrijven te bezoeken tijdens een crisis.

11.3.3.5 Rijden van paarden

Hiermee wordt bedoeld het rijden van paarden op het eigen bedrijf in binnen- of buitenbak. De openbare weg wordt daarbij niet overschreden, anders is er sprake van paarden op de weg (11.3.3.4). In principe zijn er geen restricties voor het rijden van paarden in een binnenbak. De bezoekersregeling is echter ook hier van toepassing. Voor verdachte en besmette bedrijven geldt dat rijden van paarden in een buitenbak verboden is.

11.3.3.6 Weiden van paarden

Met het weiden van paarden wordt bedoeld het op eigen percelen buiten laten lopen van paarden zónder dat de openbare weg wordt overschreden. Voor paarden op besmette of verdachte bedrijven is dit niet toegestaan, voor paarden op andere bedrijven wel. Na afloop van de laatste officiële reiniging en ontsmetting van het bedrijf of nadat de verdachtverklaring is ingetrokken, is het weiden weer toegestaan. Dezelfde voorwaarden gelden voor het rijden van een paard in eigen buitenbak.

11.3.3.7 Bezoekersregeling

De bezoekersregeling geldt voor bedrijven met varkens. Op deze bedrijven is het bezoek van de dierenarts toegestaan, echter alle overige bezoekers mogen alleen op het bedrijf komen indien er een goede scheiding is tussen varkens en paarden (7.8).

Toeleveranciers zullen zich ook aan de bezoekersregeling moeten houden. Dit betekent dat er aan de openbare weg moet worden afgeleverd indien de scheiding tussen paarden en varkens niet voldoet aan de criteria beschreven in paragraaf 7.8.

Een eigenaar van een bedrijf met alleen paarden in het B/T gebied dient de gevolgen te overzien van ontvangst van bezoekers.

11.3.3.8 Sperma van paarden

Sperma mag worden gewonnen en vervoerd indien de hengsten niet in contact zijn geweest met varkens. Levering van paardensperma aan een bedrijf met varkens is mogelijk onder voorwaarde van de bezoekersregeling.

11.3.3.9 Vaccinatiegebied

In het voorlopige vaccinatiegebied gelden de regels zoals in de besmette regio. In het vaccinatiecirkels gelden de regels zoals beschreven voor het B/T gebied. Bij opheffing van het B/T-gebied(en) zullen de maatregelen van de regio gelden en vervallen ook de maatregelen voor paarden voor het vaccinatiegebied.

Bij een uitbraak van AVP wordt geen vaccinatiegebied ingesteld.

11.3.3.10 Vervoer van paarden op bedrijven met varkens in het B/T-gebied

Paarden mogen tot dertig dagen na de laatste uitbraak niet vervoerd worden. Daarna mag het onder de aanvullende voorwaarden:

- Registratie transport (eigen verklaring)
- Reinigen paard (bijlage 9)

Paarden mogen éénmalig het T-gebied (na de standstill) verlaten onder de aanvullende voorwaarden:

- Ontheffing

- Registratie transport
- Reinigen paard (bijlage 9)
- Alleen naar een bedrijf zonder varkens buiten het T-gebied.

11.3.3.11 Bijeenbrengen van paarden

Het bijeenbrengen van paarden voor bijvoorbeeld een wedstrijd mag alleen met paarden vergezeld van een "eigen verklaring" (zie bijlage 8), waarin is opgenomen dat het paard de laatste veertien dagen niet in een B-/T-/Vaccinatiegebied is geweest. Het bijeenbrengen van paarden in een B/T-gebied is niet toegestaan.

11.3.3.12 Afbouw

Voor paarden kunnen reeds in een vroeg stadium minder beperkende maatregelen toegestaan worden.

11.3.3.13 Mest en diervoer

Voor mest van bedrijven met varkens is alleen in de vrije regio's afvoer toegestaan (met hygiëneprotocol en binnen de regio). Voor bedrijven zonder varkens zal, met een eigen verklaring, in B-/T-/vaccinatiegebied al afvoer mogelijk zijn. Voor transport van voer voor paarden geldt dat, zolang het aan de openbare weg wordt afgeleverd, er geen beperkingen zijn. Voor bedrijven zonder varkens mag voer ook op het erf worden afgeleverd.

11.4 Pluimvee

11.4.1 Inleiding

Ook voor bedrijven met pluimvee en pluimveeproducten worden ingesteld. Deze maatregelen worden in een tabel (11.4.2) gepresenteerd met een onderscheid in bedrijven met en zonder varkens per gebied. De voorwaarden bij de maatregelen zijn met een voetnoot bij de tabel terug te vinden. Uitleg over maatregelen en voorwaarden wordt in 11.4.3 ("toelichting van de maatregelen") gegeven.

De maatregelen zoals beschreven worden in principe in het begin van de uitbraak genomen. Afhankelijk van de situatie kan de nafase intreden en maatregelen minder streng worden. Voor de standstill blijven de maatregelen 72 uur van kracht (zie ook hoofdstuk 10, de afbouw).

11.4.2. Maatregelentabel: Pluimvee

	Houderij met varkens						Houderij zonder varkens			
	Verdacht bedrijf	Besmet Bedrijf	Standstill	B/T/vaccinatiegebied	Besmette regio	Vrije regio	Standstill	B/T/vaccinatiegebied	Besmette regio	Vrije regio
Afvoer van eendagskuikens	X	X	X	A ¹	A ²	A ²	A ¹	O	O	O
Vervoer naar slachthuis	X	A ^{8,13}	X	A ³	A ³	O	A ⁴	A ⁴	O	O
Vervoer levend pluimvee naar ander bedrijf	X	A ^{8,13}	X	A ⁵	A ⁵	A ⁶	X	A ⁷	O	O
Ontvangst levend pluimvee van ander bedrijf	X	X	X	A ¹	A ¹	A ⁶	X ¹⁸	A ⁷	O	O
Afvoer van broed/consumptie-eieren	X	A ⁹	X	A ⁹	A ⁹	A ⁹	X	A ¹¹	A ¹¹	A ¹¹
Export levend pluimvee en eieren	X	X	X	A ¹²	A ¹²	A ¹²	A ¹²	A ¹²	A ¹²	A ¹²
Bezoekers	C ¹⁴	C ¹⁴	C ¹⁴	A ¹⁴	A ¹⁴	A ¹⁴	O	O	O	O
Diervoer voor pluimvee	X ¹³	C ¹³	C ¹⁵	A ¹⁶	A ¹⁷	A ¹⁷	C ¹⁵	O	O	O
Mest van kippen	X	A ⁸	X	A ¹⁷	A ¹⁷	A ¹⁷	X	A ¹⁰	A ¹⁰	O

X= Niet toegestaan; O= Toegestaan; A=Toegestaan onder voorwaarde, C= Niet toegestaan tenzij,...

- 1 Rechtstreeks vervoer en afleveren aan openbare weg
- 2 Rechtstreeks vervoer en bezoekersregeling
- 3 Rechtstreeks, hygiëneprotocol, binnen 48 uur slachten, voor houderijen in het B/T/V gebied
- 4 Rechtstreeks
- 5 Naar bedrijf zonder varkens binnen het gebied.
- 6 Indien naar ander bedrijf met varkens binnen regio
- 7 Naar houderijen zonder varkens binnen regio, met hygiëneprotocol
- 8 Na laatste reiniging en ontsmetting
- 9 Naar locatie/houderijen zonder varkens aan openbare weg
- 10 Afvoeren na registratie en met hygiëneprotocol
- 11 Toegestaan, bezoekersregeling voor ontvangend bedrijf met varkens

- 12 Indien export conform EU-regels
- 13 Bij welzijn of levensbedreigende situaties in overleg met NVWA bezoek of aflevering mogelijk
- 14 Bezoekersregeling
- 15 Alleen in noodgevallen, rechtstreeks en met hygiëneprotocol
- 16 Rechtstreeks vervoer met hygiëneprotocol
- 17 Binnen regio en met hygiëneprotocol
- 18 Met uitzondering van ééndagskuikens, ontvangen aan de openbare weg

11.4.3 Toelichting van de maatregelen

11.4.3.1 Besmette en Verdachte bedrijven

Op een besmet of verdacht bedrijf wordt het vervoer van en naar het bedrijf geblokkeerd. Dit geldt ook voor pluimvee en pluimveeproducten en bezoekers op deze bedrijven. In overleg met de NVWA kunnen in noodgevallen enkele uitzonderingen worden toegestaan, bijvoorbeeld het bezoek aan pluimvee door een dierenarts bij ziektes of aanvoer van pluimveevoeder bij welzijnsproblemen. Bij ruiming van de varkens op een besmet of verdacht bedrijf, zijn de maatregelen van toepassing voor een bedrijf zonder varkens na de laatste reiniging en ontsmetting.

11.4.3.2 Eendagskuikens

In de standstill mogen eendagskuikens worden vervoerd als een van de weinige uitzonderingen van het vervoer van levende dieren. De kuikens worden in speciale auto's vervoerd waardoor er geen handhavingproblemen te verwachten zijn. Bovendien komt het welzijn van de kuikens in het geding als de kuikens 72 uur niet mogen worden vervoerd. Het vervoer van de kuikens moet rechtstreeks plaatsvinden met een PVE-geleidebiljet en worden afgeleverd aan de openbare weg. De eendagskuikens moeten afkomstig zijn van een bedrijf zonder varkens. Na de standstill blijven de voorwaarden voor bedrijven met varkens van kracht. Indien de bezoekersregeling dit toelaat hoeven de eendagskuikens niet meer aan de openbare weg worden afgeleverd.

11.4.3.3 Regionalisering en vervoer

Om eventueel verspreiding in te dammen wordt vastgehouden aan regionalisering van vervoer.

11.4.3.4 Levend pluimvee

Voor levend pluimvee bestaan diverse voorwaarden voor verplaatsingen die afhankelijk zijn van de situatie. Een paar algemene voorwaarden zijn:

- Pluimvee dat verplaatst is van een bedrijf met varkens naar een bedrijf zonder varkens mag pas na dertig dagen opnieuw verplaatst worden.
- Alle vervoer van levend pluimvee dient geregistreerd te worden.
- Alle vervoermiddelen moeten na gebruik gereinigd en ontsmet worden.
- Eenmalige afvoer van opfokpluimvee van een bedrijf met varkens is toegestaan mits het opfokpluimvee wordt afgevoerd naar een bedrijf zonder varkens binnen hetzelfde B/T-gebied. Alleen indien een dergelijk bedrijf niet beschikbaar is, kan op basis van dierenwelzijn pluimvee, met ontheffing, afgevoerd worden naar een bedrijf zonder varkens buiten het B/T/vaccinatiegebied.
- Het rechtstreeks vervoer van pluimvee, afkomstig van bedrijven die buiten het B/T-gebied liggen, naar een slachthuis dat binnen het B/T-gebied ligt, is via een aangegeven route toegestaan.

11.4.3.5 Eieren

Broed- en consumptie-eieren mogen na de standstill worden afgevoerd. Van bedrijven met varkens mogen de eieren alleen op de openbare weg worden opgehaald, en vervoerd worden naar bedrijven zonder varkens (zoals kuikenbroederijen, pakstations en

eiverwerkende industrie). Indien eieren van bedrijven zonder varkens afgeleverd worden op een bedrijf met varkens, geldt de bezoekersregeling.

11.4.3.6 Bezoekers

De bezoekersregeling geldt voor bedrijven met varkens. Op deze bedrijven is het bezoek van de dierenarts toegestaan, echter alle overige bezoekers mogen alleen op het bedrijf komen indien er een goede scheiding is tussen varkens en pluimvee (7.8).

Toeleveranciers zullen zich ook aan de bezoekersregeling moeten houden. Dit betekent dat er aan de openbare weg moet worden afgeleverd, indien de scheiding tussen het pluimveegedeelte en het gedeelte waar varkens worden gehouden niet voldoet aan de criteria beschreven in paragraaf 7.8.

11.4.3.7 Diervoeder

In de standstill is een algemeen verbod op het vervoer van diervoeder (zie 8.2.6), maar wordt een uitzondering gemaakt voor het vervoer van diervoer naar pluimveebedrijven waar welzijnsproblemen ontstaan. Na de standstill worden voorwaarden gesteld om de risico's op verspreiding van smetstof door middel van mensen en vervoermiddelen te beperken.

11.4.3.8 Mest

Omdat pluimveemest niet altijd duidelijk te onderscheiden is van varkensmest, is mestvervoer tijdens de standstill verboden. Hierna wordt aan het vervoer van pluimveemest extra eisen gesteld, zoals geregistreerde afvoer en uitrijden. Voor mest van bedrijven met varkens zijn de maatregelen in verband met een risico om via mest KVP-virus te verspreiden nog aangescherpt, evenals voor mest uit de risicovolle gebieden. In de nafase worden de maatregelen aangepast (zie 10.3.2)

11.4.3.9 Hobbypluimvee

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen bedrijfsmatig gehouden pluimvee en hobbymatig gehouden pluimvee. Dit betekent dat alle hierboven beschreven maatregelen ook voor houders van hobbypluimvee gelden.

11.4.3.10 Afbouw

Voor niet gevoelige diersoorten kunnen reeds in een vroeg stadium minder beperkende maatregelen toegestaan worden.

11.5 Overige ongevoelige diersoorten

11.5.1 Inleiding

Bij een uitbraak van KVP zijn geen maatregelen van toepassing op andere ongevoelige diersoorten dan de hierboven beschreven (zoals pelsdieren, konijnen, postduiven, honden en katten). Deze diersoorten worden beschouwd als niet risicovol voor de verspreiding van het KVP virus. Echter het houden van zulke dieren samen met gevoelige diersoorten kan wel consequenties hebben en ook in de standstill zijn er enkele beperkingen, bijvoorbeeld als het gaat om het vervoer van diervoeder.

Voor houders van overige ongevoelige dieren is niet altijd duidelijk wat tijdens een uitbraak van KVP is toegestaan en wat verboden. In dit hoofdstuk worden de

consequenties voor de overige ongevoelige diersoorten besproken. Niet alle omstandigheden zijn echter in een draaiboek te voorzien en te beschrijven. De hoofdlijnen zijn uitgezet en van houders van deze diersoorten en bedrijven wordt verwacht om voor alle situaties de risico's en noodzaak goed af te wegen.

31.7.2012

11.5.2 Bedrijfsmatig gehouden ongevoelige dieren

Houders van bedrijfsmatig gehouden ongevoelige dieren als pelsdieren en konijnen zullen voornamelijk hinder ondervinden bij hun reguliere dierhouderij als zij naast deze ongevoelige dieren ook varkens op hun bedrijf hebben. Dan dienen zij zich te houden aan de regels voor bedrijfshygiëne die bijvoorbeeld het inladen van dieren op het erf verbieden indien er geen goede scheiding tussen het bedrijfsgedeelte.

Enkele van de consequenties zijn hieronder weergegeven:

- De standstill geldt niet voor het vervoer van pelsdieren en konijnen. Indien er sprake is van een bedrijf met varkens zullen de dieren aan de openbare weg moeten worden ingeladen. Dit geldt ook voor gedode dieren, pelzen en kadavers.
- In de standstill is er een uitzondering voor het vervoer van diervoeders. Dit voeder moet van de fabriek één op één vervoerd worden naar het bedrijf en aflevering moet plaatsvinden op basis van een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol. Op bedrijven met varkens moet het voer aan de openbare weg worden afgeleverd R&O van voertuigen na aflevering op bedrijven met varkens is verplicht.
- Indien een besmet bedrijf ook pelsdieren of konijnen heeft worden deze in principe niet geruimd. Wel zullen er ter voorkoming van de verspreiding van het KVP virus onder andere vervoersbeperkingen worden opgelegd die ook gelden voor pelsdieren en konijnen en gelden er voorwaarden voor de reiniging en ontsmetting van het bedrijf. De instructies voor het bedrijf zijn afhankelijk van de situatie en de NVWA geeft hiervoor instructies aan de betreffende veehouder.
- Transport van dieren en voer is niet geregionaliseerd indien transportmiddelen niet op het bedrijfsgedeelte van bedrijven met varkens komen. Wel dienen de vervoerders rekening te houden met regels voor bedrijfshygiëne (paragraaf 7.8).
- Het vervoer van pelsdieren en konijnen van en naar gemengde bedrijven is niet verboden, maar de bezoekersregeling is wel van kracht. Dit betekent dat bij een bedrijf zonder goede scheiding de dieren aan de openbare weg zullen moeten worden opgehaald en/of afgeleverd. In de nafase zullen de maatregelen aangepast worden en wordt het na een bepaalde periode weer mogelijk de dieren wel op te halen of af te leveren.
- Voor mest van pelsdieren en konijnen gelden dezelfde maatregelen als voor mest van pluimvee (zie 11.4.3.9).
- Nederland zal geen beperkingen instellen voor import- en export van pelsdieren, konijnen en producten hiervan en diervoeder voor pelsdieren. Maar het kan zijn dat een importerend of exporterend land wel beperkingen oplegt.

11.5.3 Postduiven en overige vogels

Postduiven vallen niet onder de definitie pluimvee in geval van een KVP-uitbraak. Er zijn daarom geen directe maatregelen voor postduiven. Wel zullen postduifhouders rekening moeten houden met problemen van andere lidstaten indien postduiven ten tijde van een uitbraak in Nederland naar het buitenland worden gebracht voor wedstrijden. Hoewel er geen verbod zal zijn op het vervoer van postduiven tijdens de standstill is het in verband met een verhoogde controle op levende dieren raadzaam postduiven in deze periode niet te vervoeren.

Ook zangvogels, vruchten- en insectenetende vogels, papegaaiachtigen, roofvogels, bijzondere watervogels en parkvogels vallen niet onder de definitie pluimvee. Er zijn daarom geen directe maatregelen voor deze vogels.

11.5.4 Hobbymatig gehouden ongevoelige dieren, gezelschapsdieren

Hieronder vallen onder andere gezelschapsdieren zoals honden, katten en huiskonijnen. Als er ook varkens op het adres zijn, geldt de bezoekersregeling (7.8). Een bedrijf met varkens kan zijn bedrijfsgedeelte met varkens gescheiden hebben van woondeel en ander bedrijfsgedeelte, om zo min mogelijk consequenties te ondervinden van de maatregelen. Dit betekent dat het niet mogelijk moet zijn dat huisdieren als honden en katten vrij van het gedeelte zonder varkens naar het gedeelte met varkens kunnen komen. Aanlijnen, opsluiten of goed afgesloten stallen kunnen manieren zijn om dit te bereiken. Hoewel er bepaalde verboden zijn voor het vervoer van diervoeder zal een eigenaar van huisdieren hier geen last van hoeven te ondervinden, want uitgezonderd op alle maatregelen over diervoeder zijn het rechtstreekse vervoer van verpakte voeders van detailhandelaar naar dierhouders en het vervoer van kant-en-klaar petfood.

11.6 Akkerbouwbedrijven met of zonder gevoelige diersoorten

11.6.1 Akkerbouwbedrijven met varkens

Akkerbouwbedrijven met varkens moeten voldoen aan de regels die gesteld worden aan veebedrijven met gevoelige dieren. In heel Nederland mogen bezoekers op bedrijven met varkens het bedrijfsgedeelte niet betreden. Bij een goede afscheiding van het bedrijfsgedeelte met varkens geldt het bezoekersverbod alleen voor het gedeelte met varkens. Indien geen goede scheiding gemaakt kan worden geldt het bezoekersverbod voor het hele bedrijfsgedeelte (zie ook hoofdstuk 7.8). Afhankelijk van de periode en het gebied waar het bedrijf zich bevindt zijn uitzonderingen beschreven.

Aanwezige mest mag niet worden uitgereden ook al is deze niet van gevoelige dieren afkomstig. Alle transport van en naar een bedrijf met varkens dient geregistreerd te worden door de eigenaar, de vervoerder en de ontvanger.

11.6.2 Akkerbouwbedrijven zonder varkens

Akkerbouwbedrijven zonder gevoelige dieren mogen tijdens de standstill geen mest uitrijden of gebruiken. Pas na de standstill en als het gebied is vrijgegeven door de NVWA

mag mest worden uitgereden. Vrijgeven van een gebied kan pas plaatsvinden als geïnventariseerd is waar de uit te rijden mest vandaan is gekomen.

Hoofdstuk 12: Overige houderijen en natuur

12.1 Kinderboerderijen

- 12.1.1 Inleiding
- 12.1.2 Advies algemeen
- 12.1.3 Maatregelen
- 12.1.4 Communicatie
 - 12.1.4.1 Normale fase
 - 12.1.4.2 Verdenkings- en crisisfase

12.2 Hobbydieren

- 12.2.1 Inleiding
- 12.2.2 Advies algemeen
- 12.2.3 Maatregelen
- 12.2.4 Communicatie
 - 12.2.4.1 Normale fase
 - 12.2.4.2 Verdenkings- en crisisfase

12.3 Wilde zwijnen

- 12.3.1 Inleiding
- 12.3.2 Gehanteerde definities
- 12.3.3 Overleg natuur en besmettelijke dierziekten (ON&BD)
- 12.3.4 Maatregelen
- 12.3.5 Richtsnoeren voor monitoring van wilde zwijnen
- 12.3.6 Maatregelen ten aanzien van natuurterreinen

12.4 Beschermden soorten en rassen

- 12.4.1 Inleiding
- 12.4.2 Bedreigde landbouwhuisdierrassen (FAO-lijst)
- 12.4.3 IUCN
- 12.4.4 Wijziging van de soortenlijsten

12.5 Dierentuinen

- 12.5.1 Inleiding
- 12.5.2 Maatregelen
 - 12.5.2.1 Maatregelen bij een uitbraak van KVP buiten de dierentuin
 - 12.5.2.2 Maatregelen bij een uitbraak in een dierentuin
- 12.5.3 Communicatie

12.6 Laboratoria met gevoelige diersoorten

- 12.6.1 Inleiding
- 12.6.2 Beleidsinstrumenten voor laboratoria

12.7 Uitbraak in een slachthuis, grensinspectiepost of vervoermiddel

- 12.7.1 Inleiding
- 12.7.2 Maatregelen

12.1 KINDERBOERDERIJ

12.1.1 Inleiding

Kinderboerderijen zijn vrij toegankelijk voor publiek en worden daarom beschouwd als een dierhouderij met een publieksfunctie. Het contact tussen mens en dier staat bij bezoek aan een kinderboerderij dan ook centraal. Voor de verspreiding van virus levert dit een risico op, omdat bezoekers vaak direct contact kunnen hebben met varkens en het niet bekend is of bezoekers kort daarvoor op een varkensbedrijf zijn geweest of kort daarna een varkensbedrijf zullen bezoeken. Maatregelen bij een uitbraak van KVP worden daarom ook toegepast op kinderboerderijen.

Deze maatregelen gelden ook voor dierenweides. De definitie die gehanteerd wordt voor bedrijven met een publieke functie is: "Een locatie waar varkens worden gehouden en die is opengesteld voor publiek met het oogmerk om direct contact tussen publiek en dieren te faciliteren."

12.1.2 Advies algemeen

Beheerders van kinderboerderijen wordt geadviseerd om:

- voer voor minimaal drie dagen voorradig te hebben;
- te voorzien in extra mogelijkheden voor stalling voor tenminste zes weken;
- zich te houden aan de hygiëncode voor kinderboerderijen.

De voervoorraad is noodzakelijk zodat de kinderboerderij altijd is voorbereid op een mogelijke standstill, waarbij voerleveranties drie dagen kunnen stilliggen. Daarnaast is het belangrijk dat een kinderboerderij een zodanige veebezetting of huisvestingsmogelijkheid heeft dat zij bij een vervoersverbod voor vee minstens zes weken uit de voeten kan zonder dat er welzijnsproblemen ontstaan.

In het Keurmerk Kinderboerderijen zijn maatregelen te vinden op het gebied van hygiëne op de kinderboerderijen om het risico van verspreiding van ziektes te minimaliseren. Het Keurmerk Kinderboerderijen is te downloaden op de website van de SKBN (www.kinderboerderijen.nl)

12.1.3 Maatregelen

Kinderboerderijen moeten zich houden aan de maatregelen voor commerciële bedrijven zoals beschreven in hoofdstuk 7 en 8. In hoofdstuk 11 staan de maatregelen die gelden voor de ongevoelige dieren op de kinderboerderij. Voor deze ongevoelige dieren gelden dezelfde maatregelen als voor ongevoelige dieren op een commercieel bedrijf met varkens.

Bedrijfshygiëne en bezoekers

Tijdens de standstill zijn kinderboerderijen in heel Nederland verplicht te sluiten voor publiek. Aansluitend aan de standstill is voor kinderboerderijen waar varkens zijn de bezoekersregeling van kracht. Onder deze regeling worden kinderboerderijen met varkens eveneens verplicht gesloten voor publiek. Pas wanneer de uitbraak onder controle is zal er versoepeling of opheffing optreden van deze maatregel. Als eerste zal

dit gebeuren in de minst risicovolle gebieden. Indien de kinderboerderijen een duidelijke scheiding kan aanbrengen tussen de gedeeltes met en zonder varkens zal de toegankelijkheid van het gedeelte zonder varkens eerder mogelijk zijn. Het heropenen van kinderboerderijen zal als eerste weer mogelijk zijn in de vrije regio's.

Openstellen in de B/T-gebieden zal pas kunnen wanneer deze gebieden zijn opgeheven. Indien er gevaccineerd is zullen in het vaccinatiegebied in fase 3 kinderboerderijen weer open kunnen voor publiek. Gedeeltelijke toegang van bezoekers is alleen toegestaan als door fysieke afscheiding geen direct en indirect contact tussen het gedeelte zonder varkens en met varkens mogelijk is en de kinderboerderij zich houdt aan een door de NVWA goedgekeurd hygiëneprotocol.

Naast het sluiten van de kinderboerderij voor publiek zijn er ook andere maatregelen met betrekking tot bedrijfshygiëne waaraan een kinderboerderij zich moet houden na de standstill. Afhankelijk van de situatie kunnen in de vrije en besmette regio's de maatregelen voor de kinderboerderijen verschillen. Het gaat om maatregelen zoals een scheiding tussen het woongedeelte en het verblijf van varkens of toegang van bezoekers tot de dieren (zie paragraaf 7.8).

Preventieve ruiming

Indien preventieve ruiming ingezet wordt bij de bestrijding van KVP zullen varkens op een kinderboerderij met ligging in een ruimingsgebied in principe geruimd worden, tenzij de kinderboerderij voldoet aan de definitie voor een kleinschalige hobbybedrijf in de varkenshouderij (zie §12.2.1).

Vaccinatie

Indien vaccinatie ingezet wordt ter bestrijding van KVP is het uitgangspunt dat varkens van een kinderboerderij binnen een vaccinatiecirkel gevaccineerd worden. Buiten de vaccinatiecirkel is geen vaccinatie toegestaan. En het is ook niet mogelijk varkens op een kinderboerderij (preventief) te vaccineren als er geen vaccinatie voor commercieel gehouden dieren is ingezet.

Voor AVP is geen vaccin beschikbaar en is vaccinatie volgens de EU-bestrijdingsrichtlijn ook niet toegestaan. Bij AVP worden dan ook geen vaccinatiegebieden ingesteld.

12.1.4 Communicatie

12.1.4.1 Normale fase

In de tijden dat er geen KVP is in Nederland vindt door zowel de overheid als de sector voorbereiding op een eventuele uitbraak plaats. Evaluaties en discussies tussen overheid, onderzoeksinstituten, sector en andere belanghebbenden en nieuwe regelgeving uit Brussel leiden tot beleidsontwikkeling. Dit wordt vastgelegd in het beleidsdraaiboek KVP. Communicatie gedurende deze periode vindt plaats tussen de vertegenwoordiging van de sector kinderboerderijen (vSKBN) en de contactpersoon van het account Hobbydierhouderij van de directie DAD van het ministerie van EZ (hobbydierhouders@minInv.nl).

12.1.4.2 Verdenkings- en crisisfase

Ten tijde van een (dreigende) uitbraak van KVP in Nederland is de vSKBN uitgenodigd als deelnemer aan het basisoverleg. Voor informatieve vragen bestaat de mogelijkheid om telefonisch contact op te nemen met het DR-Loket, het call centrum van EZ. Tot slot is er de mogelijkheid om beleidsmatige vragen, via de sector vertegenwoordiging (vSKBN), neer te leggen bij het ministerie van EZ.

12.2 Hobbydieren

12.2.1 Inleiding

De hobbydierhouderij kenmerkt zich door zijn variatie in manieren van het houden van dieren, in aantallen en soorten gehouden dieren en in de mate waarin aan het commerciële dierverkeer wordt deelgenomen. Hobbydieren worden niet voor productiedoeleinden en dus ook niet voor economisch gewin gehouden, maar bijvoorbeeld voor educatieve of recreatieve doeleinden of uit liefhebberij. Het gaat hierbij dus om het houden van kleine aantallen dieren zonder commercieel oogmerk, zoals een particulier die een paar varkens houdt of een camping met een dierenweide. daarom bestaat in Nederland in het algemeen een duidelijke scheiding tussen hobbymatig en bedrijfsmatig gehouden varkens.

Definitie kleinschalig hobbybedrijf

Een kleinschalig hobbybedrijf wordt in de varkenshouderij gedefinieerd als een bedrijf dat aan de volgende voorwaarden voldoet:

- Er worden maximaal 4 varkens ouder dan 10 weken gehouden.
- Ze leveren geen varkens af aan professionele varkensbedrijven (d.w.z. varkensbedrijven met een A, B, C, D, E of F status in de Verordening Varkensleveringen van het PVE), met uitzondering van leveringen aan de slacht.

Een kleinschalige hobby varkenshouder is verplicht om, net als professionele varkensbedrijven, een UBN (Uniek Bedrijfsnummer) te hebben en aan I&R (Identificatie en Registratie) te doen.

Voor de kleinschalige hobbybedrijven die aan bovengenoemde definitie voldoen is een gedifferentieerd beleid mogelijk.

Een kleinschalig hobbybedrijf kan naast varkens ook andere dieren hebben, zoals herkauwers, paarden en/of pluimvee. Voor deze ongevoelige dieren gelden dezelfde maatregelen als voor de ongevoelige dieren van een gemengd bedrijf met commercieel gehouden varkens (zie hoofdstuk 11).

Indien er een uitbraak van KVP is in Nederland zal de groep van deskundigen bijeen komen. Deze groep geeft op een veterinaire-epidemiologisch advies aan de CVO. Naar aanleiding van dit advies kan besloten worden om af te wijken van het beleid voor kleinschalige hobbybedrijven.

12.2.2 Advies algemeen

De hobbydierhouderij wordt, net als de professionele veehouderij, geadviseerd om:

- een voervoorraad voor minimaal drie dagen in te slaan op het bedrijf

- te voorzien in extra mogelijkheden voor stalling van tenminste 6 weken hygiënemaatregelen te treffen. Hobbybedrijven behouden in deze periode de status van hobbybedrijf.

De voervoorraad is noodzakelijk zodat de hobbydierhouder is voorbereid op een mogelijke standstill, waarbij voerleveranties drie dagen kunnen stilliggen. (Vervoer van kant-en-klare petfood is toegestaan). Daarnaast is het belangrijk dat er een zodanige huisvestingsmogelijkheid is dat bij een vervoersverbod voor varkens van tenminste 6 weken geen welzijnsproblemen ontstaan.

Een goede bedrijfshygiëne is belangrijk voor de gezondheid van dieren.

Hygiënemaatregelen, zoals reiniging en ontsmetting, kunnen de verspreiding van het virus voorkomen (zie ook paragraaf 7.8).

12.2.3 Algemene maatregelen

Voor kleinschalige hobbydierhouderijen gelden in principe dezelfde maatregelen als voor professionele bedrijven, zoals beschreven in hoofdstuk 7, 8 en 11. De kans dat hobbydierhouderijen bijdragen aan de verspreiding van KVP is echter gering als slechts weinig dieren op een locatie aanwezig zijn en er geen contact is met andere varkensbedrijven. Ook het niet deelnemen aan het professionele handelsverkeer in varkens verkleint dit risico. Om deze reden is voor de kleinschalige hobbydierhouderij risico-gebaseerd beleid ontwikkeld, Dat wil zeggen dat de omvang van de maatregelen is afgestemd op een inschatting van de risico's. De varkens op deze dierhouderijen kunnen daarom uitgezonderd worden van preventieve ruimingen indien de houderij voldoet aan de definitie van 12.2.1.

Hieronder ter verduidelijking een weergave van een aantal van de maatregelen die van toepassing zijn op kleinschalige hobbydierhouderijen.

Bedrijfshygiëne en bezoekers

Zodra er een uitbraak van KVP is, zal er een standstill in heel Nederland worden afgekondigd. Vanaf dit moment is het voor zowel professionele varkenshouderijen als kleinschalige hobbydierhouderijen met varkens, verboden om personen toe te laten op het bedrijf. De maatregelen voor de bedrijfshygiëne en bezoekers zoals beschreven in paragraaf 7.8 gelden ook voor kleinschalige hobbybedrijven. Het gaat om maatregelen zoals scheiding tussen woongedeelte en verblijf van de varkens of toegang van personeel tot de dieren. Daarnaast dienen (kleinschalige) hobbydierhouders voor een hygiëne protocol te zorgen om eigen dieren te beschermen en, bij een eventuele besmetting, verspreiding van het virus vanuit eigen dier(en) te voorkomen.

Preventieve ruiming

Indien preventieve ruiming ingezet wordt bij de bestrijding van KVP, zullen alle varkens die zich in het ruimingsgebied bevinden in principe geruimd worden, dus ook van hobbyhouderijen. Uitzondering hierop zijn kleinschalige hobbyhouderijen die voldoen aan de definitie zoals gegeven in paragraaf 12.2.1.

Vaccinatie

Indien vaccinatie ingezet wordt ter bestrijding van KVP, is het uitgangspunt dat alle varkens binnen het vaccinatiegebied gevaccineerd worden. De (kleinschalige) hobbyhouderijen die in het vaccinatiegebied liggen worden door een dierenarts van de NVWA bezocht om de daar aanwezige varkens te vaccineren.

Hobbydieren die zich niet binnen het vaccinatiegebied bevinden zullen niet gevaccineerd worden. Het is ook niet mogelijk om hobbydieren preventief te laten vaccineren voor KVP als er geen vaccinatie voor commercieel gehouden varkens is toegestaan.

Voor AVP is geen vaccin beschikbaar en is vaccinatie volgens de EU-bestrijdingsrichtlijn ook niet toegestaan. Bij AVP worden dan ook geen vaccinatiegebieden ingesteld.

Voor aanvullende informatie over vaccinatie zie hoofdstuk 9.

Gevaccineerde hobbydieren.

Verplaatsing van deze dieren naar een andere lidstaat (na de eindscreening en vrijgeven van alle gebieden in Nederland) zal alleen mogen plaatsvinden met toestemming van de ontvangende lidstaat.

De normen die gelden voor gevaccineerde hobbyvarkens zijn in beginsel hetzelfde als die voor gevaccineerde commerciële varkens. Aan het vervoer uit het vaccinatiegebied van gevaccineerde dieren en verhandeling van vlees van deze dieren zijn strikte beperkingen verbonden (in elk geval de eerste 6 maanden na voltooiing van de vaccinatie). Via het SCoFAH kunnen hierop uitzonderingen worden gemaakt en is het mogelijk met toestemming van andere lidstaten onder voorwaarden gevaccineerde dieren en/of vlees van deze dieren naar deze landen te vervoeren.

12.2.4 Communicatie

12.2.4.1 Normale fase

In de tijden dat er geen uitbraak is van varkenspest in Nederland vindt voorbereiding op een eventuele uitbraak plaats. Evaluaties en discussies met belangenorganisaties en andere belanghebbenden en nieuwe regelgeving uit Brussel leiden tot beleidsontwikkeling. Dit wordt vastgelegd in het beleidsdraaiboek KVP/AVP.

Communicatie gedurende deze periode vindt plaats tussen de belanghebbenden en de contactpersoon van het account Hobbydierhouderij van de directie DAD van het ministerie van EZ (hobbydierhouders@mineleni.nl).

12.2.4.2 Verdenkings- en crisisfase

Ten tijde van een (dreigende) uitbraak van varkenspest in Nederland worden de vertegenwoordigers van belangenorganisaties geïnformeerd via het basisoverleg. EZ zoekt een vertegenwoordiger voor de hobbydierhouderij, die uit naam van de verschillende belanghebbende organisaties van de hobbydierhouderij deel kan nemen aan het Basisoverleg en via overlegstructuren kan terugkoppelen naar deze sector. Voor informatieve vragen bestaat de mogelijkheid telefonisch contact op te nemen met het DR-loket, het callcentrum van EZ. Tot slot is er de mogelijkheid om beleidsmatige vragen, via het account Hobbydierhouderij van de directie DAD, neer te leggen bij het Departementale Beleidsteam.

12.3 Wilde zwijnen

12.3.1 Inleiding

Deze paragraaf behandelt hoe om te gaan met de populaties wilde zwijnen en de leefgebieden van wilde zwijnen, wanneer KVP bij een wild zwijn in Nederland is geconstateerd. De strategie is mede gebaseerd op het beleidskader Natuur en Besmettelijke Dierziekten dat Directie Natuur en Biodiversiteit van het ministerie van EZ in samenwerking met maatschappelijke organisaties heeft ontwikkeld. De algemene beleidslijn bij dierziekten ten aanzien van dieren in (natuur)terreinen is het creëren van rust. Uitgangspunten voor de beleidslijn ten aanzien van wilde zwijnen zijn dat:

- KVP zich voornamelijk via direct contact tussen (wilde en/ of gehouden) varkens of contact met mest van besmette varkens verspreidt,
- een KVP-uitbraak onder wilde zwijnen bij lage aantallen/dichtheden en bij een geringe populatiegrootte van zwijnen waarschijnlijk uitdooft.

Wanneer bij een wild zwijn AVP wordt geconstateerd, kunnen op basis van het advies van de groep van deskundigen extra maatregelen worden genomen op het gebied van vectorbestrijding en vectormonitoring.

Aan het eind van deze paragraaf 12.3 wordt in een schema weergegeven hoe om te gaan met de verschillende groepen natuurdieren bij een uitbraak van KVP. In de paragraaf 12.4 wordt verder ingegaan op de bedreigde soorten en rassen.

12.3.2 Gehanteerde definities

Natuurdieren

In het beleidskader Natuur en Besmettelijke Dierziekten zijn natuurdieren gecategoriseerd. De volgende categorieën natuurdieren zijn relevant bij een uitbraak van KVP:

- Niet gehouden, niet locatiegebonden dieren: dieren waar mensen geen beschikkingsmacht over hebben; in het geval van KVP betreft dit wilde zwijnen.
- Dierentuindieren: deze worden niet in deze paragraaf behandeld maar in paragraaf 12.5.
- Gehouden dieren die voorkomen op de IUCN rode lijst van beschermde diersoorten, of die vallen onder het CITES-verdrag; deze worden behandeld in paragraaf 12.4.

Natuurterrein

Daar waar gesproken wordt over natuurterrein wordt ook bedoeld op militaire oefenterreinen aangezien die ook vaak beheerd worden als zijnde een natuurterrein.

12.3.3 Overleg natuur en besmettelijke dierziekten (ON&BD)

Tijdens een uitbraak roept EZ het overleg Natuur en Besmettelijke dierziekten (ONBD) bij elkaar. Het ONBD bestaat uit EZ, het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) en een aantal maatschappelijke organisaties die nauw betrokken zijn bij natuurterreinen en/of wilde dieren. Deelnemers aan het overleg zijn: EZ, DWHC, de Federatie Particulier Grondbezit, Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging, Fauna Beheerseenheden, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen, ministerie van Defensie, het Bosschap, de

Stichting Zeldzame Huisdierrassen, Netwerk Groene Bureau's, Unie van Waterschappen, SBNL (Organisatie voor Particulier en Agrarisch Natuurbeheer) en VEWIN (koepel waterwinbedrijven).

Het overleg heeft tot doel elkaar te informeren, het voorbereiden van besluiten en de coördinatie van de uitvoering van besluiten. Op veel momenten zal in het ONBD de maatvoering, de schaal en intensiteit van in te zetten maatregelen besproken worden. Tijdens crises hebben de 'niet-EZ-leden' van het ONBD tevens de verantwoordelijkheid om door de crisisstaf genomen besluiten aan de achterban terug te koppelen. Voor de goede orde: het ONBD heeft geen bevoegdheid besluiten te nemen, die zijn voorbehouden aan de verantwoordelijke bewindspersoon van het ministerie van EZ

12.3.4 Groep van deskundigen

Indien KVP wordt aangetroffen bij een wild zwijn, komt de groep van deskundigen, opgericht conform bijlage XVIII van de Europese KVP-richtlijn, bijeen. Deze bestaande groep van deskundigen wordt bij een uitbraak onder wilde zwijnen uitgebreid met onder andere jagers en wildbiologen (zie 4.4.2.1). Indien er een uitbraak van AVP is, wordt de groep bovendien uitgebreid met tekendeskundigen.

Op hoofdlijnen verleent de groep van deskundigen bijstand bij:

- Het bestuderen van de epidemiologische situatie en de afbakening van het besmette gebied. Rekening houdend met de uitkomsten van het epidemiologisch onderzoek, controles en de verspreiding van de ziekte
- Het vaststellen van passende maatregelen die in het besmette gebied moeten worden toegepast, met name een algeheel verbod op jacht en voor een verantwoorde uitvoering van beheer en schadebestrijding in het betreffende gebied.
- Binnen twee weken opstellen van een uitroeïingsprogramma voor KVP bij wilde zwijnen.
- Het uitvoeren van audits om de doeltreffendheid te controleren van de maatregelen die zijn vastgesteld om KVP in het besmette gebied uit te roeien.

12.3.5 Maatregelen

Er wordt onderscheid gemaakt tussen preventieve maatregelen en maatregelen die in gang worden gezet zodra KVP bij een wild zwijn is geconstateerd.

Preventieve maatregelen in normale fase:

- Binnen de reguliere leefgebieden wordt een beperkt aantal wilde zwijnen toegestaan. Per gebied is een voorjaarsstand vastgesteld. Buiten deze twee gebieden worden wilde zwijnen niet getolereerd en wordt actief nulstandbeheer gevoerd. Het beheer van de wilde zwijnen is de verantwoordelijkheid van de provincie, maar in geval van een uitbraak biedt de Europese varkenspestrichtlijn een juridische grondslag aan het ministerie om de benodigde maatregelen te treffen.

- EZ overlegt met provincies, Faunabeheereenheden, KNJV, LLTB en Faunafonds en de betreffende terreineigenaren over de aanpak van het nulstandbeheer in relatie tot de ontwikkeling van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).
- Binnen de leefgebieden zoals Veluwe en Meinweg wordt de voorjaarsstand jaarlijks gehandhaafd conform de Faunabeheerplannen.
- De KNJV informeert haar leden hoe insleep via afval bij afschot op wilde zwijnen kan worden voorkomen. De KNJV en het DWHC hebben een folder gemaakt waarin dit aan de orde wordt gesteld.
- De KNJV informeert hun in het buitenland jagende leden over de hygiënemaatregelen en wetgeving in het buitenland.

Maatregelen bij een uitbraak van KVP onder wilde zwijnen

Bij een (mogelijke) uitbraak van KVP onder gehouden varkens of een vondst van KVP bij een wild zwijn komt het ON&BD bijeen en overlegt over de uitvoering van te nemen maatregelen. De besluiten zullen het karakter van een advies hebben. Het ON&BD betreft bij de advisering ook de gewenste maatvoering en schaal van de maatregelen. De maatregelen worden in eerste instantie alleen afgekondigd voor het gebied waarin KVP is aangetroffen.

De eerste stappen in de bestrijding zijn hieronder beschreven.

- Instellen van besmet gebied.
- Instellen van rustfase; Rust creëren binnen het betreffende leefgebied zodat goede omstandigheden voor het uitdoven van de epidemie worden gecreëerd. Voorwaarde is dat de omvang van de populatie niet te ver afwijkt van de voorjaarsstand. Uit onderzoek kan worden geconcludeerd dat het virus zich niet kan handhaven, zolang de dichtheid lager is dan 2-5 zwijnen per km² en de populatiegrootte beperkt is.
- Inperken van de bewegingsvrijheid van de zwijnen door het afsluiten van de wilddoorgangen en het plaatsen van barrières. Op de Veluwe kan bij afbakenen van besmet gebied gebruik worden gemaakt van de binnenrasters. Deze binnenrasters kunnen ook dienen om deelpopulaties te creëren en zodoende de populatiegroottes te beperken. Via de Faunabeheereenheid moet worden voorzien in een afgesproken procedure voor het afsluiten van wilddoorgangen.
- Een algeheel jachtverbod en een verbod op beheersmaatregelen en schadebestrijding in het betreffende gebied. Duidelijk moet worden aangegeven dat geen gebruik van de ontheffingen van provincies gemaakt kan worden.
- Buiten leefgebieden als Veluwe en Meinweg vindt afschot van zwijnen plaats. Al naar gelang de actuele situatie in nulstand gebieden kan eventueel ook een verbod op jacht- en beheer en schadebestrijding worden afgekondigd voor gebieden waar zich deelpopulaties wilde zwijnen bevinden en een verbod op het voeren van wilde zwijnen. Afgeschoten zwijnen worden onderzocht op besmetting met het varkenspestvirus en bijbehorende typering van het virus.

De vervolgstappen en het vervolg van de bestrijding zijn afhankelijk van het oordeel van een vooraf vastgestelde groep van deskundigen.

- Indien het virus in de leefgebieden toch blijft circuleren (vast te stellen door de groep van deskundigen), of wanneer bij een uitbraak de populatieomvang ver

naar boven afwijkt van de voorjaarsstand (besluit staf op advies groep van deskundigen), moet de populatie door afschot worden teruggebracht tot de voorjaarsstand. Het afschot dient te worden gericht op de oudere biggen (70%) en op de jonge niet drachtige zeugen en jonge keilers (15-20%).

- Optioneel kan in de Meinweg afschot worden gecombineerd met vaccinatie, omdat dit natuurgebied doorloopt in Duitsland. In een dergelijk geval moet de Nederlandse strategie worden afgestemd met die van Duitsland. Optioneel kan deze strategie ook worden uitgebreid tot de Veluwe.
- Instellen van een toezichtgebied rond het leefgebied van de wilde zwijnen. In dit gebied wordt door middel van een tweewekelijkse screening en serologische monitoring toezicht gehouden op de gezondheidsstatus van de bedrijfsmatig gehouden varkens.
- Monitoren van afschot op besmetting met varkenspestvirus en bijbehorende typering van het virus.
- Evalueren van de voortgang van het afschot en de resultaten van de monitoring door een groep van deskundigen (zie 12.3.4).
- Een uitroeiingsprogramma wordt aan de EC voorgelegd.

Voor varkensbedrijven in het besmette gebied gelden de volgende maatregelen:

- In het afgebakende besmette gebied worden alle varkensbedrijven door de NVWA gescreend.
- Varkens op deze bedrijven moeten worden afgeschermd van wilde zwijnen.
- Voor varkens in dit besmette gebied geldt een vervoersverbod.
- Voor deze bedrijven geldt de bezoekersregeling. Personen die in contact zijn geweest met wilde zwijnen mogen geen varkensstal betreden.
- Varkens en levende producten van deze bedrijven in het besmette gebied mogen niet in de handel worden gebracht.

12.3.6 Richtsnoeren voor monitoring van wilde zwijnen

De Europese Commissie stelt monitoring van wilde zwijnen niet verplicht zolang er geen besmetting met KVP onder wilde zwijnen is geconstateerd. Desondanks kan de verantwoordelijk bewindspersoon toch besluiten de monitoring ook in andere gevallen te starten. Bijvoorbeeld bij twijfel over het aanwezig zijn van de dierziekte in wild en het gevaar van besmetting van andere (landbouw)huisdieren.

Op dit moment worden jaarlijks monsters van geschoten en dood gevonden wilde zwijnen onderzocht op de aanwezigheid van een vijftal dierziekten waaronder KVP. In dit beleidsdraaiboek KVP wordt onderscheid gemaakt tussen het monitoren in vredestand, zoals hierboven beschreven en het intensief monitoren of screenen wanneer er sprake is van een KVP-uitbraak onder gehouden of wilde zwijnen.

Met de monitoring van wild moet tijdens de 'rustfase' terughoudend worden omgegaan. Er is immers niet voor niets in veel gevallen een jachtverbod ingesteld: het bewaren van rust in natuurterreinen zorgt voor een zeer geringe kans op besmetting van wilde zwijnen door landbouwhuisdieren of andersom.

Vanwege het feit dat veelal reeds een verbod op jacht en schadebestrijding / populatiebeheer met het geweer geldt op het moment dat besloten wordt tot de

intensieve monitoring/screening van wild, zijn ontheffingen van dit verbod nodig om de intensieve monitoring/screening te kunnen uitvoeren.

Randvoorwaarde: afschot van wilde zwijnen voor monitoring tijdens de crisisfase vindt alleen plaats door ontheffinghouders voor afschot van wilde zwijnen en in overleg met een medewerker van de NVWA.

In overleg met NVWA, KNMvD, CVI, DWHC en GD moet de procedure rond de monitoring/screening in de toezichtgebieden worden bepaald. Hierbij kunnen de volgende stappen worden gezet:

1. Bepalen gebieden waar monitoring plaats zal vinden (aan de hand van begrenzing die door Crisisstaf wordt gehanteerd)
2. Bepalen aantallen af te schieten zwijnen (CVI doet voorstel voor representatieve steekproef)
3. Controleren of aantallen passen binnen de afschotvergunningen van de betreffende FBE's
4. Bepalen monitoringsperiode
5. Regelen ontheffingen ingesteld jachtverbod via Dienst Regelingen
6. Samen met NVWA wijze van monsternamen bepalen
7. R&O-regime bepalen
8. Samen met NVWA wijze van afvoeren kadavers bepalen
9. Samen met NVWA, DWHC en CVI wijze van onderzoek bepalen
10. Bepalen wie monsters neemt: NVWA of jager
11. KNJV verzoeken informatiebijeenkomst te beleggen met betrokken GP's (aanwezig zijn hier: DWHC, DN, NVWA, KNJV en de FBE's)
12. Brief verzenden met opdrachtverstrekking aan FBE's
13. CVI rapporteert de uitslag van de monitoring aan de CVO, NVWA en de Directeur Natuur en Biodiversiteit. De uitslag van de monitoring communiceren aan de KNJV, DWHC, WBE's en FBW's.

12.3.7 Maatregelen ten aanzien van natuurterreinen

Als er binnen de Veluwe en Meinweg KVP uitbreekt onder wilde zwijnen worden deze terreinen in eerste instantie niet afgesloten voor publiek. De mens heeft volgens deskundigen weinig invloed op de verspreiding van het virus. Wel bestaat kans op verspreiding wanneer landbouwwerktuigen die ook gebruikt worden op bedrijven waar varkens worden gehouden, voor veldwerkzaamheden worden ingezet. Daarom zullen veldwerkzaamheden met landbouwwerktuigen zoveel mogelijk moeten worden opgeschort totdat het virus niet meer circuleert.

Schema 'hoe om te gaan met verschillende typen natuurdieren met betrekking tot KVP

Categorie natuurdieren	Soort	Bijzonderheden	Voorkomen	In ruimingsgebied (1 km zone)	In vaccinatiegebied (indien ingesteld)	In B gebied (3 km zone)	In T gebied (10 km zone)	Overige gebieden	Uitbraak onder natuurdieren
1. Wilde evenhoevige dieren	Wild zwijn		Veluwe Meinweg,	• Optioneel, afhankelijk van situatie en lokatie: • Niet op voorhand (bepaalde) bos- en natuurterreinen afsluiten voor publiek. Optie blijft wel open voor het geval veterinaire toch de noodzaak tot afsluiting bestaat. • Isoleren van wilde zwijnen door compartimentering met behulp van binnenrasters op Veluwe. Mogelijk afsluiten van wildviaducten • Opschorten van veldwerkzaamheden met landbouwmachines, die ook op bedrijven met vee worden gebruikt, in leefgebied van wilde zwijnen • Instellen van een algeheel verbod op jacht en beheer- en schadestrijding met het geweer in het betreffende gebied. Dit zorgt voor rust in het gebied, waardoor er zo min mogelijk mobiliteit onder de wilde zwijnen plaatsvindt. • Buiten de leefgebieden Veluwe en Meinweg afschot van wilde zwijnen. • Monitoring van dood gevonden dieren en die dieren die voor de monitoring geschoten zijn binnen de afschotvergunning in r/B/T/gebied op KVP.				Oprichten groep van deskundigen (aansluiten bij groep deskundigen genoemd in hoofdstuk 4 van het beleidsdraaiboek) die bijstand verlenen bij: Bestuderen situatie en afbakening gebied Vaststellen passende maatregelen Opstellen KVP-uitroeïingsprogramma binnen twee weken Uitvoeren audits op doeltreffendheid maatregelen	
2. Gehouden bedreigde diersoorten	IUCN rode lijst soorten zie paragraaf 12.4	Bijzondere behandeling alleen indien: 'bedrijf' vooraf geregistreerd mogelijkheid tot quarantaine	Moet door EZ geregistreerd worden, maatregelen gelden alleen voor geregistreerden	In quarantaine en laten leven Verder conform landbouwbedrijven	Vaccineren conform landbouwbedrijven	Conform maatregelen landbouwbedrijven	Conform maatregelen landbouwbedrijven	Indien besmetting van dier uit deze categorie: veterinaire- en soorten-deskundigencommissie laten oordelen over wel of niet doden van het koppel dieren, afhankelijk van zeldzaamheid, veterinaire risico en quarantaine mogelijkheden.	

	CITES soorten zie paragraaf 12.4	Bijzondere behandeling alleen indien: 'bedrijf' vooraf geregistreerd mogelijkheid tot quarantaine	Moet door EZ geregistreerd worden, maatregelen gelden alleen voor geregistree- de n					
3. Geen natuurdie- ren	Zwijnen	Voor fokkerij In (natuur) parken		conform reguliere bedrijven				

12.4 Beschermde soorten en rassen

12.4.1 Inleiding

Zoals aangegeven in paragraaf 12.3 wordt met bepaalde soorten bij een uitbraak van KVP anders omgegaan dan met productiedieren. Deze paragraaf is een verdere uitwerking van een groep dieren die in paragraaf 12.3 genoemd wordt, namelijk de gehouden bedreigde diersoorten of –rassen. Het beleidskader Natuur en Besmettelijke Dierziekten beschrijft dat de volgende groepen gehouden dieren dienen te worden uitgezonderd van (preventieve) ruiming:

- dieren die voorkomen op de IUCN rode lijst als '*Extinct in the wild*', '*Critically Endangered*', '*Endangered*' en '*Vulnerable*'. (www.redlist.org)
- dieren van de CITES-lijst, te vinden in EU_verordening 2724/200 bijlage A. (www.cites.org)
- landbouwhuisdieren voorkomend op de FAO-lijst van bedreigde landbouwhuisdierrassen (www.fao.org/dad-is; www.absfocalpoint.nl en www.szh.nl).

Meer achtergrondinformatie over deze lijsten is te vinden in het Beleidskader Natuur en Besmettelijke Dierziekten. Conform het schema in paragraaf 12.3 wordt voor de genoemde groepen het reinigings- en ontsmettingsregime toegepast.

12.4.2 Bedreigde landbouwhuisdierrassen (FAO lijst)

Om te kunnen bepalen welke bijzondere groepen uitgezonderd dienen te worden van ruiming moet eerst vast staan welke soorten worden geruimd bij een uitbraak van KVP. Om de uitzonderingen te kunnen bepalen is hier als 'ruimingsdefinitie' gekozen voor dieren behorend het geslacht *Sus*, van de familie *Suidae* behorend tot de orde *Artiodactyla*. Als de ruimingsdefinitie voor KVP breder wordt vastgesteld, moeten de beschermde soorten die onder deze taxonomische groepen vallen ook worden uitgesloten van ruiming.

In het kader van het Verdrag inzake Biologische diversiteit (CBD) hebben de lidstaten zich ertoe verbonden om de biologische diversiteit op hun grondgebied te behouden en duurzaam te benutten. Aansluitend stelt de wereld voedselorganisatie van de UN (FAO) een strategie op betreffende het behoud van de genetische diversiteit van landbouwhuisdieren. Doel van de strategie is het verlies van soorten en van genetische diversiteit binnen soorten tot staan te brengen. Nederland levert daaraan een bijdrage met de publicatie van het Landenrapport Dierlijke Genetische Bronnen. In deze publicatie staan de soorten en rassen waarvoor Nederland in internationaal verband verantwoordelijk is voor het behoud. De Bonte Bentheimer is het betreffende voor KVP/AVP gevoelige ras dat op deze lijst wordt genoemd ('transboundary breed').

De Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH) beheert in opdracht van het ministerie van EZ een paraplubestand waar houders hun dieren kunnen laten registreren.

12.4.3 IUCN

Voor KVP is alleen de groep 'IUCN rode lijst' relevant. Op de CITES lijst komen geen soorten voor die onder de ruimingsdefinitie vallen.

De volgende soorten van het geslacht *Sus* behorend tot de familie SUIDAE en de orde ARTIODACTILAE komen voor op de rode lijst van de IUCN:

Soort	Engelse naam	Nederlandse naam	Status red list
<i>Sus cebifrons</i>	Visayan warty pig	Visaya wrattenzwijn	CR A1
<i>Sus philippensis</i>	Philippine warty pig	Filipijns wrattenzwijn	VU A1
<i>Sus salvanius</i>	Pygmy hog	Dwergzwijn	CR A1
<i>Sus verrucosus</i>	Javan Pig	Javaans wrattenzwijn	EN A2

12.4.4 Wijziging van de soortenlijsten

Wanneer de genoemde lijsten (rode lijst zoogdieren, bijlagen bij het CITES verdrag) en lijsten van bedreigde landbouwhuisdieren welke bij de FAO zijn aangemeld, worden herzien, dan gelden bij een KVP-uitbraak de meest recente, op dat moment geldende lijsten.

12.5 Dierentuinen

12.5.1 Inleiding

De EU-richtlijnen voor de bestrijding van KVP en AVP biedt mogelijkheden voor het toepassen van aangepaste maatregelen voor zeldzame dieren op speciale locaties. Bij het toepassen van deze afwijkende maatregelen voor dierentuinen zal voldaan moeten worden aan in ieder geval de volgende voorwaarden:

- Maatregelen worden pas genomen na goedkeuring door de Europese Unie.
- De locatie moet kunnen garanderen dat de dieren geïsoleerd kunnen worden.
- De locatie moet voldoen aan reiniging- en ontsmettingmogelijkheden op basis van adviezen van de Nederlandse Vereniging voor Dierentuinen (NVD).
- De locatie moet altijd voldoende preventieve maatregelen in acht nemen om de insleep van dierziekten te voorkomen.

Dierentuinen die in aanmerking komen voor uitzonderingen zijn de dierentuinen met een vergunning op basis van het dierentuinenbesluit (gebaseerd op richtlijn 1999/22/EEG). Een dierentuin is gedefinieerd als een permanente inrichting waar tenminste tien wilde diersoorten worden gehouden om gedurende ten minste zeven dagen per jaar getoond te worden aan het publiek, met uitzondering van een inrichting waar geen KVP-gevoelige dieren worden gehouden, circussen en dierenwinkels.

12.5.2 Maatregelen

12.5.2.1 Maatregelen bij een uitbraak van KVP buiten de dierentuin

Tabel: Maatregelen bij een uitbraak buiten de dierentuin, waarbij de dierentuin gelegen is in:

Ruimingsgebied	Vaccinatiegebied	B/T gebied	Besmette regio	Vrije regio
Hygiëneprotocol Afzonderen gevoelige dieren Screenen 14 dagen na R&O van het laatste besmette bedrijf	Alle gevoelige dieren vaccineren Hygiëneprotocol Afzonderen gevoelige dieren Screenen 30 dagen na vaccinatie	Hygiëneprotocol Screenen 14 dagen na R&O van het laatste besmette bedrijf	Gevoelige dieren isoleren Preventieve en hygiënische maatregelen op basis van de adviezen van de NVD	Preventieve en hygiënische maatregelen op basis van de adviezen van de NVD

De methode van screenen in een dierentuin (te onderzoeken diersoorten, aantallen dieren, etc.) zal plaatsvinden op basis van een door het CVI opgesteld protocol dat toepasbaar is in de bewuste situatie en voldoet aan de eisen van de richtlijn.

Wanneer er zich een uitbraak van AVP buiten een dierentuin voordoet, kunnen deze maatregelen worden aangevuld met maatregelen gericht op vectorbestrijding en vectorwering.

Voor AVP is geen vaccin beschikbaar.

12.5.2.2 Maatregelen bij een uitbraak in een dierentuin

Indien er een besmetting in de dierentuin wordt bevestigd zullen onder andere de volgende maatregelen worden getroffen.

- Sluiten voor publiek
- Besmette varkens ruimen**
- Varkens die in contact hebben gestaan met besmette varken ruimen **
- Alle overige varkens vaccineren (niet van toepassing bij AVP)
- Dertig dagen na vaccinatie screenen
- Heropenen na uitslag monitoring

**Artikel 5 van de EEG-richtlijnen (2001/89 en 2002/60) biedt de mogelijkheid om in bijzondere gevallen ook besmette dieren te laten leven. Gedacht wordt hierbij aan bedreigde diersoorten. Bij een besmetting met varkenspest in een dierentuin zal afhankelijk van de situatie besloten worden hoe met deze dieren zal worden omgaan.

12.5.3 Communicatie

Ten tijde van een (dreigende) uitbraak van KVP in Nederland is de NVD uitgenodigd als deelnemer aan het basisoverleg. Dit is een wederzijds informierend overleg. Voor informatieve vragen is er de mogelijkheid om telefonisch contact op te nemen met Het DR-Loket, het call centrum van het ministerie van EZ. Tot slot is er de mogelijkheid om beleidsmatige vragen, via de sectorvertegenwoordiging, neer te leggen bij het Departementale Beleidsteam.

12.6 Laboratoria en instituten met varkens

12.6.1 Inleiding

De MKZ-richtlijn (2003/85) geeft lidstaten de mogelijkheid om bij een dreiging van een uitbraak of bij een besmetting in een laboratorium speciale maatregelen te treffen die rekening houden met de quarantaine mogelijkheden van het laboratorium en de consequenties voor een laboratorium. De KVP-richtlijn (2001/89) en AVP-richtlijn (2002/60) geven lidstaten alleen de mogelijkheid om af te wijken van de bepalingen inzake ruimen en sperma, eicellen en embryo's. Bij een daadwerkelijke dreiging of besmetting zullen de specifieke maatregelen verder worden uitgewerkt. In dit hoofdstuk zullen enkele voor laboratoria belangrijke maatregelen worden beschreven.

12.6.2 Beleidsinstrumenten voor laboratoria

- De Nederlandse Vereniging voor Proefdierkunde (NVP) zal als gesprekspartner voor EZ dienen en wordt ook voor het basisoverleg uitgenodigd.
- Onder leiding van de NVP kunnen de laboratoria of instituut een hygiëneprotocol opstellen en deze al voor er sprake is van een uitbraak door de NVWA laten goedkeuren (zie 7.6).
- Bij een besmetting in een laboratorium wordt op advies van een NVWA-specialistenteam besloten welke varkens er geruimd zullen worden en welke niet. Indien de epidemiologische eenheden zodanig zijn dat kruisbesmetting onwaarschijnlijk is en afdelingen als twee aparte bedrijven kunnen worden beschouwd, dan is het mogelijk dat niet alle gevoelige dieren worden geruimd.
- Indien een laboratorium of instituut in een gebied ligt waar preventieve ruiming of vaccinatie zal plaatsvinden dan zal op basis van een risicoanalyse besloten worden of er voor het laboratoria andere maatregelen kunnen worden genomen.
- Indien een laboratorium het "bedrijfsgedeelte" (met varkens) goed scheidt van de overige gedeelten op de locatie, zullen er door de bezoekersregeling geen problemen ontstaan (zie 8.2.7).
- Ook voor laboratoria kunnen vervoersverboden gelden en kan het welzijn van hun dieren in het geding komen. Daarom geldt ook voor laboratoria het advies voor noodvoorziening van stalling voor tenminste zes weken (zie 7.5)
- Personeel en bezoekers die ook op agrarische bedrijven komen, vallen onder het normale regime.
- Voor ongevoelige dieren die niet in hetzelfde gedeelte als gevoelige dieren worden gehouden hoeven geen extra maatregelen te worden getroffen. De bezoekersregeling is van toepassing. Daarentegen moet met ongevoelige dieren die in hetzelfde gedeelte gehouden worden als de varkens dieren eenzelfde systeem van hygiëne in acht worden genomen als voor bezoekers.
- Proefdiervoeders, verpakt in zakgoed, mag aangevoerd worden van een fabriek buiten de eigen regio, mits rechtstreeks van de fabriek naar de instelling en met een vervoermiddel dat buiten het agrarisch circuit wordt gebruikt.

12.7 Uitbraak in een slachthuis, grensinspectiepost of vervoermiddel

12.7.1 Inleiding

Wordt een geval van KVP ontdekt in een slachthuis, in een grensinspectiepost (BIP) of in een vervoermiddel, dan zullen afwijkende maatregelen gelden. Als voorbeeld zal er in dergelijke gevallen meestal geen B/T-gebied om de gevonden besmetting ingesteld worden. De oorsprong van de besmetting is namelijk zeer waarschijnlijk niet de huidige locatie van het dier, maar het bedrijf waarvan het dier oorspronkelijk van afkomstig is.

12.7.2 Maatregelen

Bij een uitbraak in een slachthuis, BIP of vervoermiddel zal gehandeld worden conform artikel 14 van de EU-bestrijdingsrichtlijn. Dit betekent dat het vervoermiddel en/of het slachthuis gesloten zal worden en alle aanwezige dieren onderzocht zullen worden op verschijnselen van KVP. Natuurlijk zal het oorsprongsbedrijf van de geïnfecteerde varkens zo spoedig mogelijk worden onderzocht om de herkomst van deze besmetting vast te stellen. Voor de duur van dit onderzoek zullen vervoersbeperkingen gelden. Voor het slachthuis of het vervoermiddel geldt dat de dieren en/ of producten die aanwezig waren bij het vaststellen van de infectie zullen worden vernietigd en de omgeving zal worden gereinigd en ontsmet.

Hoofdstuk 13: Volksgezondheid

13.1 Risico's voor de mens

13.2 Sociaal-emotionele gevolgen

13.2.1 Inleiding

13.2.2 EZ: Communicatie en afstemming

13.1 Risico's voor de mens

Het KVP en AVP virus zijn niet gevaarlijk voor de mens. Mensen worden dus ook niet ziek van het eten of drinken van producten van besmette of gevaccineerde varkens. Mensen kunnen wel gedurende enkele etmalen het virus verspreiden via kleding en op het lichaam.

13.2 Sociaal emotionele gevolgen

13.2.1 Inleiding

Het ministerie van EZ richt zich bij het bestrijden van een dierziekte-crisis op de veterinaire-technische aspecten. De impact van de getroffen maatregelen reikt verder: agrarische gezinnen en hobbydierhouders worden ingrijpend getroffen. Beide groepen kunnen daarom in sociaal-emotionele problemen raken, die in sommige gevallen zodanig verergeren dat psychosociale hulp noodzakelijk is.

Reacties van mensen en de mogelijke problemen die ontstaan zijn afhankelijk van de fase van de crisis, de bedrijfssituatie, persoonskenmerken en de wijze waarop men het beleeft en de problemen uit.

Gedurende de verschillende fases van de crisis is behoefte aan informatie, empathie, erkenning, ruimte om het verhaal kwijt te kunnen, een luisterend oor, acute hulp, adviezen (financieel, economisch) en duidelijkheid. Zeer kenmerkend is de verwevenheid tussen sociaal-economische vragen/problemen en sociaal-emotionele vragen/problemen.

Voor sociaal-emotionele problemen is begeleiding nodig. Deze wordt vooral informeel en op vrijwillige basis geboden door familie, vrienden, burens, pastoor/dominee, vrijwilligers van organisaties als de Telefonische hulpdienst voor Agrariërs (THD-A) en de Zorg om Boer en tuinder (ZOB). Verder biedt LTO voor leden ook de mogelijkheid van psychosociale ondersteuning.

Voor verdergaande psychosociale problemen is dergelijke begeleiding niet genoeg en is specifieke hulp nodig. In een crisissituatie, zoals bij een uitbraak van KVP, heeft de Gemeentelijke Geneeskundige Dienst (GGD) de wettelijke taak om voor passende psychosociale opvang hulpverlening zorgen voor de getroffen veehouders en hun omgeving. Hiervoor zal maatwerk worden geleverd, dat mede afhankelijk is van de ernst van de problemen.

13.2.2 EZ: Communicatie en afstemming

Het ministerie van VWS is opgenomen in het basisoverleg, zodat dit ministerie rechtstreeks signalen kan doorgeven over de psychosociale problemen aan de hulpverleningsinstanties.

In de communicatie van EZ worden aan agrariërs en hobbydierhouders de telefoonnummers doorgegeven van de telefonische hulpdienst voor Agrariërs (THD-A) en de ZOB.

Binnen het RCC kan een contactpersoon aangesteld worden die verantwoordelijk is voor de afstemming met de GGD in die regio.

Bijlagen

1. Afkortingen en definities
2. Implementatietabel
3. Samenstelling diverse overlegstructuren
4. Beleidsinstrumententabel
5. Regionaliseringskaart
6. Varkensdichtheid
7. Afbouwtable
8. Voorbeelden attest/eigen verklaring
9. Reinigen paard
10. Chronologische volgorde bij vaccinatie

Bijlage 1: Afkortingen en definities

Afkortingen

AI	Aviaire Influenza
ANEVEI	Algemene Nederlandse Vereniging van Eierhandelaren
AVP	Afrikaanse varkenspest
B/T-gebied	Beschermings- en toezichtsgebied
BDV	Border Disease Virus (een pestivirus bij herkauwers)
BIP	Border Inspection Post (buitengrens inspectie post)
BVD	Bovine Virus Diarree
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CM-gebied	Controle- en monitoringsgebied
COV	Centrale organisatie voor de Vleessector
CVI	Centraal Veterinair Instituut (nationaal referentielaboratorium)
CVO	Chief Veterinary Officer
DAD	Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn
DAT-EZ	Departementaal adviesteam van EZ
DBT	Departementaal beleidsteam
DC	Directie Communicatie
DCC-EZ	Departementaal coördinatie centrum van EZ
DG	Directeur Generaal
DGF	Diergezondheidsfonds
DNB	Directie Natuur en Biodiversiteit
EC	Europese Commissie
ELISA	Enzyme Linked Immuno-Sorbent Assay
EMC	Erasmus Medisch Centrum
EU	Europese Unie
EZ	Ministerie van Economische Zaken
FAO	Wereldvoedselorganisatie van de VN
FBE	Faunabeheereenheid
FD	Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht
FEZ	Directie Financieel-Economische Zaken
GD	Gezondheidsdienst voor Dieren
GWWD	Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren
HAS	Hogere Agrarische Scholen
HPAI	Hoog Pathogeen Aviaire Influenza
IBT/MBT	Interdepartementaal Beleidsteam, Ministerieel Beleidsteam
IFT/ IPT	Immune Fluorescentie Test/ Immune Peroxidase Test
IUCN	International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources, World Conservation Union
KI	Kunstmatige inseminatie
KNJV	Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging
KNMvD	Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde
KVP	Klassieke Varkenspest
LPAI	Laag Pathogeen Aviaire Influenza
LTO	Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland
MAS	Middelbaar Agrarische Scholen
MKZ	Mond- en klauwzeer
NCD	Newcastle disease
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
NEPLUVI	Vereniging van de Nederlandse Pluimveeverwerkende Industrie

NMV	Nederlandse Melkveehouders Vakbond
NPLA	Neutralising peroxydase linked assay
NVD	Nederlandse Vereniging voor Dierentuinen
NVIC	Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit Incident- en Crisiscentrum
NVP	Nederlandse Vereniging voor Proefdierkunde
NVP	Nederlandse Vakbond voor Pluimveehouders
NVV	Nederlandse Vakbond Varkenshouders
NVWA	Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit
NWPP	Nederlandse werkgroep hobbymatig gehouden Pluimvee- en Parkvogels
NZO	Nederlandse Zuivel Organisatie
OIE	Wereld Organisatie voor Diergezondheid
OM	Openbaar Ministerie
ONBD	Overleg natuur en besmettelijke dierziekten
PCR	Polymerase chain reaction
PG	Directie Publieke Gezondheid (VWS)
PPE	Productschap Pluimvee en Eieren
PVE	Productschappen Vee, Vlees en Eieren
PVV	Productschap Vee en Vlees
PZ	Productschap Zuivel
R&O	Reiniging en ontsmetting
RBT	Regionaal beleidsteam
RCC-EZ	Regionaal Coördinatie Centrum
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMO	Rijdende Melk Ontvangst
RNA-virus	Ribonucleïnezuur virus (i.t.t. DNA-virus)
SCoFAH	EU Standing Committee on the Food Chain and Animal Health (=Permanent Comité voor de voedselketen en de diergezondheid)
SG	Secretaris Generaal
THD-A	Telefonische Hulpdienst voor agrariërs
TLN	Transport en Logistiek Nederland
TSE's	Transmissible Spongiforme Encephalopathies
UBN	Uniek Bedrijfsnummer
VNT	Virus Neutralisatie Test
vSKBN	Vereniging Samenwerkende Kinderboerderijen Nederland
VWS	Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport
WBE	Wildbeheereenheid
WUR	Wageningen Universiteit en Research Centrum
ZOB	Zorg om Boer en Tuinder

Bijlage 2: Implementatietabel

Richtlijn 2001/89 (KVP) en 2002/60 (AVP)	Nationale regelgeving
Artikel 3, eerste lid	Artikel 15, 19 en 100 GWWD, artikel 2 Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's
Artikel 4, eerste lid, tweede lid, onderdeel a en i	Artikel 20, 104, eerste lid, en 114, tweede lid, GWWD
Artikel 4, tweede lid, onderdeel b	Artikel 17, eerste lid, onderdeel a, artikel 22, eerste lid, onderdeel a en b, en 29 GWWD
Artikel 4, tweede lid, onderdeel c	Artikel 17, tweede lid, artikel 29 Gwwd
Artikel 4, tweede lid, onderdeel d en e	Artikel 17, tweede lid, 25, eerste lid, GWWD
Artikel 4, tweede lid, onderdeel f	Artikel 17, eerste lid, onderdeel c, artikel 25, tweede en derde lid, en 26 GWWD
Artikel 4, tweede lid, onderdeel g	Artikel 17, tweede lid, GWWD,
Artikel 4, tweede lid, onderdeel h	Artikel 22, eerste lid, onderdeel h en 25, eerste en tweede lid, en 26 GWWD
Artikel 4, derde lid, onderdeel b	Artikel 30 GWWD
Artikel 4, tweede lid onder c tot en met h	Is nader uitgewerkt in: het Besluit vervoer van en naar besmette of van besmetting verdachte gebouwen en terreinen, titel 5, hoofdstuk 2 en 3 van de Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's
Artikel 5, eerste lid, onderdeel a	Artikel 22, eerste lid, onderdeel f, GWWD
Artikel 5, eerste lid, onderdeel b, h en i	Artikel 20, 104, eerste lid, artikel 114, tweede lid, GWWD
Artikel 5, eerste lid, onderdeel c, d, e en f	Artikel 22, eerste lid, onderdeel g, GWWD
Artikel 5, eerste lid, onderdeel g	Artikel 22, eerste lid, onderdeel h, GWWD
Artikel 7, eerste en tweede lid (AVP)	Besluit verdachte dieren juncto artikel 17, 22, 25, 26 en 29 Gwwd (zie artikel 4 en 5 richtlijn)
Artikel 7, tweede lid	Artikel 114, tweede lid, GWWD
Artikel 8	Artikel 20 en 114, tweede lid, GWWD
Artikel 9, eerste en tweede lid	Artikel 30, tweede lid, GWWD
Artikel 9, vierde lid	Artikel 22, eerste lid, onderdeel c en d, artikel 31 GWWD
Artikel 10, eerste lid, onderdeel a, en artikel 11, eerste lid, onderdeel a	Artikel 20, 104 eerste lid, 114, tweede lid, GWWD
Artikel 10 eerste lid, onderdeel b en d, en artikel 11, eerste lid, onderdeel b en	Artikel 30, tweede lid, GWWD

d (KVP)	
Artikel 10 eerste lid, onderdeel b en d, en artikel 11, eerste lid, onderdeel b en d (AVP)	Artikel 30, tweede en vierde lid, GWWD
Artikel 10, eerste lid, onderdeel c, en artikel 11, eerste lid, onderdeel c	Artikel 22, eerste lid, onderdeel h, en artikel 30, eerste lid, GWWD
Artikel 10, eerste lid, onderdeel e, en artikel 11, eerste lid, onderdeel e	Artikel 19 en 100 GWWD
Artikel 10, eerste lid, onderdeel f, en artikel 11, eerste lid onderdeel f	Artikel 22, eerste lid, onderdeel i, en 30 GWWD
Artikel 10, eerste lid, onderdeel g, en artikel 11, eerste lid onderdeel g	Artikel 22, eerste lid, onderdeel j, en 30 GWWD
Artikel 10, eerste lid, onderdeel h, en artikel 11, eerste lid onderdeel h	Artikel 25, tweede en derde lid, en 26 GWWD
Artikel 10, tweede en derde lid, en artikel 11, tweede en derde lid	Artikel 107 GWWD
Artikel 12	Artikel 23, eerste lid, GWWD
Artikel 13	Artikel 17, tweede lid, en artikel 30 GWWD
Artikel 14, eerste lid, tweede lid, onderdeel d en e	Artikel 20, 104, eerste lid, en 114, tweede lid, GWWD
Artikel 14, tweede lid, onderdeel a	Artikel 22, eerste lid, onderdeel f, GWWD
Artikel 14, tweede lid, onderdeel b	Artikel 22, eerste lid, onderdeel g, GWWD
Artikel 14, tweede lid, onderdeel c	Artikel 22, eerste lid, onderdeel h, GWWD
Artikel 15, eerste lid, tweede lid, onderdeel b, 1□ en 6□, onderdeel c en d	Artikel 20, 104 eerste lid, en 114, tweede lid, GWWD
Artikel 15, tweede lid, onderdeel b, 2□	Artikel 22, eerste lid, onderdeel b, artikel 17, tweede lid, GWWD, artikel 79 Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten en zoönosen en TSE's
Artikel 15, tweede lid, onderdeel b, 3□	Artikel 29, 30, tweede lid, GWWD
Artikel 15, tweede lid, onderdeel b, 4□	Artikel 22, eerste lid, onderdeel h, GWWD
Artikel 15, tweede lid, onderdeel b, 5□ (KVP)	Artikel 25, tweede lid, GWWD
Artikel 15, tweede lid, onderdeel b, 5□ (AVP)	Artikel 17, eerste id, onderdeel c, Gwwd
Artikel 15, tweede lid, onderdeel b, 7□ (KVP)	Artikel 25, tweede lid, GWWD
Artikel 15, tweede lid, onderdeel b, 7□ (AVP)	Artikel 17, eerste lid, onderdeel b, Gwwd
Artikel 15, tweede lid, onderdeel b, 8□ (KVP)	Artikel 30, eerste en tweede lid, GWWD
Artikel 15, tweede lid, onderdeel b, 8□ (AVP)	Artikel 30, eerste lid, GWWD

Artikel 17, eerste lid, onderdeel a en b, 1° (AVP)	Artikel 20, 104 eerste lid en 114, tweede lid, Gwwd
Artikel 17, eerste lid, onderdeel b, 2° (AVP)	Artikel 22 Gwwd
Artikel 17, eerste lid, onderdeel c (AVP)	Artikel 17, tweede lid Gwwd
Artikel 18 (KVP) en artikel 19 (AVP)	Artikel 2 en 3 Besluit gebruik sera en entstoffen
Artikel 19, eerste lid en zevende lid aanhef (KVP)	Artikel 17, eerste lid, onderdeel a, GWWD
Artikel 19, vierde lid, onderdeel a (KVP)	Artikel 30, tweede lid, GWWD
Artikel 19, vierde lid, onderdeel b (KVP)	Artikel 22, eerste lid, onderdeel j, artikel 30, eerste lid, GWWD
Artikel 19, vierde lid, onderdeel c (KVP)	Artikel 22, eerste lid, onderdeel g, GWWD
Artikel 19, zesde lid (KVP)	Artikel 22, eerste lid, onderdeel b en j, artikel 30, eerste lid, GWWD
Artikel 19, zevende lid, onderdeel b (KVP)	Artikel 22, eerste lid, onderdeel f, g en j, en artikel 30, eerste lid, GWWD
Artikel 20	Artikel 17, eerste lid, onderdeel a, GWWD, artikel 2, eerste lid, Besluit niet gehouden dieren
Artikel 24	Artikel 12 Destructiebesluit.

Bijlage 3: Samenstelling Basisoverleg

De volgende lijsten zullen dienen om in eerste instantie externe organisaties uit te nodigen bij het basisoverleg of het overleg Natuur en Dierziekten. In overleg kunnen niet genoemde organisaties ook deelnemen aan deze overleggen.

Basisoverleg (zie 5.4.3)

Het basisoverleg is een wederzijds informierend orgaan. In het basisoverleg zijn vertegenwoordigers van verschillende groepen vertegenwoordigd. Het basisoverleg heeft als doel inzicht te geven en krijgen in de consequenties van maatregelen, het uitleggen van maatregelen en het creëren van draagvlak voor maatregelen. In principe is het basisoverleg niet toegankelijk voor individuele bedrijven en het aantal deelnemers per organisatie wordt beperkt.

Organisaties Basisoverleg

Algemene Nederlandse Vereniging van Eierhandelaren
Nederlandse Bond voor Waaghouders van Levend Vee
Centraal Veterinair Instituut
Centraal Orgaan voor Kwaliteitsaangelegenheden in de Zuivel
Centrale Organisatie voor de Vleessector
Consumentenbond
Coöperatie Rundveeverbetering Delta
Cumela
De organisatie voor exportbevordering rund
Dierenbescherming
Gezondheidsdienst voor Dieren
Inter Provinciaal Overleg
Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde
Land en Tuinbouw Organisatie
Landelijke Werkgroep Professionele Schapenhouders
ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Nederlandse Belangenvereniging voor hobbydierhouders
Nederlandse Bond van Handelaren in Vee
Nederlandse Federatie Edelpelsdieren
Nederlandse Geiten Zuivel Organisatie
Nederlandse Melkveehouders Vakbond
Nederlandse Organisatie Pluimveehouders
Nederlandse Organisatie vd Geitenfokkerij
Nederlandse Vakbond Varkenshouders
Nederlandse Veeverbeterings Organisatie
Nederlandse vereniging dierentuinen
Nederlandse Vereniging Diervoederindustrie
Nederlandse Vereniging voor Proefdierkunde
Nederlandse Zuivel Organisatie

Afkorting

Anevei
NBW
CVI
COKZ
COV
CB
CR-Delta

Veepro
DB
GD
IPO
KNMvD
LTO
LWPS
VWS
NBvH
NBHV
NFE
NGZO
NMV
NOP
NOG
NVV
NVO (CRV/HG)
NVD
Nevedi
NVP
NZO

Productschap zuivel	PZ
Productschappen Vee, Vlees en Eieren	PVE
Productschappen Vee, Vlees en Eieren	PVE / PPE
Productschappen Vee, Vlees en Eieren	PVE / paard
Productschap Diervoeder	PD
Rendac	Rendac
Stichting Ent-Europa	
Vereniging Samenwerkende Kinderboerderijen Nederland	vSKBN
Transport en logistiek Nederland	TLN
Stichting Zeldzame Huisdierrassen	SZH
Vereniging Kwaliteitszorg Geitenhouderij Nederland	VKGN
Vereniging van de Nederlandse Pluimveeverwerkende Industrie	NEPLUVI
Werkgroep landbouw en armoede	WLA

Overleg Natuur en Besmettelijke Dierziekten

Vereniging Natuurmonumenten
De Landschappen
Staatsbosbeheer
Bosschap
Federatie Particulier Grondbezit
Unie van Bosgroepen
Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging
Ministerie van Defensie
Dutch Wildlife Health Centre WHC

Betrokken EZ directies (uitgenodigd bij "KVP- staf")

Directie Communicatie (DC)
Bureau Bestuursraad (BBR)
Directie Wetgeving en Juridische zaken (WJZ)
Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn (DAD)
Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit (PAV)
Directie Natuur en Biodiversiteit (DNB)
Directie Financieel en Economische Zaken (FEZ)
Directie Regio en Ruimtelijke Economie (RRE)
Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA)
Dienst Regelingen (DR)

Bijlage 4: Beleidsinstrumententabel

In de volgende tabel zijn de beleidsinstrumenten aangegeven die per scenario ingezet kunnen worden. In hoofdstuk 6 staat de inhoudelijke beschrijving van de verschillende beleidsinstrumenten. Deze tabel is slechts een checklist om te kijken welk instrument op welk moment ingezet kan of moet worden.

Scenario's

- A** Geen uitbraak van KVP (niet opgenomen in de tabel, zie tekst hoofdstuk 6 en 7)
- B** Uitbraak KVP buiten de EU, géén relevante handelspartner (zie ook tekst hoofdstuk 6)
- C** Uitbraak van KVP binnen de EU óf relevante handelspartner, beschermings- en/of toezichtsgebied niet grensoverschrijdend
- D** Uitbraak van KVP binnen de EU; beschermings- en of toezichtsgebied grensoverschrijdend
- E** Ernstige verdenking zonder een uitbraak van KVP in Nederland
- F** Eerste uitbraak van KVP in Nederland (wel/niet voortvloeiend uit een ernstige verdenking)
- G** Nieuwe uitbraken van KVP in Nederland
- H** Uitbraak van KVP in wilde varkens
- I** Uitbraak van KVP in dierentuin (niet opgenomen in deze tabel, zie hoofdstuk 12.5)
- J** Explosieve toename van nieuwe uitbraken buiten compartiment met besmette haard in Nederland

Maatregelen

A = Advies

V = Voorbereiden op te nemen maatregel

O = Optionele maatregel

X = Maatregel

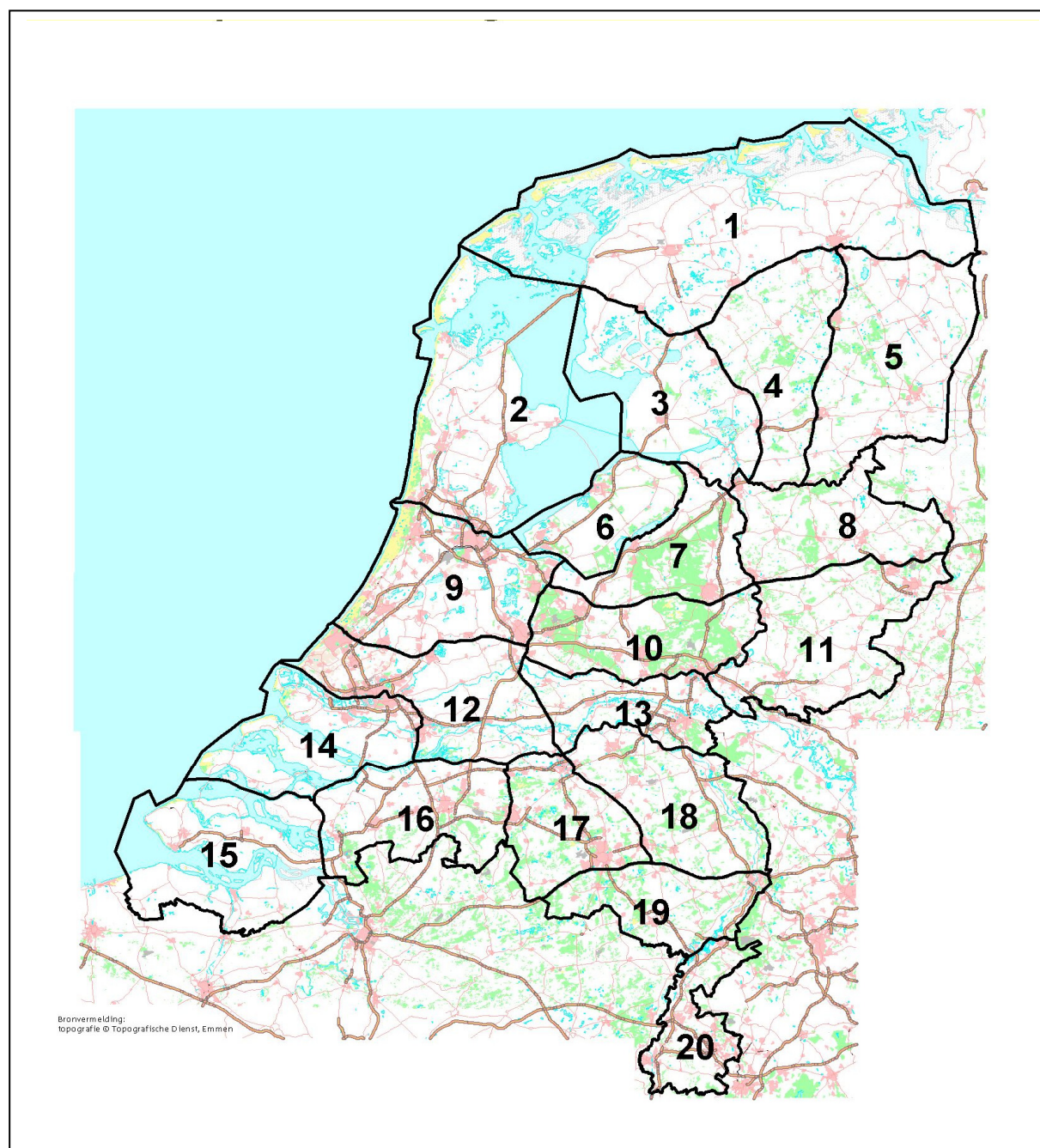
INSTRUMENT		B	C	D	E	F	G	H	J
	Uitvoering van de ingestelde Europese maatregelen	X	X	X	X	X	X	X	X
	Import verbod	O	O	O					
	Export verbod van vee, levende producten en dierlijke producten				V	X	X	X	X
	Blokkade van geïmporteerd vlees	X	X	X					
	100 % bestemmingscontrole	X	X	X					
	Blokken bedrijven met geïmporteerde dieren	X	X	X					
	Overleg met betreffende lidstaat			X					
	Informeren van betrokken EZ directies	O	X	X					
	Bijeenroepen van crisisstaf		O	X	X	X		X	
	Bijeenroepen groep van deskundigen	O	O	X	X	X	O	X	O
	Informeren en adviseren								
	Informeren en adviseren van bedrijfsleven	O	X	X	X	X	X	X	X
	Bijeenroepen van basisoverleg		O	X	X	X	X	X	X
	Informeren en adviseren van reizigers	O	X	X					
	Informeren en adviseren dierentuinen (NB. voor aanvullende maatregelen zie hoofdstuk 12.4)		O	X	X	X	X	X	X
	Informeren en adviseren van kinderboerderijen (NB voor aanvullende maatregelen zie hoofdstuk 12.2)		O	X	X	X	X	X	X
	Advies t.a.v. manifestaties waarbij besmettingsgevaar aanwezig is		A	A	A	A	A	A	A
	Advies aan veehouderijbedrijven								
	Voedervoorraad van minimaal drie dagen inslaan op het bedrijf.	A	A	A	A	A	A	A	A
	Noodvoorziening voor stalling van de dieren voor ten minste zes weken.	A	A	A	A	A	A	A	A
	Noodvoorzieningenvoor mestopslag.	A	A	A	A	A	A	A	A
	Terughoudend zijn met (vaste) mest uitrijden		A	A	A	X	X	A	X
	Opschorten inscharen van vee, waarbij dieren afkomstig van verschillende bedrijven samengebracht worden		A	A	A	X	X	A	X
	Hygiëne in acht nemen	A	A	A	A	A	A	A	A
	Rantsoeneren voer					A	A	A	A
	Reinigen en ontsmetten								
	Tweede R&O van de veewagens komende uit de lidstaat/land van uitbraak	X	X	X					
	R&O van alle vervoermiddelen van varkens na lossing		O	X	X				
	R&O uitwendig van de vervoermiddelen van veevoerders		O	X	X	X	X	X	X
	R&O uitwendig van de vervoermiddelen van melk		O	X	X	X	X	X	X
	Diversen								
	Verbod op risicovolle activiteiten		O	O	O	O	O	O	O
	Evenementen en verzamelverbod van varkens (markten, verkopen en shows)		O	X	X	X	X	X	X

INSTRUMENT		B	C	D	E	F	G	H	J
	Instellen fokverbod voor varkens in het B/T gebied					V	O		O
	Ruimen								
	Ruimen van besmet bedrijf					X	X		X
	Preventief ruimen van de varkens op de bedrijven waar varkens zijn geïmporteerd vanuit een bedrijf gelegen in het B/T gebied van land/lidstaat van uitbraak	X	X	X					
	Preventief ruimen van de varkens van het ernstig verdachte bedrijf				O				O
	Preventief ruimen van de diercontactbedrijven				V	X	X		X

	Instellen gebieden	B	C	D	E	F	G	H	J
	Instellen van een beschermings- en/of toezichtsgebied aansluitend op het ingesteld gebied in de lidstaat van uitbraak			X					
	Instellen van een 3-km-vervoersverbodgebied			X	X	X	X	X	X
	Instellen van een 10-km-vervoersverbodgebied			X	X	X	X	X	X
	Instellen van een standstill in heel Nederland gedurende 72 uur				V	X			O
	De regionalisering activeren/ aanpassen				V	X	X	X	X
	Instellen van een 1-km-ruimingsgebied rond het besmet bedrijf				V	X	O		O
	Instellen van een 3-km-beschermingsgebied rond het besmet bedrijf					X	X	X	X
	Instellen van een 10-km-toezichtsgebied rond het besmet bedrijf					X	X	X	X
	Instellen van een voorlopig vaccinatiegebied rond het besmet bedrijf				V		O		O
	Instellen van een toezichtszone rond het vaccinatiegebied				V		O		X
	Gevaccineerde dieren								
	De gevaccineerde dieren laten leven						X		X
	De gevaccineerde dieren testen						X		X
	Ruimen van de bedrijven met gevaccineerde positieve dieren						O		X
	Maatregelen natuur								
	Bijeenroepen Overleg Natuur en Besmettelijke Dierziekten		O	X	X	X	X	X	X
	Afsluiten voor publiek van bepaalde gebieden en bepaalde bos- en natuurterreinen		A	A	V	O	O	X	O
	Intensiveren monitoring wilde varkens	O	O	O	O	O	X	X	X
	Instellen van een jachtverbod / opschorten jacht in bepaalde gebieden		O	O	A	O	O	X	O
	Opschorten van (bepaalde) veldwerkzaamheden in de terreinen		A	A	A	O	O	X	O
	Geen excursies in de terreinen			A	A	O	O	X	O
	Weiden van vee in bepaalde gebieden opschorten				A	O	O	X	O
	Opschorten inscharen vee		A	A	A	X	X	X	X
	Instellen van buffers tussen grazers				A	A	A	X	A
	Isoleren van wild en grote grazers				A	O	O	X	O
	Reinigings - en ontsmettings regime toepassen		A	A	A	O	O	X	O
	Defensie								
	R&O-regime voor militaire troepen en materieel afkomstig uit land met KVP besmetting.		A	A					
	Advies militaire oefeningen en -verplaatsingen in militaire terreinen op te schorten.				A	A	A	A	A
	Welzijn								

	Instellen van een regeling voor de opkoop van dieren op basis van dierwelzijnseisen						0		0
	Toestaan van vervoer van hoogdrachtige dieren					0	0		0
	Toestaan van vervoer van pas geworpen dieren en nakomelingen					0	0		0
	Toestaan van een op een transporten van boerderij naar boerderij					0	0		0
	Instellen van een slachting in het toezichtsgebied					0	0		0

Bijlage 5: Regionalisering



Beschrijving van de regio's:

Regio

1. Vanaf het Eierlandse Gat de provinciegrens van Friesland volgend (via de waddeneilanden Vlieland, Terschelling, Ameland, Schiermonnikoog) in noordelijke richting overgaand in de Provinciegrens van Groningen (via de waddeneilanden Rottumerplaat en Rottumeroog) tot de Westereems.
2. Vanaf de Westereems het water volgend in zuidelijke richting overgaand in de Waddenzee, overgaand in de Eems, overgaand in de Dollard, tot aan de landgrens Nederland en Duitsland.
3. De Landgrens volgend in zuidelijke richting tot aan de A7, bij afslag 49 Nieuwerschans.
4. De A7 volgens in westelijke richting tot aan het Knooppunt Europaplein N28/N7.
5. De N28/N7 volgend westelijke richting overgaand in de A7 tot aan de N7.
6. De N7 volgend in noordwestelijke richting tot aan de A7.
7. De A7 volgend in westelijke richting tot aan het Knooppunt Zurich.
8. Vanaf het Knooppunt Zurich de waddenzee volgend in westelijke richting tot aan het Eierlandse Gat.

Regio 2

1. Vanaf het Eierlandse Gat de provinciegrens van Noord-Holland via het IJsselmeer volgend, overgaand in het Markermeer, overgaand in het IJ-meer, overgaand in het IJ, overgaand in het Noordzee Kanaal, overgaand in het Noordzeebuitenkanaal tot aan de Buitenhaven van IJmuiden
2. Vanaf de Buitenhaven in IJmuiden de kustlijn volgend in Noordelijke richting langs de westkust van Noorderhaaks en de westkust van Texel tot aan de Eierlandse Gat.

Regio 3

1. Vanaf Knooppunt Zurich (Friesland) de A7 volgend in oostelijke richting overgaand in de N7 bij Sneek, overgaand in de A7 tot aan de kruising van de A7 met de A32, Knooppunt Heerenveen.
2. De A32 volgend in Zuidoostelijke richting overgaand in de A28 tot aan Afslag 21 Ommen.
3. Vanaf Afslag 21 Ommen de rivier de Overijsselse Vecht volgend in noordelijke richting tot aan de rivier het Zwarte Water.
4. De rivier het Zwarte Water volgend in zuidelijke richting tot aan het Zwolle-IJssel Kanaal.
5. Het Zwolle-IJssel Kanaal volgend in zuidwestelijke richting tot aan de rivier de IJssel.
6. De rivier de IJssel volgend in Westnoordelijke richting tot aan het Ketelmeer.
7. Het Ketelmeer volgend in westelijke richting overgaand in het IJsselmeer
8. Vanaf het IJsselmeer de provinciegrens van Flevoland volgend in noordelijke richting overgaand in de Provinciegrens van Friesland tot aan het Knooppunt Zurich (Friesland) de A7.

Regio 4

1. Vanaf Knooppunt Heerenveen de A7 volgend in noordoostelijke richting tot aan de kruising van de A7 met de A28, Knooppunt Julianaplein.

2. De A28 volgend in zuidelijke richting overgaand in de N48 tot aan de rivier de Vecht.
3. De rivier de Vecht volgend in westelijke richting tot aan de Afslag 21 Ommen van de A28
4. Vanaf Afslag 21 Ommen de A28 volgend in noordelijke richting overgaand in de A32 het Knooppunt Heerenveen van de A7.

Regio 5

1. Vanaf Knooppunt Julianaplein de N28/N7 volgend in oostelijke richting tot aan de kruising van de N28/N7 met de A7, Knooppunt Europaplein.
2. De A7 volgend in oostelijke richting tot aan de landgrens met Duitsland (Bij afslag 49 Nieuwerschans)
3. De landgrens van Duitsland volgend in zuidelijke richting tot aan de rivier de Vecht.
4. De rivier de Vecht volgend in westelijke richting tot aan de N48.
5. De N48 volgend in noordelijke richting overgaand in de A28 tot aan het Knooppunt Julianaplein de N28/N7.

Regio 6

1. Vanaf de Ketelbrug, ter hoogte van afslag 12 Swifterbant het Ketelmeer volgend in oostelijke richting overgaand in het Vossemeer, overgaand in Drontermeer, overgaand in het Veluwemeer, overgaand in het Wolderwijd, overgaand in het Nuldernauw, overgaand in het Nijkerkernauw, overgaand in het Eemmeer, overgaand in het Gooimeer, overgaand in het IJ-meer, overgaand in het Markermeer, tot aan de Ketelbrug ter hoogte van afslag 12 Swifterbant.

Regio 7

1. Vanaf de kruising van de A27 met het Eemmeer, het Eemmeer volgend in oostelijke richting overgaand in de Nijkerkernauw, overgaand in de Nuldernauw, overgaand in de Wolderwijd, overgaand in het Veluwemeer, overgaand in het Drontermeer overgaand in het Vossemeer tot aan de rivier de IJssel
2. De rivier de IJssel volgend in zuidelijke richting tot aan de Kruising A1 met de rivier de IJssel bij Deventer (vlakbij de afslag 23 Deventer)
3. De A1 volgend in westelijke richting tot aan de kruising van de A1 met de A27, bij Knooppunt Eemnes.
4. De A27 volgend in noordelijke richting tot aan de kruising van de A27 met het Eemmeer.

Regio 8

1. Vanaf de kruising van de rivier IJssel en het Zwolle-IJssel Kanaal, het Zwolle-IJssel Kanaal volgend in noordelijke richting tot aan de rivier het Zwarte Water.
2. De rivier het Zwarte Water volgend in noordelijke richting tot aan de rivier Overijsselse Vecht.
3. De rivier de Overijsselse Vecht volgend in oostelijke richting overgaand in de Vecht tot aan de Landgrens van Nederland met Duitsland.
4. De Landgrens van Nederland met Duitsland volgend in zuidelijke richting tot aan de A1 (De Lutte)

5. De A1 volgend in oostelijke richting tot aan de Kruising A1 met de rivier de IJssel bij Deventer (vlakbij de afslag 23 Deventer)
6. De rivier de IJssel volgend in noordelijke richting tot aan de kruising de rivier de IJssel en het Zwolle-IJssel Kanaal.

Regio 9

1. Vanaf de Buitenhaven bij IJmuiden de Noorderbuitenkanaal volgend in oostelijke richting overgaand in de Noordzeekanaal, overgaand in het IJ, overgaand in het IJ-meer, overgaand in het Gooimeer tot aan de kruising van het Gooimeer met de A27 (ter hoogte van de plaats Huizen)
2. De A27 volgend in zuidelijke richting tot aan de kruising van de A27 met de A12, Knooppunt Lunetten.
3. Vanaf A12 de weg volgend in westelijke richting tot aan de Benoordenhoutseweg.
4. De Benoordenhoutseweg volgend in noordelijke richting tot aan de Van Alkemadelaan.
5. De Van Alkemadelaan volgend in westelijke richting overgaand in de Zwolsestraat tot aan de Kust van Scheveningen.
6. Vanaf de Kust van Scheveningen de kustlijn volgend in Noordelijke richting tot aan de Buitenhaven in IJmuiden.

Regio 10

1. Vanaf de kruising van de A27 en de A1 (Knooppunt Eemnes), de A1 volgend in oostelijke richting tot aan de Kruising A1 met de rivier de IJssel bij Deventer (vlakbij de afslag 23 Deventer)
2. De rivier de IJssel volgend in zuidelijke richting tot aan de kruising van de rivier de IJssel en de rivier de Rijn.
3. De rivier de Rijn volgend in westelijke richting overgaand in de rivier de Nederrijn tot aan het Amsterdam Rijn Kanaal.
4. Het Amsterdam Rijn Kanaal volgend in noordwestelijke richting tot aan de Afslag 29 Houten van de A27.
5. Vanaf Afslag 29 Houten de A27 volgend in noordelijke richting tot aan de A1 Knooppunt Eemnes.

Regio 11

1. Vanaf de Kruising van de A1 met de rivier de IJssel (Deventer), de A1 volgend in oostelijke richting overgaand in de A35/A1 (Knooppunt Azelo) overgaand in de A1 (Knooppunt Buren) tot aan de grens met Duitsland ter hoogte van de plaats De Lutte.
2. De Landgrens van Nederland met Duitsland volgend in zuidelijke richting overgaand in westelijke richting tot aan de rivier de Rijn (ter hoogte van de plaats Spijk)
3. De rivier de Rijn volgend in westelijke richting, overgaand in het Bijlands Kanaal, overgaand in het Pannerdens Kanaal overgaand in de rivier de Nederrijn, overgaand in de rivier de IJssel tot aan de kruising van de rivier de IJssel met de A1 (Deventer)

Regio12

1. Vanaf de kust van Scheveningen de Zwolsestraat volgend in Oostelijke richting overgaand in de Van Alkemadelaan tot aan de Benoordenhoutseweg.

2. De Benoordenhoutseweg volgend in Zuidelijke richting tot aan de A12.
3. De A12 volgend in Oostelijke richting tot aan de kruising van de A12 met de A27, Knooppunt Lunetten.
4. De A27 volgend in Zuidelijke richting tot aan de kruising A27 met de A2 bij Knooppunt Everdingen.
5. De A2 volgend in zuidelijke richting tot aan de kruising van de A2 met de rivier de Maas.
6. De rivier de Maas volgend in westelijke richting overgaand in de Bergsche Maas overgaand in de rivier de Amer de tot aan de A16.
7. De A16 volgend in noordelijke richting tot aan de Drechttunnel.
8. Vanaf de Drechttunnel de rivier de Oude Maas volgend in noordelijke richting tot aan de rivier de Noord.
9. De rivier de Noord volgend in noordelijke richting tot aan de rivier de Nieuwe Maas.
10. De rivier de Nieuwe Maas volgend in Westelijke richting overgaand in de Nieuwe Waterweg tot aan de Kust van Hoek van Holland.
11. Van de Kust van Hoek van Holland de kustlijn volgend in Noordelijke richting tot aan de Kust van Scheveningen.

Regio 13

1. Vanaf de kruising van Afslag 29 Houten van de A27 en het Amsterdam-Rijn Kanaal, het Amsterdam-Rijn Kanaal volgend in zuidoostelijke richting tot aan de rivier Nederrijn.
2. De rivier de Nederrijn volgend in oostelijke richting overgaand in de rivier de Rijn overgaand in het Pannerdens Kanaal overgaand in Bijlands Kanaal tot aan de Landgrens van Nederland met Duitsland.
3. De Landgrens van Nederland met Duitsland volgend in zuidelijke richting tot aan de Zwarteweg (N843) Milsbeek.
4. De Zwarteweg (N843) volgend in zuidelijke richting tot aan de Rijksweg (N271)
5. De Rijksweg (N271) volgend in noordelijke richting tot aan de Witteweg.
6. De Witteweg volgend in zuidelijke richting tot aan het Mookerplas.
7. Het Mookerplas volgend in noordelijke richting tot aan de rivier de Maas.
8. De rivier de Maas volgend in westelijke richting tot aan de A2.
9. De A2 volgend in noordelijke richting tot aan Knooppunt Everdingen.
10. Vanaf Knooppunt Everdingen de A27 volgend in noordelijke richting tot aan afslag 29 Houten van de A27.

Regio 14

1. Vanaf Hoek van Holland de rivier de Nieuwe Waterweg volgend in oostelijke richting, overgaand in de rivier de Scheur, overgaand in de rivier de Nieuwe Maas tot aan de rivier de Noord.
2. De Noord volgend in zuidelijke richting tot aan de rivier de Oude Maas.
3. De rivier de Oude Maas volgend zuidwestelijke richting tot aan de Drechttunnel.
4. Vanaf de Drechttunnel de A16 volgend in zuidelijke richting tot aan de rivier het Hollandsch Diep
5. De rivier het Hollandsch Diep volgend in westelijke richting overgaand in de rivier de Krammer tot aan het Schelde-Rijn Kanaal

6. Het Schelde-Rijn Kanaal volgend in zuidelijke richting tot aan de Zeelandweg West (N257) (Slaakdam)
7. De Zeelandweg West (N257) volgend in westelijke richting tot aan de Krabbenbeek (Water)
8. De Krabbenbeek (water) volgend in westelijke richting overgaand in de rivier de Mastgat overgaand in de rivier de Keeten, overgaand in de Oosterschelde, overgaand in de Westgast tot aan de Noordzee.
9. Vanaf de Noordzee, de kustlijn volgend in noordelijke richting van Schouwen Duiveland, Goeree Overflakkee en Voorne Putten tot aan de kust van Hoek van Holland (de Nieuwe Waterweg)

Regio 15

1. (Zuid 7, zijn de Eilanden Walcheren, Noord en Zuid Beveland en Zeeuws Vlaanderen inclusief de Delta Expo)
2. Vanaf de kust van Westkapelle de kustlijn van Walcheren volgend via de Delta Expo, tot aan de Roompot.
3. De Roompot volgend in oostelijke richting overgaand in de Oosterschelde tot aan de Schelde-Rijnkanaal.
4. De Schelde-Rijnkanaal volgend in zuidelijke richting aan de Landgrens van Nederland met België.
5. De Landgrens van Nederland met België volgend in westelijke richting tot aan de kust van Westkapelle.

Regio 16

1. Vanaf de Moerdijk Brug de rivier de Amer volgend in oostelijke richting overgaand in de Bergsche Maas tot aan de Sluisweg (Waalwijk)
2. De Sluisweg (Waalwijk) volgend in zuidelijke richting tot aan de Biesbosweg.
3. De Biesbosweg volgend in westelijke richting overgaand in de Midden Brabantweg (N261), overgaand in de A261, overgaand in de Midden Brabantweg, overgaand in de Ringbaan West (Tilburg), overgaand in de Blaakweg (N283), overgaand in de Turnhoutsebaan (N283) overgaand in de Poppelseweg (N283) tot aan de Landsgrens van Nederland met België.
4. De Landsgrens van Nederland met België volgend in westelijke richting tot aan het Schelde-Rijn Kanaal
5. Het Schelde-Rijn Kanaal volgend in noordelijke richting tot aan de rivier de Krammer.
6. De rivier de Krammer volgend in oostnoordelijke richting overgaand in het Volkerak, overgaand in het Hollandsch Diep tot aan de kruising van het Hollandsch Diep met de A16, de Moerdijkbrug.

Regio 17

1. Vanaf de kruising van de Sluisweg (Waalwijk) en de rivier de Bergsche Maas, de rivier de Bergsche Maas volgend in oostelijke richting overgaand in de Maas tot aan de A2 (ter hoogte van Knooppunt Empel.)
2. De A2 volgend in zuidelijke richting tot aan de rivier de Zuid-Willemsvaart (Afslag 21 Veghel van de A2)

3. De rivier de Zuid-Willemsvaart volgend in oostzuidelijke richting tot aan de A67 (Afslag 35 Someren van de A67)
4. De A67 volgend in westelijke richting tot aan de Landgrens van Nederland met België.
5. De Landgrens van Nederland met België volgend in westelijke richting tot aan de Poppelseweg (N283)
6. De Poppelseweg (N283) volgend in noordelijke richting overgaand in de Turnhoutsebaan (N283) overgaand in de Blaakweg (N283) overgaand in de Ringbaan West (Tilburg) overgaand in de Midden Brabantweg, overgaand in de A261, overgaand in de Midden Brabantweg (N261) overgaand in de Biesbosweg (Waalwijk) tot aan de Sluisweg.
7. De Sluisweg volgend in noordelijke richting tot aan de brug over de rivier de Bergsche Maas.

Regio 18

1. Vanaf de kruising van de A2 met de rivier de Maas ter hoogte van Den Bosch, de rivier de Maas volgend oostelijke richting tot aan de Mookerplas.
2. De Mookerplas volgend in oostelijke richting tot aan de Witteweg.
3. De Witteweg volgend in noordoostelijke richting tot aan de N271.
4. De N271 volgend in zuidoostelijke richting tot aan Zwarteweg (N843)
5. De Zwarteweg (N843) volgend in noordelijke richting tot aan de Landgrens van Nederland met Duitsland
6. De Landgrens van Nederland met Duitsland volgend in zuidelijke richting tot aan de A67 (ter hoogte van de plaats Herungerberg)
7. De A67 volgend in westelijke richting tot aan de kruising van de A67 met de rivier de Zuid-Willemsvaart (Afslag 35 Someren van de A67)
8. De rivier de Zuid-Willemsvaart volgend in westnoordelijke richting tot aan de A2 (Afslag 21 Veghel van de A2)
9. De A2 volgend in noordelijke richting tot aan de kruising van de A2 met de rivier de Maas.

Regio 19

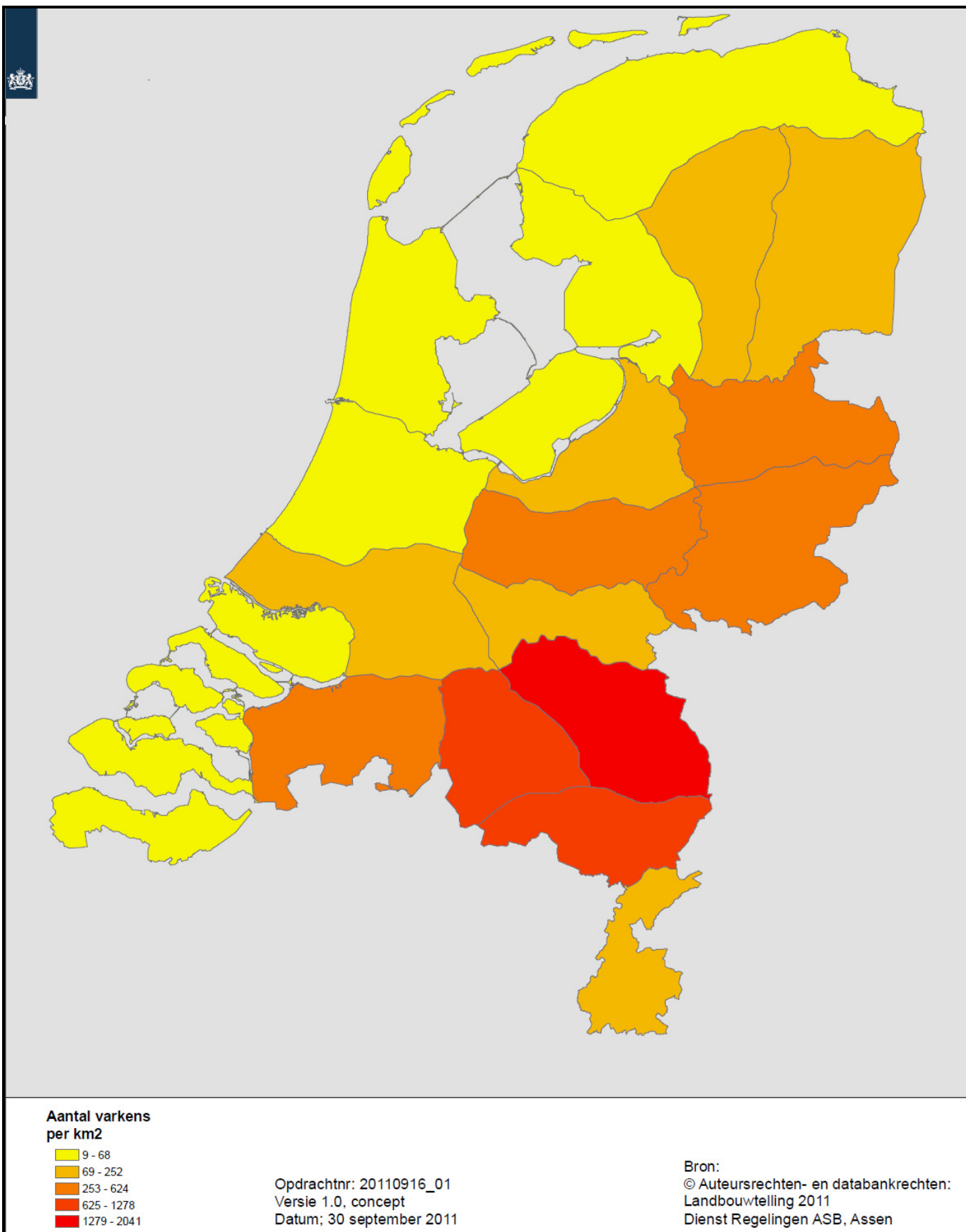
1. Vanaf de Kruising van de Landgrens van België met Nederland en de A67 de A67 volgend in noordoostelijke richting tot aan de Landgrens van Nederland met Duitsland ter hoogte van de plaats Herungerberg.
2. De Landgrens van Nederland met Duitsland volgend in zuidelijke richting tot aan de N68 (bij de plaats Asenray)
3. De N68 volgend in westelijke richting tot aan de Sint Wirosingel (Roermond)
4. De Sint Wirosingel volgend in noordelijke richting tot aan de N280.
5. De N280 volgend in westelijke richting tot aan de kruising van de N280 met de rivier de Maas.
6. De rivier de Maas volgend in zuidelijke richting tot aan de Landgrens van Nederland met België.
7. De Landgrens van Nederland met België volgend in westelijke richting tot aan de Kruising van de Landgrens van Nederland met België met de A67

Regio 20

1. Vanaf de kruising van de Landgrens van Nederland met België en de rivier de Maas, de rivier de Maas volgend in noordoostelijke richting tot de kruising van de rivier de Maas met de N280, Knooppunt Haelen.
2. De N280 volgend in oostelijke richting tot aan de Sint Wirosingel (Roermond)
3. De Sint Wirosingel (Roermond) volgend in zuidelijke richting tot aan de N68.
4. De N68 volgend oostelijke richting tot aan de landgrens Nederland en Duitsland (Bij de plaats Asenray)
5. De Landgrens van Nederland met Duitsland volgend in zuidelijke richting tot de Landgrens van Nederland met België bij de plaats Vaals, Drielandenpunt.
6. Vanaf het drielandenpunt bij Vaals de Landgrens van Nederland met België volgend in westelijke richting tot aan de rivier de Maas.

Bijlage 6: Varkensdichtheid

De maatregelen die genomen zullen worden bij een uitbraak van KVP zullen mede afhankelijk zijn van de varkensdichtheid van het gebied waar de uitbraak is. Deze kaart geeft de varkensdichtheid van de deelregio's weer.



Bijlage 7: Afbouwtable

In deze bijlage is een ontwerp tabel opgenomen. Het doel van deze tabel is een handvat te bieden om tijdens de crisis de beslissing te nemen bepaalde maatregelen op te heffen of te versoepelen. Daarbij worden maatregelen beoordeeld op een aantal criteria. Op gezette tijden moeten de maatregelen getoetst worden aan de criteria, om zo de afbouw tijdig in te zetten. Deze toetsing moet per gebied plaatsvinden. De volgende gebieden worden daarbij onderscheiden:

Beschermingsgebied

Toezihtsgebied

Besmette regio

Vrije regio

Vaccinatiegebied (fase 1,2,3)

De criteria waaraan de maatregelen getoetst worden, zijn hier opgesomd. Deze toetsing is pas mogelijk ten tijde van een crisis, aangezien het een groot verschil maakt op welk tijdstip in de crisis je een bepaalde maatregel toetst. De verschillende criteria zullen verschillend wegen. Indien het een EU verplichting betreft zal uiteraard pas opgeheven of versoepeld kunnen worden wanneer de EU dit toelaat. Wat betreft de andere criteria zal het risico op verspreiding het meest zwaarwegende criterium zijn bij het nemen van de beslissing.

EU VERPLICHTING

Is dit een maatregel op basis van EU verplichting?

X = EU verplichting

RISICO

Is er zonder deze maatregel een groot risico op de verspreiding van het virus?

+ = groot risico, - = klein risico

UITVOERBAARHEID

Is de maatregel uitvoerbaar?

+ = goed uitvoerbaar, - = moeilijk uitvoerbaar

ECONOMISCHE GEVOLGEN

Hoe groot zijn de economische gevolgen van de maatregel?

+ = groot, - = klein

HINDER

Hoe groot is de hinder veroorzaakt door de maatregel?

+ = veel hinder, - = weinig hinder

HANDHAAFBAAR

Is deze maatregel goed te handhaven?

+ = goed te handhaven, - = moeilijk te handhaven

FRAUDEBESTENDIGHEID

Is de maatregel fraudebestendig?

+ = ja, - = nee

... - gebied	EU verbod	risico	uitvoeren	economisch	hinder	handhaven	fraude	Opmerkingen
Vervoer								
Ongevoelige dieren binnen gebied								
Ongevoelige dieren uit gebied								
Ongevoelige dieren het gebied in								
Varkens naar slachthuis								
Varkens buiten gebied naar slachthuis in gebied								
Varkens naar locatie zonder varkens binnen gebied								
Varkens naar locatie met varkens binnen gebied								
Varkens uit het gebied								
Vervoermiddelen voor vee binnen gebied								
Vervoermiddelen voor vee uit het gebied								
Vervoermiddelen voor vee het gebied in								
Verzamelverbod								
Verzamelen van ongevoelige dieren								
Verzamelen van gevoelige dieren								
Levende producten								
Leveren van sperma aan de openbare weg								
Fokverbod								
Mest								
Vervoer van mest binnen het gebied voor opslag of behandeling								
Vervoer van mest uit het gebied voor opslag of behandeling								
Aanwenden van mest op percelen grenzend aan huiskavel								
Aanwenden van mest op andere percelen, binnen het gebied								
Aanwenden van mest op percelen buiten het gebied								
Melk								

Registratie en R&O								
Afleveren alleen toegestaan aan aangewezen melkfabriek								
Voorwaarden aan melk vervoermiddelen (RMO's)								
Ophalen melkmonsters verboden								
Diervoeder								
Vervoer van diervoeder vanaf een bedrijf met varkens								
Registratie en R&O								
Bezoekersregeling								
Registratie en R&O								
Bezoek bedrijfsgedeelte van bedrijf met varkens								
Destructie								
Registratie en R&O								
Routeplanning								
Natuur								
Afsluiten natuurgebieden								
Jacht verbod								
Dierentuinen								
Sluiten voor publiek								
Afschermen gevoelige dieren								
R&O								
Kinderboerderijen								
Sluiten voor publiek								
R&O								

Bijlage 8: Voorbeeld attesten/eigen verklaringen

VOORBEELD ATTEST DIERENARTS VOOR VERVOER VAN PAARDEN NAAR KLINIEK IN LEVENSBEDREIGENDE SITUATIE.

(Plaats)

(Datum)

Hierbij verklaart:

(naam dierenarts)

(naam praktijk)

(plaats)

dat het als volgt geïdentificeerde dier:

(identificatie)

eigendom van:

(naam eigenaar)

(adres eigenaar)

(adres stal waar paard is gehuisvest)

in levensbedreigende situatie verkeert.

Ik heb contact opgenomen met:

(naam kliniek)

(naam dierenarts kliniek)

en verklaar dat deze toestemming heeft gegeven dit dier op de kliniek te ontvangen.

Het dier zal vervoerd worden met:

(kenteken)

De te rijden route is gemeld aan/gefaxt naar de NVWA van het ministerie van
Economische zaken, Landbouw en Innovatie.

(naam)

(handtekening)

(stempel praktijk)

VOORBEELD EIGEN VERKLARING HERKOMSTBEDRIJF

(in te vullen door eigenaar)

(datum, plaats)

Hierbij verklaart:

(naam)

(adres)

dat het dier:

(identificatie)

afkomstig is van een locatie waar in de afgelopen 30 dagen géén voor klassieke varkenspest gevoelige dieren aanwezig zijn geweest.

(naam)

(handtekening)

VOORBEELD EIGEN VERKLARING BESTEMMINGSBEDRIJF

(in te vullen door eigenaar van bestemmingsadres)

(datum, plaats)

Hierbij verklaart:

(naam)

(adres)

dat op onder genoemde adres in de afgelopen 30 dagen géén voor klassieke varkenspest gevoelige dieren aanwezig zijn geweest:

(adres van bestemming)

(naam)

(handtekening)

VOORBEELD EIGEN VERKLARING VOOR HET VERZAMELEN VAN DIEREN

(in te vullen door eigenaar paard)

(datum, plaats)

Hierbij verklaart:

(naam)

(adres)

dat het dier:

(identificatie)

de afgelopen 14 dagen niet in een beschermings- of toezichtsgebied is geweest.

(naam)

(handtekening)

VOORBEELD PROTOCOL VERVOERSREGISTRATIE PAARDENVERVOERMIDDEL

EIGENAAR:

KENTEKEN PAARDENVERVOERMIDDEL: - -

Hierbij verklaart de eigenaar van bovengenoemd vervoermiddel dat dit vervoermiddel gedurende de periode na het instellen van de maatregelen ter bestrijding van klassieke varkenspest uitsluitend voor paarden gebruikt is, en zodanig herkenbaar is.

Datum	Vervoer		Gereinigd	Naam en Handtekening
	Van (adres en woonplaats)	Naar (adres en woonplaats)	Datum/tijd	

Bijlage 9: Reinigen paard

LEIDRAAD REINIGEN PAARD

- 1.** Borstelen om zoveel mogelijk stof en mest deeltjes te verwijderen uit vacht, manen en staart.
- 2.** Hoeven uitkrabben en afspuiten, tot alle mestdelen verwijderd zijn.
- 3.** Hoeven afwassen met doeltreffend ontsmettingsmiddel (voorgeschreven tijdens de crisis)
- 4.** Alleen recent gewassen beenbeschermers, halsters e.d. gebruiken.

Bijlage 10: Hygiëneprotocolen

Lijst met op te stellen hygiëneprotocolen (tussen haakjes de paragraaf waarin de situatie beschreven wordt):

- Reinigen en ontsmetten van vervoermiddelen (7.7)
- Bezoekers: betreden van bedrijfsgedeelte (7.8, 12.6.2)
- Ophalen van melk door RMO's (8.2.5, 8.3.5, 8.4.5, 8.5.5, 11.2.2)
- Vervoer van diervoeders (8.3.6, 8.4.6, 8.5.6)
- Afvoer van mest (8.4.4, 8.5.4, 11.2.2, 11.3.2, 11.4.2)
- Afvoer van ruwvoer (8.4.6)
- Rijden met lege vervoermiddelen uit B/T gebied (8.4.9)
- Vervoer van herkauwers (11.2.2)
- Vervoer van paarden (11.3.2)
- Vervoer van pluimvee (11.4.2)
- Dierentuin in een B/T-gebied en vaccinatiegebied (12.5.2)

Het is niet de mogelijk om voor andere situaties dan in dit draaiboek beschreven hygiëneprotocolen in te dienen bij de NVWA. Afhankelijk van de epidemiologische situatie is het mogelijk dat besloten wordt om bepaald vervoer toch niet toe te staan.

Op de volgende pagina's is het format van de NVWA voor een hygiëneprotocol weergegeven. Dit kan door sectororganisaties gebruikt worden als basis om voor de bovenbeschreven situaties een sectoreigen hygiëneprotocol te ontwerpen. Een actuele versie van dit format is op de website van de NVWA te vinden, evenals reeds voorlopig goedgekeurde hygiëneprotocolen van diverse sectororganisaties (www.nvwa.nl).

Format hygiëneprotocol

Opgesteld door:

<naam sectorpartij(en)>

<optioneel: logo sectorpartij(en)>

Goedgekeurd door:

<sectorpartij(en)>

Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA)

<naam>

<naam afdeling>

<persoon>

<naam Productmanager NVWA>

<handtekening>

<handtekening>

Datum goedkeuring:

<datum>

Vervaldatum:

<datum> (max 4 jaar na datum goedkeurig)

Algemeen

Achtergrond

Tijdens de bestrijding van een zeer besmettelijke dierziekte, zoals mond-en-klauwzeer (MKZ), klassieke varkenspest (KVP) en aviaire influenza (AI) worden maatregelen geïmplementeerd door middel van algemene regelgeving. In deze regelgeving is de afvoer van levende dieren en bepaalde (bij)producten uit de ingesloten gebieden verboden, tenzij er wordt gewerkt volgens een goedgekeurd hygiëneprotocol. Ook kan het zijn dat er een hygiëneprotocol nodig is, zodat bepaalde personen (personeel of andere bezoekers soms met materialen en middelen) onder voorwaarden toch bedrijven in een ingesloten gebied mogen betreden. In de beleidsdraaiboeken MKZ, KVP/AVP en AI van het Ministerie van EZ is aangegeven voor welke situaties een hygiëneprotocol ontwikkeld kan worden.

Al deze hygiëneprotocolen moeten door de bevoegde autoriteit, t.w. de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA), beoordeeld en goedgekeurd worden. Het is zaak om in 'vredestijd' deze protocollen voor te leggen aan de NVWA, zodat ze een voorlopige goedkeuring kunnen krijgen. De definitieve goedkeuring wordt pas gegeven wanneer er daadwerkelijk een uitbraak van een besmettelijke dierziekte volgens artikel 15 van de GWWD wordt bevestigd en wanneer meer epidemiologische gegevens beschikbaar zijn.

Een goede voorbereiding door de verschillende (sector)partijen is van groot belang voor een snelle afwikkeling van de definitieve goedkeuring tijdens een crisis/uitbraak. Om de afhandeling van de protocollen goed en snel te laten verlopen, is het van belang dat protocollen sectorbreed worden ontwikkeld.

Afspraken

De (sector)partijen zijn zelf verantwoordelijk voor het ontwikkelen van de hygiëneprotocolen. Zij beschrijven hierin hoe levende dieren of een risicovol (bij)product op een verantwoorde wijze vanaf het bedrijf uit een ingesloten gebied afgevoerd kan worden of hoe een persoon een bedrijf kan betreden (en weer verlaten), waarbij de verdere verspreiding en versleping van het virus wordt voorkomen.

Alle mogelijke scenario's moeten hierbij worden beschreven, zodat alle mogelijke partijen, personen, gebruiksvoorwerpen en voertuigen die betrokken zijn bij de afvoer van een product of bij het betreden van het bedrijf door een persoon in beeld komen.

Er moet uitgebreid aandacht worden besteed aan de maatregelen ten aanzien van de reiniging & ontsmetting (R&O) van onder andere bedrijfsruimtes, laad-/losplaatsen, voertuigen en gebruiksvoorwerpen en de persoonlijke hygiëne van personeel en/of bezoekers.

Na de voorlopige goedkeuring zal de NVWA zorg dragen voor publicatie op het NVWA internet, zodat deze protocollen door alle sector-gerelateerde partijen kunnen worden geraadpleegd en gebruikt. Hierbij zal ook de datum van voorlopige goedkeuring worden vermeld. De actuele situatie tijdens een uitbraak kan ertoe leiden dat protocollen nog moeten worden aangepast.

Het updaten van de protocollen is een verantwoordelijkheid van de sector. Die zal bij een tussentijdse wijziging of na het verstrijken van maximaal 4 jaar het protocol opnieuw ter goedkeuring aan de NVWA moeten aanbieden.

Doel en toepassingsgebied

Doel

- Wat wil mijn bedrijf bereiken met het protocol.

Toepassingsgebied

- Hoe risicovol is mijn product (wat zijn de risico's, waar zitten de kritische punten bij de aan of afvoer), hierin zitten (grote) verschillen per product.
- Bij welke dierziekten moet mijn bedrijf rekening houden met mogelijke beperkende maatregelen.

Wettelijke basis en definities

Wetgeving

- Richtlijn 2005/94/EG (AI)
- Richtlijn 2001/89/EEG (KVP)
- Richtlijn 2002/60/EG (AVP)
- Richtlijn 2003/85/EEG (MKZ)
- Regeling preventie, bestrijding en monitoring van besmettelijke dierziekten, en zoönosen en TSE's
- Regelingen tijdelijke maatregelen dierziekten

Definities

Werkwijze

- Waar moet mijn product naartoe (eindstation of gaat het nog verder, wordt het verwerkt) en welke obstakels/ andere partijen kom ik hierbij tegen.
- Wie en wat zijn er bij de afvoer van mijn product betrokken (personen, voertuigen, overige gebruiksvoorwerpen en andere bedrijven).
- Wat moet er worden geregeld t.a.v. R&O maatregelen (van personen, voertuigen, overig gebruiksvoorwerpen, bedrijfsruimten).

Bevoegdheden en verantwoordelijkheden

Waar liggen de verschillende "Bevoegdheden" en "Verantwoordelijkheden" binnen mijn bedrijf.

- Bevoegdheden
- Verantwoordelijkheden
- Divers

Versiebeheer

Versie	Datum	Redacteur	Toelichting op wijziging
0.1	xx-xx-20xx	<naam>	

Tevens worden wijzigingen ten opzicht van de voorgaande versie aangegeven met een streep in de kantlijn. Hierdoor is voor een ieder in één oogopslag duidelijk wat er is gewijzigd.

Overzicht bijlagen

Versie	Datum	Titel